

DE

DELAVSKA ENOTNOST

25. 9. 1976 - ŠT. 38 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

Sklepi konference Zveze sindikatov Slovenije

Konferenca Zveze sindikatov Slovenije, ki jo je sklical republiški svet ZSS po 72. členu statuta dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji, se je sestala v Ljubljani 20. septembra 1976. leta. V pripravah na to konferenco so bile izvedene konference zveze sindikatov v vseh občinah in plenarne seje republiških odborov vseh sindikatov Slovenije.

Konferenca Zveze sindikatov Slovenije je sklenila:

1. Konferenca sprejema oceno o uspešno opravljeni javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu in o akcijah za spreminjanje samoupravnih razmer ter usmeritev za nadaljnjo aktivnost sindikalnih organizacij, kot so navedene v referatu Janeza Barboriča, predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, in v poročilu o poteku in rezultatih javne razprave, obenem z dopolnitvami iz razprave na današnji konferenci.

2. Konferenca predlaga vsem delegatom v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, naj se zavzamejo za to, da bi bili v končnem besedilu zakona o združenem delu zajeti tudi usklajeni predlogi iz javne razprave v SR Sloveniji, ki so bili obrazloženi v koreferatu in v razpravi.

3. Konferenca nalaga predsedstvu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, da določi operativni načrt nadaljnjih sindikalnih akcij pri spreminjanju samoupravnih razmer na podlagi ustave in določb zakona o združenem delu, upošteva referate in razpravo na konferenci.

V zvezi s tem je treba organizirati tudi posvetovanja sindikatov, na katerih bomo v skladu z dogovorom na konferenci proučili konferenčno gradivo in sprejemali konkretne naloge.

4. Konferenca poziva vse osnovne organizacije sindikata, vse njihove konference in vse občinske, medobčinske in republiške organizacije oziroma organe sindikatov in zveze sindikatov, da z vso resnostjo, kritičnostjo in odgovornostjo preverijo vsebino in oblike svoje aktivnosti ter pomanjkljivosti pri uresničevanju sklepov 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije ter statuta dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji. V vseh sindikalnih organizacijah in v organih so nujni odločni ukrepi za odpravo slabosti v vsebinskem in organizacijskem ter kadrovskem pogledu in še zlasti v delovanju delegatskih razmerij.

Takoj je treba začeti tudi z organizirano akcijo za temeljito in konkretno usposobitev vseh sindikalnih aktivistov za naloge, ki jih morajo opravljati sindikalne organizacije in njihovi organi pri uresničevanju zakona o združenem delu in drugih sistemskih zakonov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

5. Te sklepe je treba skupaj z referatom in povzetkom razprave objaviti in posredovati vsem osnovnim in drugim organizacijam sindikata in Zveze sindikatov Slovenije.

Konferenca
Zveze sindikatov
Slovenije

Avditorij konference Zveze sindikatov Slovenije

Foto: A. Agnič

KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

DELAVCI PODPIRAJO ZAKON

Minuli ponedeljek so na konferenci Zveze sindikatov Slovenije, bila je v veliki dvorani skupščine SR Slovenije, delegati sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije, Zveze komunistov Slovenije, SZDL, Zveze socialistične mladine, Zveze združenj borcev NOV Slovenije, predsedstva republike, Skupščine SR Slovenije, izvršnega sveta republiške skupščine in Gospodarske zbornice SR Slovenije politično ocenili javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu in sprejeli smernice za nadaljnje delo pri uresničevanju zakona. Konference so se udeležili tudi predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher, član predsedstva CK ZKJ Josip Vrhovec in predsednik RK SZDL Mitja Ribičič.

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič je v uvodnem referatu podal politično oceno javne razprave o osnutku

ku zakona o združenem delu in opozoril na nekatere nadaljnje naloge, temu pa je sledil koreferat Janeza Šinkovca, predsednika odbora sindikatov o tem, kakšne pripombe, predloge in stališča je izoblikovala javna razprava Slovenije za samoupravljanje. Nato pa so delegati v nekajurni razpravi potrdili ugotovitve obeh uvodničarjev, zlasti pa nanizali številne konkretne predloge, kako poprijeti za delo pri nadaljnem oblikovanju zakona in zlasti pri njegovi uveljavitvi v praksi. Ob koncu razprave je konferenca predloge sprejela in jih potrdila kot vodilo članom družbenopolitičnih organizacij in organov pri uveljavljanju zakona o združenem delu v našem gospodarskem in družbenopolitičnem življenju. Podrobneje poročamo o delu konference na notranjih straneh današnje številke DE.

R. B.

IZREDNA RAZŠIRJENA SEJA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Učinkovitejšo pomoč Posočju!

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je na razširjenem izrednem plenarnem zasedanju prislunil informaciji o najnovejših razmerah na potresnem območju. V razpravi so se člani sveta zavezali, da bodo sindikati storili vse, da bi bila solidarnostna akcija zbiranja sredstev v višini enodnevnega zaslužka končana do konca tega meseca. V sodelovanju z občinskimi štabi za civilno zaščito bodo sindikalne organizacije zagotovile potrebno število dodatnih bivalnih prikolic. Po občinah bodo ustanovljene delovne skupine, sestavljene iz obrtnih delavcev različnih profilov, ki se bodo na poziv Biroja za gradbeništvo Slovenije vključile v operativno delo. RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije pa v sodelovanju s sindikati Jugoslavije že ustanavlja 200-člansko delovno skupino, ki bo v kratkem odšla na prizadeto območje.

RS ZSS je zadalžil svoje člane, posebej še člane predsedstva, da se posvetujejo s članstvom in preverijo njegovo pripravljenost, kako ob že storjenih akcijah ali prizadevanjih, ki so v teku, še dodatno pomagati prebivalstvu Posočja. Gre predvsem za pobudo, da bi potem, ko bo končano zbiranje sredstev v višini enodnevnega zaslužka, to akcijo ponovili. Zato je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije pooblastil predsedstvo, da o tem sklepa in začne potrebne akcije na seji, ki je napovedana za 29. september.

M. G.

Zatulile so sirene. Najprej ena in potem kot odmev še številne druge. Tako kot pred štiri desetimi leti, ko so naznanile veliko tekstilno stavko, so zatu-

le v Kranju tudi minulo soboto. Tokrat za začetek veličastne proslave ob 40. obletnici stavke tekstilnih in gradbenih delavcev. Več kot 30.000 ljudi

je prišlo iz vse Slovenije, med njimi tudi preživeli udeleženci stavke. Zbranim sta govorila Janez Barborič in France Popit. V kulturnem delu so nastopili

združeni pevski zbori Gorenjske in gledališniki z recitalom.

Foto:
A. AGNIČ

JANEZ BARBORIČ O JAVNI RAZPRAVI O OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU TER O

Delavski razred zahteva za uresničevanje določil zakona

V svojem uvodnem referatu na konferenci Zveze sindikatov Slovenije, posvečenem politični oceni javne razprave o osnutku zakona o združenem delu in nadaljnjih nalogah, je predsednik Barborič poudaril, da je treba konferenco opredeliti kot eno izmed etap v kontinuirani družbenopolitični akciji spreminjanja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, ki se je začela z razpravo o ustavnih amandmajih, dobila nov zagon ob ustavni razpravi in ne bo zaključena niti s sprejetjem tega zakona. Ta aktivnost mora ostati tudi v prihodnje osnovna naloga sindikatov ter drugih družbenopolitičnih organizacij.

Zatem pa je Janez Barborič povzel:

Presežena so tudi vsa najbolj optimistična pričakovanja

Z današnjo konferenco si zastavljamo zelo zahtevno nalogo. Oceniti moramo ne le potek javne razprave o osnutku zakona o združenem delu z zornega kota demokratičnosti in širine razprave o pomembnem zveznem zakonu, temveč moramo oceniti to razpravo tudi s stališča učinkovitosti našega akcijskega pristopa, predvsem pa s stališča doseženih premikov v razvoju samoupravnih odnosov v združenem delu ter pri krepitvi zavesti najširših delavskih množic kot temeljnega pogoja za hitrejši razvoj samoupravljanja.

Ne da bi se spuščali v podrobnosti pri ocenjevanju javne razprave o predloženem osnutku, lahko ugotovimo, da so po zanimanju in množičnosti razprav bila presežena tudi najbolj optimistična pričakovanja. V tem pogledu lahko na splošno rečemo, da so bili najuspešnejši delavci v organizacijah združenega dela, saj lahko preštejemo na prste tiste, v katerih se do danes o tem osnutku niso niti pogovarjali.

Rezultatov razprave seveda ne moremo ocenjevati le po zbranih mnenjih in predlogih za dopolnitev osnutka, čeprav jih je blizu 1200, saj ti ne predstavljajo vseh, ker so ustrezno sintezo opravili že v občinah. Rezultat razprave je bolj očitno v velikem delu samoupravnih okolij, kjer so izdelali zelo dobre pa tudi manj – vendar pa le – uspešne ter pretehtane zasnove dograjevanja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Veliko o tem smo lahko prebrali in slišali tudi v sredstvih javnega obveščanja.

Eden poglavitnih dosežkov po sprejemu ustave, še posebej pa v sedanjih razpravah je nedvomno v tem, da je bilo veliko storjenega za preobrazbo miselnosti. Delavski razred je ne le v javni razpravi, temveč s kritičnimi ocenami razmer in akcijo oziroma programi akcij za preobrazbo odnosov potrdil, da sprejema temeljne rešitve zakona o združenem delu ter da zahteva odločno akcijo za njegovo uresničevanje.

Podatek, da je v razpravah sodelovalo skoraj 80% slovenskih delavcev, priča, da v Sloveniji praktično ni delavca, ki ne bi vedel ničesar o tem zakonu. Bili pa bi neobjektivni, če bi trdili, da so delavci na tej stopnji poznavanja tudi že usposobljeni za praktično vgrajevanje in uresničevanje vseh določil zakona. Seveda je stopnja poznavanja različna, vendar nekaj je in na tem nekaj moramo graditi dalje.

Nadalje je izjemnega pomena, da so delavci danes mnogo bolj oboroženi za razvoj samoupravnih odnosov v svojem konkretnem okolju. Oboroženi z osnutkom zakona so vse bolj sposobni razčlenjevati in samoupravno obvladovati objektivne vezi v dohodkovnih odnosih in na tej osnovi

graditi samoupravno združevanje in povezovanje TOZD. Po podatkih, ki jih imamo, so v velikem delu OZD oblikovali time, ki so združili politične in strokovne sile za operativno izvedbo i uresničitve zakona. Posebej je spodbudno, da so take akcije zastavili v nekaterih velikih sistemih, kot so PTT, zavarovalstvo, Slovenijales, Mercator in nekateri drugi, ki so pomembni nosilci nadaljnega razvoja slovenskega gospodarstva in so to lahko le, če bo v njih uresničena vsebina samoupravnih dohodkovnih odnosov.

Nadaljnji pomemben dosežek razprave je, da uspešno presegamo zavest o družbenoekonomskem položaju delavca, o položaju, ki ga označuje zaprtost v delovno organizacijo, kjer se samoupravljanje konča pri tovarniških vratih. Namesto nje vse bolj prodira spoznanje o celovitosti delavčevega družbenoekonomskega in družbenega položaja v družbeni reprodukciji in v družbi. Delavci v TOZD začenjajo vse bolj spoznavati, da so delovna organizacija, SOZD in druge oblike povezovanja sestavine njegovega lastnega družbenoekonomskega položaja in njegove samoupravne organiziranosti. To se prav tako kaže v tem, da vse bolj prodira spoznanje, da so samoupravne interesne skupnosti nepogrešljiva sestavina združenega dela in družbenoekonomskih odnosov. Krepi se spoznanje o potrebi po poglobljanju družbenoekonomskih odnosov v krajevni skupnosti pa tudi spoznanje o položaju in vlogi samoupravno organiziranih delavcev v družbenopolitičnih skupnostih od občine do federacije.

V tem se kaže kvalitativno nova osnova za graditev resničnega samoupravnega združenega dela, v katerem ne bo podlaga združenosti zgolj neki samoupravni sporazum, pač pa vzpostavljeni dohodkovni odnosi, ki temelje na družbeni lastnini sredstev za proizvodnjo ter na samoupravljanju delavcev v združenem delu; torej, odnosi medsebojne soodvisnosti, medsebojne odgovornosti in tudi solidarnosti, v katerih bo delavčev položaj vse močnejši pri upravljanju celote odnosov v družbeni reprodukciji.

Da je temu res tako, dokazuje dejstvo, da delavci v TOZD niso razpravljali samo o vprašanih, ki so povezana z njihovo samoupravno organiziranostjo v delovni organizaciji oziroma v širši organizaciji združenega dela, pač pa so kritično analizirali tudi obstoječe odnose, ki jih vzpostavljajo z delavci v drugih OZD. V številnih TOZD so v razpravi o zakonu analizirali razmere v SIS in KS. Kritično so ocenjevali tudi vzlet v obstoječih delegatskih odnosih v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti.

V javni razpravi je bil presežen celovit pristop k pogojem za samoupravno organiziranje delavcev. Samoupravna organiziranost ni okvir, ki ga je treba napolniti z vsebino, temveč obratno. V naših samoupravnih razmerah postane vsaka oblika organizacije nasprotna samoupravljanju in je ovira hitrejšemu razvoju, če ni grajena na dejanskih odnosih in če ni njen cilj njihova preobrazba v samoupravne dohodkovne odnose. To pa ne velja samo za OZD, temveč tudi za SIS in KS.

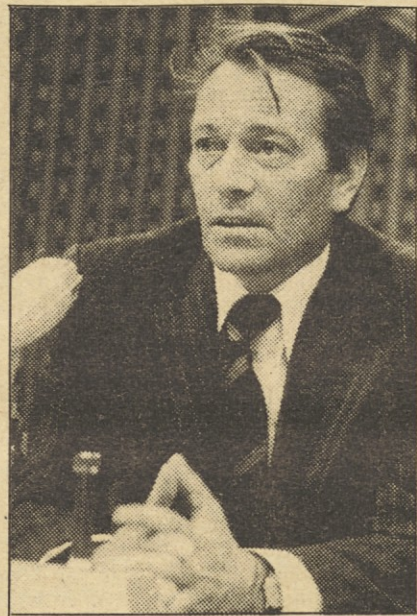
Soočanje s ponujenimi rešitvami je razkrilo tudi naše slabosti

Že samo število pripomb – ne da bi se spuščal v njihovo podrobnejše ocenjevanje – kaže, da je slovenski delavski razred izpričal svoj odnos in veliko odgovornost do tega dokumenta, ki razčlenjuje bistvo naše nove ustave.

Pozitivni poudarki, ki jih ugotav-

ljamo v tej fazi ocenjevanja opravljenega dela pri sprejemanju zakona, ne pomenijo, da se ne zavedamo slabosti ali da v javni razpravi nismo naleteli in globlje spoznali šibkih mest v naši samoupravni praksi. Še več! Prav konfrontacija mnenj in soočanje s ponujenimi rešitvami v zakonu opredeljenih odnosov je pokazala in odkrila, da smo bili na nekaterih področjih samoupravnih odnosov premalo dosledni, premalo vztrajni pa tudi premalo odločni. Naj opozorim le na nekatere.

Medtem ko smo na začetku razprave pogosto slišali mnenje, češ za naše delovno okolje rešitve v osnutku zakona o združenem delu „niso nič novega“, saj pri nas že delamo tako, je razmah razprav – in medsebojna obveščanost o razpravah – zahteval spremembo takšnega vedenja. Tu in

tam so prihajale na dan različne odbranaške težnje, težnje ščititi in opravičevati stanje v OZD z aktnostjo gospodarske problematike, s trditvami, da ni dobro prehitovati dogodkov, da predpisi niso dorečeni, da so delavci zadovoljni, itd. Ponekod so skušali kot argument za lastno neustvarjalnost izkoristiti celo skupne naložbe s tujim partnerjem, češ ta pogodba ne dovoljuje samoupravnih sprememb, ker bi to bojda zmanjšalo zaupanje zunanje stranke v varnost skupne naložbe, itd.

Razprave niso bile povsod in v vseh samoupravnih okoljih enako zavzete. To ne more ostati le ugotovitev, temveč nam mora postati nauk, na katerem bomo zasnovali nadaljnjo aktivnost. Mislim, da je glede tega v TOZD manj problemov in da bo v teh maloštevilnih OZD razvoj dogodkov, čeprav z nekoliko zamude, vendarle sledil dogodkom v večini drugih. Bolj problematične so samoupravne razmere v širših povezavah združenega dela, kar se je pokazalo zlasti pri obravnavi o odnosih v SIS. Kot da bi nas počitniško obdobje presekalo, so – razen pri redkih izjemah – kritične analize izostale ali ostale planirane na zgodnji jesenski čas. Očitno je, da moramo glede SIS, v katerih uresničujemo svoje skupne potrebe na področjih družbenih dejavnosti, obdobje, ki je neposredno pred nami, izkoristiti ne le za sprejemanje srednjeročnih programov razvoja teh dejavnosti, temveč predvsem za samoupravno prenosno usklajevanje interesov združenega dela. Morda se prav na tem primeru kaže, kako ne smemo ločevati soustvarjanja zakona o združenem delu od svojih tekočih nalog. Podobno lahko ocenimo razprave v KS. Dejstvo, da zakon o združenem delu le v nekaj členih posebej opredeljuje KS, ne more biti razlog, da naša akcija za celovit razvoj samoupravljanja lahko zanemari nerazvitost odnosov v krajevni skupnosti. Za resnično obla-

dovanje tokov celotne družbene reprodukcije na osnovah zakona o združenem delu moramo zgraditi krajevno skupnost kot celico uresničevanja pomembnega dela celovitih interesov delavcev in drugih delovnih ljudi. Tako vlogo krajevne skupnosti pa bo možno doseči le z veliko večjo aktivnostjo vseh družbenopolitičnih organizacij v krajevni skupnosti, ki je v javni razpravi v veliki meri izostala.

Mnoge razprave so opozorile na slabosti v delu samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih še nismo v zadostni meri razvili v instrumentih usklajevanja in svobodne menjave dela. Kritike so opozorile na prepočasno opuščanje proračunske logike pri združevanju sredstev za skupne potrebe. Preveč smo žrtve različnih tehnik izračunov, preračunov in proračunov in premalo usmerjeni h graditvi svobodnih, enakopravnih samoupravnih odnosov med uporabniki in izvajalci družbenih storitev. Sedaj smo oboroženi z več znanja o sebi in o nas. To se mora pokazati pri samoupravnih razpravah o srednjeročnih programih razvoja družbenih dejavnosti, ker je to dobra priložnost, da v praksi uresničimo v razpravah dosežena spoznanja o celovitosti odnosov v združenem delu.

Družbeni značaj dohodka je dobil domovinsko pravico v združenem delu

V zadnjem času, vzporedno z razvojem samoupravne misli in prakse, raste spoznanje o potrebi po odločnejših ukrepih v primerih nespoštovanja samoupravnega reda. Pri tem mišlim najprej na delovno disciplino. Kljub nekaterim pripombam na rešitve v osnutku zakona o združenem delu je mogoče reči, da se je velika večina delavcev izrekla tudi za te rešitve, saj bo njihova uresničitve pomenila zaščito dobrega dela pred nedelom in s tem preprečevala odvajanje rezultatov. To kaže na razvito razredno zavest, saj delavci svojega položaja ne vidijo več samo v svojih pravicah, pač pa vse bolj v krepitvi svoje medsebojne odgovornosti.

Enak odnos je bil v razpravah izražen tudi glede rešitev v osnutku zakona, ki zadevajo odgovornost za izvajanje samoupravnih sporazumov. To se je zlasti izrazilo glede samoupravnih sporazumov o merilih za razporejanje dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

Naša ugotovitev, da je dohodkovna soodvisnost in družbena narava dohodka dobila domovinsko pravico med delavci v združenem delu, se potrjuje. Še pred leti malikovana dohodkovna avtonomija se ruši pod samoupravno kritiko, ki temelji na zahtevi po poslednem izvajanju samoupravnih norm. Lahko bi celo dejali, da smo v sindikatih premalo ostri in dosledni, ker nismo že prej bolj prisluhli tem problemom in z avtoriteto razredne organizacije razkrivali in razbijali ozko podjetniških in skupinskih lastniških pojavov pri razpolaganju z družbenimi sredstvi. Ti se kažejo pri nekaterih podpisnikih samoupravnih sporazumov, ki bodisi ne spoštujejo lastnih in samoupravno sprejetih obveznosti, pa tudi v poskusih, da v samoupravne sporazume vtrivajo družbeno neracionalne in nesprejemljive instrumente delitve dohodka in osebnih dohodkov. V to kategorijo slabosti sodi tudi pasivnost pri razvijanju sistemov interne delitve, ki je že precej dolgo predmet kritike. Ne da bi hoteli z velikimi besedami opozarjati na ta problem, naj poudarimo vsaj dve spoznanji. Prvič, gre za to, da je delitev po delu tisti odločilni člen, ki združuje delo de-

lavca v celotno združeno delo in brez uveljavljene takšne delitve osebnih dohodkov ni mogoče govoriti o celovitih rešitvah za združevanje dela in sredstev. Drugič, gre za to, da vsi napori družbenopolitičnih organizacij ne bodo dovolj uspešni, če ne bodo vsi poslovodni organi spoznali družbeno ekonomske nuje, da prek delitve povežemo osebne dohodke in delo.

Parcialno ali nepoglobljeno poznavanje ustavno opredeljenih in z osnutkom zakona o združenem delu razvijanih soodvisnosti med subjekti družbeni reprodukciji je pogojevalo težnje, da je del razprav pa tudi del ponujenih akcijskih usmeritev dejansko na nesprejemljivih pozicijah. Ponovno moramo poudariti, da delavci ne organizirajo TOZD zaradi tega, da bi bili „močnejši“ do delavcev v drugih TOZD ali ne vem do koga, temveč zaradi tega, da na samoupravnih odnosih, to pa pomeni enakopravno, soodvisno, solidarno in vzajemno obvladujejo pogoje in upravljujejo rezultate svojega dela. Te težnje se ne kažejo le v mukotrpnih, dolgovernih in straktnih razpravah pri določanju letnih bilanc sredstev TOZD, temveč tudi v pojavih formalizmov in tehnokratizma pri združevanju dela in sredstev. Tej nevarnosti se nismo izognili niti pri urejanju odnosov med TOZD in delovnih organizacijah, še teže pa jih premagujemo v vseh širših oblikah združevanja. Morda je temu kriva in srečna okoliščina, da samoupravne interesne skupnosti na področju gospodarstva začenjajo svojo življenjsko pot v neurejenih materialnih razmerah, možno pa je sklepati, da v delu združenega dela še ni dozorelo spoznanje, da prav v teh samoupravnih interesnih skupnostih in tistih, ki jih za skupne zadeve še ustanavljamo, mora združeno delo obvladati bistvene predpostavke svoje reprodukcije.

Ne nameravam posploševati rezultatov javne razprave, kljub temu pa želim poudariti naslednje:

– Rezultatov, ki smo jih dosegli, ni mogoče ocenjevati le po zbranih pripombah in dopolnitvah na osnutek zakona; iz njih bi namreč izhajal napreden zaključek, da so delavci opredeljevali in dograjevali le določila, ki zadevajo samoupravno organiziranost združenega dela. Iz aktivne udeležbe v razpravi pa vemo, da so delavci največ vprašanih in zahtev po podrobnejših pojasnitvah terjali prav glede rešitev o dohodkovnih odnosih. To dejstvo ter poudarek na nalogah glede razvoja dohodkovnih odnosov v akcijskih programih organizacij združenega dela zagotavlja, da so prizadevanja zastavljena pravilno.

– Vsa minula in sedanja aktivnost kaže tudi na to, da vse bolj prodira spoznanje, da samoupravnih splošnih aktov – od samoupravnih sporazumov pa vse do pravilnikov v organizacijah združenega dela – ni mogoče več graditi na posplošenih vzorcih in modelih. Njihova vsebina lahko na temelju ustave in rešitev v zakonu o združenem delu raste le iz objektivnih razmer in interesov delavcev v organizacijah združenega dela. Le redke organizacije združenega dela so zaključile javno razpravo o osnutku, ne da bi si zastavile nove naloge prav v tej smeri.

– Kot drugo moramo ugotoviti, da vsi rezultati minule akcije še niso vidni. Toda akcije v številnih organizacijah združenega dela tečejo dovolj odgovorno in zavzeto!

Za sindikate po kongresu najpomembnejša akcija

V nadaljevanju svojega referata je predsednik slovenskih sindikatov opo-

NADALJNJIH NALOGAH

odločno akcijo
o združenem delu

zori, da konferenca ne bo dosegla svojega namena, če na podlagi ocene dosejanega poteka javne razprave ne bo ocenila tudi učinkovitosti lastne organiziranosti ter uveljavljanja položaja in vloge sindikatov v razvoju samoupravnih odnosov. V sindikatih se namreč moramo zavedati, da je odvisno od tega, koliko in kako bodo razviti samoupravni odnosi, koliko in kako se je sindikat uveljavil kot najbolj množična družbenopolitična organizacija v boju za uveljavitev najširših interesov delavskega razreda. Ob tem pa je predsednik Barborič ugotovil:

Mislil, da je javna razprava za našo organizacijo najpomembnejša akcija po kongresu. Najpomembnejša zato, ker gre za razčlenjeno konceptualno usmeritev nadaljnjega razvoja samoupravljanja. To pa je temeljna naloga sindikatov. Sindikat je v osnutku zakona — tako kot v ustavi — utemeljen kot bistven in nenadomestljiv dejavnik v graditvi in razvoju samoupravnega združenega dela, samoupravnih družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov v združenem delu. Sindikatu je kot najbolj množični organizaciji delavskega razreda dana velika vloga in odgovornost v razvijanju in zagotavljanju skladnosti in neposrednih interesov in potreb delavskega razreda, pri samoupravnem sporazumevanju o teh interesih in potrebah, pri ustvarjanju in razporejanju dohodka in osebnih dohodkov, pri zagotavljanju družbenega lastništva nad sredstvi za proizvodnjo in pri drugih pogojih dela, pri demokratičnem in organiziranem reševanju objektivnih protislovij v združenem delu ter pri formiranju in izvajanju kadrovske politike v združenem delu.

Sindikat je v naši družbi najodgo-

našem kongresu, in tako vlogo sindikatov, kot je določena v ustavi in v zakonu o združenem delu.

To pa je bilo lahko doseženo tudi s tem, da so člani zveze komunistov večinoma spoznali in sprejeli v dokumentih zveze komunistov opredeljeno dolžnost, da svojo aktivnost uresničujejo ne le v osnovni organizaciji zveze komunistov, temveč da delujejo pri uresničevanju nalog tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah, kar se je prav v tej akciji potrdilo z večjo učinkovitostjo in uspešnostjo predvsem sindikatov in zveze sindikatov na vseh ravneh.

Lahko trdimo, da so bili sindikati posebej uspešni tam, kjer so komunisti svoje naloge v tej akciji tako do jeli, manj uspešni pa tam, kjer so vodili akcijo mimo sindikata oziroma kjer so komunisti stali ob strani. Tako dojeta vloga in aktivnost komunistov pa je tudi pogoj za koordiniranost akcije enotne fronte socialističnih sil, organiziranih v socialistični zvezi delovnega ljudstva.

Prav pa je, da si ob oceni akcij v zvezi z javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu in ob rezultatih drugih množičnih družbenopolitičnih akcij, kot je denimo samoupravno planiranje srednjeročnega razvoja, stabilizacijska akcija, itd., vedno znova kritično zastavimo vprašanje, koliko je sindikat resnično usposobljen za učinkovito uresničevanje svoje ustavne funkcije in sedaj še posebej za naloge v smislu zakona o združenem delu. Tu gre za odgovor o vsebinskem, organizacijskem in kadrovskem pogledu ter za vse ravni organiziranosti — od osnovne organizacije do republiških vodstev. Pavšalen odgovor seveda ni možen, saj je v Sloveniji 6000 osnovnih organizacij sin-

blemov, v povečanju vzajemne odgovornosti, v doseganju idejne in akcijske enotnosti itd. Zato se je, vzeto v celoti, precej povečala tudi učinkovitost sindikalnega delovanja, čeprav marsikdaj še ne ustreza vložnim naporom, ker tudi metode dela še niso povsod najboljše.

Vso pozornost
posvetimo osnovni
organizaciji

Ob pozitivni oceni, ki jo lahko damo številnim sindikalnim organizacijam in njihovim organom, pa imamo na Slovenskem še tudi precej takih, za katere ne moremo reči, da dobro opravljajo svojo funkcijo. To velja zlasti za delovanje v majhnih kolektivih in v tistih večjih, kjer samoupravljanje ni na zadovoljivi ravni. V teh primerih sindikalne organizacije namenjajo sorazmerno preveč svoje dejavnosti različnim prireditvam in drugim klasičnim sindikalnim področjem delovanja, medtem ko samoupravljanju, dohodku, kadrovski politiki in drugim bistvenim problemom delavcev le toliko, da na neki način, čeprav bolj formalno, zadovoljijo spodbudam in zahtevam občinskih, medobčinskih ali republiških vodstev. Jasno je, da v navedenih okoljih v resnici ni pravega političnega delovanja sindikata ali pa ga je veliko premalo. Nadalje so manj uspešne tiste osnovne organizacije sindikata, v katerih bi morale zaživeti sindikalne skupine, pa niso. Sindikalna skupina je namreč organizirana oblika neposrednega delovanja sindikata in neposrednega odločanja o sindikalnih stališčih. Tudi tu je vzrok za pomanjkljivost pri uveljavljanju množičnosti in pri premagovanju forum-

Eden pomembnih dosežkov javne razprave je očitna preobrazba naše miselnosti — Rezultati, ki jih ugotavljamo, še ne pomenijo, da v javni razpravi nismo naleteli na šibka mesta v naši samoupravni praksi — Javna razprava je bila za sindikate najpomembnejša akcija po kongresu — Ne gre za to, da bi snovali nove akcijske programe, temveč da posebej poudarimo nekatere že sprejete naloge — Uspeh akcije pomeni naš skupen uspeh

tem delavske oblasti nad razmerami in dohodkom. Tak nov sindikat, ki ga gradimo, pa je v nasprotju z njihovimi lastniškimi težnjami. Zato moramo toliko ostreje razgaliti primere, ko je ostrina sindikalne akcije otopela tudi zaradi zlihanosti in pokorščine v poslovodni strukturi. Upreti pa se moramo tudi poskusom, ko sindikat zasipava z administrativno tehničnimi opravili, ki zmanjšujejo njegovo akcijsko mobilnost.

Za nadaljnji napredek v množičnem sindikalnem delovanju in za povečanje učinkovitosti sindikatov in zveze sindikatov je potrebna uporna bitka za uresničevanje sklepov 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Povsod naj bi z vso resnostjo, kritičnostjo in odgovornostjo ponovno preverili vsebino in organiziranost svoje aktivnosti in sprejeli ukrepe za odpravo ugotovljenih slabosti. Takoj moramo začeti tudi z organizirano vseslovensko akcijo za temeljito in konkretno nadaljnjo usposobitev vseh sindikalnih aktivistov za naloge, ki izhajajo iz zakona o združenem delu.

Našo aktivnost in vso pozornost moramo usmeriti v osnovno organizacijo sindikata, jo kadrovsko, idejno in akcijsko usposobiti. Šele, ko bo zaživela osnovna organizacija tako, kot smo jo v naših dokumentih opredelili, bodo vse organizacije sindikata in organi dobili pravo vsebino. Šele tedaj bo odveč očitke, da včasih delujemo forumsko.

Ne gre za nove
naloge, gre predvsem
za nove poudarke

Zatem je predsednik slovenskih sindikatov spregovoril o nekaterih bodočih nalogah sindikatov. Poudaril je, da pri tem ne gre za neke povsem nove naloge ali programe, temveč predvsem za to, da nekatere od njih še posebej poudarimo.

Javne razprave — je dejal Janez Barborič — zlasti v tistih organizacijah združenega dela, kjer so bili bolj aktivni glede spreminjanja razmer, so opozorile tudi na druge dosežane slabosti. Moj namen je bil, da opozorim na nekatere in tako spodbudim podobna reagiranja na slabosti tam, kjer se pojavljajo in kjer jih moramo odpravljati. Napačno bi bilo, če bi samo ocene in spoznanja s te konference bile osnova družbenopolitične aktivnosti. Predvsem v TOZD in v občinah moramo imeti aktiven odnos do pojavov in problemov in na osnovi lastnih spoznanj naravnati usklajeno delo vseh subjektivnih sil.

— Na osnovi analiz, ki so bile sprejete na občinskih konferencah in sejah republiških odborov sindikatov, moramo zahtevati izboljšanje kvalitete tih ocen in programov, kjer tega še niso zadovoljivo opravili.

— V sindikatih se moramo jasno dogovoriti, da so za nas sprejemljivi le tisti akcijski programi, ki so usmerjeni v uresničevanje samoupravnih dohodkovnih odnosov. Le tako bomo uspešno uresničevali prave delavske interese v združenem delu.

— Svojo doseženo aktivnost pri spodbujanju integracijskih procesov moramo še bolj okrepiti in se opreti na opredeljene skupne interese v tekočem delu in razvoju, kot so opredeljeni v srednjeročnih načrtih.

— Združevanja dela in sredstev pa ne bomo uspešno izpeljali, če vzporedno ne bomo dosegli preobrazbe odnosov pri gospodarjenju z denarjem. To pa zahteva hitrejšo preobrazbo bančništva in drugih denarnih institucij, kar je pogoj za vzpostavitev in razvoj samoupravnih dohodkovnih odnosov.

— Naslednji poudarek velja problematiki samoupravnega sporazumevanja nasploh. Učinkoviteje moramo razreševati pereča vprašanja tako glede vsebine kot tudi postopkov, sprejemanja, izvajanja in odgovornosti za sprejete obveznosti. Če ne bomo resnično uspeli v relativno kratkem času afirmirati samoupravnega sporazumevanja kot način in sredstva konfrontacije in usklajevanja včasih preveč različnih interesov znotraj združenega dela, začeni od problemov cen, dohodka, osebnih dohodkov pa do razširjene reprodukcije, se bodo nekatera protislovja in disproporciji poglabljali, kajti vsi vemo, da z administrativnimi ukrepi zaradi njihove objektivne neselektivnosti ni možno veliko rešiti.

— V sindikatih pa moramo povečati napore za konkretne akcije pri reševanju perečih vprašanj ustvarjanja, razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Dograditi moramo sistem samoupravnega sporazumevanja na tem področju.

— Eno bistvenih vprašanj, povezanih s problemom delitve dohodka in osebnega dohodka, je vprašanje stimulative delitve po delu, s čimer je najtesneje povezana produktivnost dela in večja reprodukcijska sposobnost združenega dela, z vsem tem pa tudi urejen ekonomski in socialni položaj delavca.

— Veliko zahtevnih nalog nas čaka tudi pri doslednejšem uveljavljanju svobodne menjave dela. Vse ocene nas opozarjajo, da pri graditvi odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih nismo dosegli dovolj. Akcijo za razvoj teh odnosov moramo v prihodnje snovali v sleherni TOZD. Le tako bodo lahko nastajala nova samoupravna razmerja, v katerih bo zagotovljen enakopraven položaj vseh delavcev v združenem delu ne glede na področje, na katerem delajo.

Podobno velja tudi za našo aktivnost, ki mora biti močnejše usmerjena v razvoj samoupravnih odnosov v krajevni skupnostih.

— Če hočemo vse to realizirati, mislim, da je ena osnovnih nalog, da dosežemo, da bodo naše osnovne organizacije polno zaživele, zato moramo svojo aktivnost usmeriti vanje. Doseči moramo, da bodo kadrovske in idejno usposobljene za te naloge.

Javna razprava —
uspeh vseh
socialističnih sil

Ob koncu naj rečem le to: ne glede na to, kakšne bodo dokončne ocene celotne javne razprave kot resnično najširše družbenopolitične aktivnosti, menim, da nismo še ničesar zamudili. Za vse, kar mislimo, da nismo dovolj uspešno zastavili in opravili včeraj, moremo in moramo zastaviti in opraviti danes oziroma jutri. To pa bo možno le, če se bomo v vseh organizacijah in v vseh institucijah ter na vseh ravneh zavedali odgovornosti za svoje delo in za delo organizacij, kjer delamo.

Nisem govoril o aktivnosti drugih organizacij in organov, predvsem zato ne, ker sem želel prispevati k oceni dela sindikatov. Prav gotovo pa lahko uspeh akcije ocenimo kot skupen uspeh, saj smo se dogovorili o skupnih in posebnih nalogah, in če jih ne bi opravili vsi dejavniki, ne bi mogli govoriti o uspešni celoti.

Svoj referat pa je predsednik Barborič sklenil z zahvalo vsem tistim tosočim aktivistom v družbenopolitičnih organizacijah in organih — od temeljnih organizacij do republike ter v drugih institucijah — ki so s polno mero odgovornosti in zavzetosti izpolnjevali svoje naloge.

vornejši družbenopolitični dejavnik za realizacijo usmeritev, ki so izoblikovane v zvezi komunistov, ter akcij za hitrejši razvoj samoupravnih odnosov, ki so usklajene v socialistični zvezi delovnega ljudstva. Po moji oceni je aktivnost v sindikate organiziranih delavcev prav posebej v tej in v nekaterih drugih akcijah upravičila tako opredeljeno vlogo sindikata v naši družbi.

In prav zato, ko ocenjujemo uspešen potek javne razprave in dosežene rezultate, lahko ugotavljamo, da so sindikati po 8. kongresu ponovno in prav posebej v tej akciji potrdili svoj smisel, vlogo in nujnost. To pa pomeni, da so delavci, organizirani v sindikate, z odgovornim izvajanjem vseh nalog ob poteku javne razprave ponovno potrdili nujnost take organiziranosti, kakršna je bila opredeljena na

dikata, več kot 400 sindikalnih konferenc na ravni delovnih organizacij, 19 sindikatov Slovenije in 900 njihovih občinskih organizacij in še mnogo drugih oblik sindikalne organiziranosti. V vseh teh sindikalnih organih deluje več kot 60.000 aktivistov, tako da je poprečno skoraj vsak deseti delavec sindikalni aktivist. Kljub velikim razlikam pa so po našem mnenju možne nekatere skupne ugotovitve. Tako lahko trdimo, da je bil v organiziranosti in delovanju sindikalnih organizacij in njihovih organov zlasti od leta 1973 dalje postopoma dosežen velik napredek. Ta se kaže v množičnosti, v vse večjem premagovanju forumske odtujenosti, v usmerjenosti k samoupravljanju in drugim bistvenim interesom delavcev, v spoznavanju in reševanju konkretnih delavskih pro-

škega načina delovanja, saj brez aktivnih sindikalnih skupin ne more zaživeti pravo delegatsko razmerje med članstvom in izvršnim odborom osnovne organizacije, trpi pa tudi delegatski sistem v celotni sindikalni organizaciji.

Vzrokov za slabosti je več. Tako je še veliko neznanja oziroma premajhne idejnopolitične in strokovne usposobljenosti sindikalnih poverjenikov in drugih aktivistov, tu in tam tudi manjka zavzetosti, odločnosti in vztrajnosti. Večkrat je premalo učinkovita pomoč občinskih organizacij osnovnim in republiških občinskih. Tudi odpori so še v glavnem prikriti pri vodilnih in vodstvenih delavcih, ki so proti novi vlogi sindikata, ker ta pomeni bistven element v uresničevanju ustavne vsebine samoupravljanja in s

O pripombah in predlogih iz javne razprave o osnutku zakona o združenem delu je udeležencem konferenca Zveze sindikatov Slovenije spregovoril JANEZ ŠINKOVEC, predsednik odbora za samoupravljanje pri RS ZSS. Poudaril je, da osnutek zakona o združenem delu izraža realna hotenja delavskega razreda in zato tudi predlogi za spremembe in dopolnitve ne spreminjajo predlagane zasnove o družbenoekonomskih odnosov, marveč težijo k temu, da bi bile posamezne določbe čim bolj jasne in razumljive. Če so bili izraženi nekateri pomisleki in vprašanja k temeljnimi kategorijam osnutka, je to bila v večji meri posledica zahtevnosti tvornice in dejstva, da presegamo nekatere tradicionalne pravne institute lastnine in sploh dohodkovnih odnosov, kar zadeva tudi spreminjanje družbene zavesti, to pa ni kratkotrajen proces. Ta ugotovitev nalaga vsem organiziranim subjektivnim silam, da ob uveljavljanju zapisanih družbenoekonomskih odnosov storimo vse, da zakon ne bo le gola pravna norma, marveč da bo zaživel v praksi.

pripombe, ki so poudarjali, da je osnutek sistemskoga zakona včasih zašel v prevelike podrobnosti. V sklop vprašanj, ki sodijo v republiško zakonodajo, sodijo predlogi in pripombe, ki zadevajo: problematiko organizacij združenega dela, ki so posebnega družbenega pomena (prav pa je, da v temeljnih določbah opredelimo enoten pristop pri njihovem upravljanju); urejanje delovnih razmerij, razen temeljnih načel; podrobnejše urejanje zadev s področja krajevnih skupnosti, organizacija kmetijskih zadrug in obrtništva. Nekateri predlogi so segli tako daleč, da so predlagali zakonsko ureditev vprašanj, ki sodijo v samoupravne splošne akte. Očitna je ustavna težnja, da bi čim več družbenih odnosov, zlasti pa njihovo operacionalizacijo in konkretizacijo urejali s samoupravnim pravom. Samoupravno pravo, ki je doslej mnogokrat le ponavljalo zakonske norme ali jih skromno dopolnjevalo, dobiva nove razsežnosti, ker se elementi državne oblasti zmanjšujejo v korist samoupravljanja. Taka je tudi koncepcija obravnavanega osnutka zakona. Nekateri razpravljavci so spregledali, da gre za sistemski zakon o združenem delu, ter da bodo številne zadeve urejali posebni zvezni zakoni,

lastnina osnova združenega dela, da je z njo zagotovljena pravica dela z družbenimi sredstvi, kar omogoča, da s produkcijskimi sredstvi v družbeni lastnini upravljajo združeni delavci. Tako se povsem jasno ukinja klasična lastninska pravica podjetij in zavodov kot subjektivna pravica na temelju lastnine in se uveljavljajo novi, samoupravni odnosi. Teh pa ni mogoče graditi na enostavnih kupoprodajnih, kreditnih, menjalnih in drugih pogodbah, temveč le s samoupravnim sporazumevanjem o združenju dela in sredstev po načelih skupnega dohodka oziroma prihodka, ob dogovorjeni skupni poslovni politiki, skupnem riziku, v razmerah medsebojno dogovorjene delitve dela, vzajemnosti, odgovornosti in solidarnosti. Preseganje blagovno-denarnih oziroma tržnih razmerij je možno le ob vse večjem združevanju sredstev in dela. Zato niso sprejemljiva skupinsko-lastninska pojmovanja ali razmišljanja zgolj o poslovnih odnosih med organizacijami združenega dela, kar kaže na podjetniško miselnost. V ta sklop pa tudi sodi še vedno zaznavna zaprtost temeljnih in delovnih organizacij.

Na nove produkcijske odnose, ki predstavljajo ekonomsko strukturo družbe, ni mogoče postavljati prežive-

poudarjanju osnov planiranja kot temelja samoupravnega odločanja, jasnejšo opredelitev samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov zlasti s stališča medsebojnih pravic in obveznosti udeležencev ter razmerij med samoupravnimi splošnimi akti.

Iz gradiva je razvidno, da smo predlagali dosledno izpeljavo vloge samoupravnih interesnih skupnosti, kadar te opravljajo funkcijo zbora skupščine družbenopolitične skupnosti; jasen poudarek, da imajo na podlagi družbene lastnine proizvajalnih sredstev pravico samoupravljanja tudi delavci na področju družbenih dejavnosti, ker ta ni omejena le na področje proizvodnje; jasnejšo opredelitev položaja delavcev, ki opravljajo dopolnilno delo na področju samostojnega osebnega dela; ustrežnejši poudarek socialno-varstveni dejavnosti, ki se razvija v specifičnih razmerah povezovanja osebnega in družbenega dela; večjo celovitost obravnavanja delegatskih razmerij in s tem povezanih odnosov na področju urejanja splošnih pogojev; jasnejšo opredelitev oblik odgovornosti; ustrezen družbeni poudarek znanstvenim, tehnološkim in strokovnim dosežkom; razmejitve med različnimi samoupravnimi splošnimi akti; vloge

Podobni predlogi so bili tudi glede ugotavljanja dohodka, ki je rezultat dela v izjemnih razmerah. Namen zakona je spodbujati delavce k uveljavljanju različnih oblik osebne udeležbe v učinkih gospodarjenja z minimalnim delom ter bo šele na podlagi prakse in posplošitve izkušenj možno v morebitnem posebnem zakonu opredeliti odnose na podlagi pravic iz minulega dela. Tudi ugotavljanje izjemnega dohodka je možno razrešiti predvsem od primera do primera. Uresničitev dohodkovnih odnosov, ki jih določa osnutek zakona, pa bodo sami po sebi spodbujali, da se v medsebojnih odnosih ugotavlja dohodek, dosežen na podlagi izjemnih ugodnosti in se usmerja v razširjeno reprodukcijo. Glede rente, ki je izraz izjemnih ugodnosti, je podana možnost, da take odnose urejamo s posebnimi republiškimi zakoni.

Izrečen je bil predlog, naj že zakon opredeli, da se pretežna večina sredstev ali vsaj večina sredstev za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb razporeja iz dohodka temeljnih organizacij in ne iz osebnih dohodkov. Temu stališču ni mogoče pritrčiti zaradi več razlogov. Najprej je treba poudariti, da je izhodišče tega problema po eni strani udeležba na dohodku, ki je rezultat družbenega dela, po drugi strani pa gre za uveljavitev svobodne menjave dela. Tako teh razmerij ni mogoče razrešiti po predlagani poti. Tudi celoten sklop problematike tržnih cen, sodelovanja potrošnikov, krajevnih skupnosti in družbene kontrole je predmet posebnih zakonov in ne tega, ki je sistemski.

V razpravi se je pokazalo nerazumevanje, kakor da je možno združevanje dela in sredstev le znotraj institucionalno urejenih organizacij združenega dela. Ti dvomi bodo odpadli s predlagano jasnejšo dikcijo zakona.

Prav izjemno pa je bilo mnenje, da zakon napačno določa, da je pravica do udeležbe na skupnem dohodku oziroma do vrnitve združenih sredstev povezan z rokom, češ da to spodbuja neodgovornemu gospodarjenju tistih, ki upravljajo z združenimi sredstvi. Lastninski pristop je očitno, saj so predlagatelji spregledali namen združevanja sredstev, opredeljevanje skupne poslovne politike, prevzemanje rizika in podobno, kar vse narekuje premišljene odločitve in nato spremljanje doseženih rezultatov, možnost uveljavljanja medsebojno dogovorjenih sankcij pa tudi ukrepov za varovanje samoupravnih pravic in družbene lastnine. Pcnujanje lastninskih rešitev na tem področju ni sprejemljivo.

V razpravi o možnosti, da temeljna organizacija za razširitev materialne osnove dela zbira denarna sredstva občanov, so nastajala vprašanja o drugih »na podlagi zakonov določenih ugodnostih«. Nekateri so menili, naj bi imel občan prednostno pravico do dela v tej organizaciji. Vprašanje je zelo aktualno zlasti glede zdomcev, vendar bo potrebno razrešiti nekatere dileme.

Kako do svobodne menjave dela?

Celoten splet svobodne menjave dela med organizacijami združenega dela materialne proizvodnje ter samoupravnimi interesnimi skupnostmi in neposredno z organizacijami, ki so posebnega družbenega pomena, je razkril več nejasnosti v praksi. Predvsem menimo, da je potrebno zavreči dileme, da gre v teh primerih za pogodbeno razmerje; da gre za »dajateve«, kakor tudi za pojmovanje, da so samoupravne interesne skupnosti in dejavnosti posebnega družbenega pomena nekaj, kar je zunaj združenega dela, in da ne obstaja odnos enakopravnosti med delavci v materialni proizvodnji in temi »drugimi« delavci. Osnutek zakona izhaja iz teoretično jasnega izhodišča, da novo vrednost ustvarjajo delavci v materialni proizvodnji, vendar tudi iz spoznanja, da je veljnost novoustvarjene vrednosti oziroma dohodka odvisna od boljšega ali slabšega dela delavcev s področja družbenih dejavnosti. Zato imajo delavci družbenih dejavnosti pravico do dohodka delavcev v materialni proizvodnji in sorazmerju z njihovim prispevkom, kakor to opredeljuje 76. člen osnutka zakona. V tem primeru ne gre za tržna razmerja pa tudi ne za dajateve, pojmovane kot posebna oblika davščin, temveč za enakopravno sporazumevanje o svobodni menjavi dela. Tako so dohodki delavcev družbenih dejavnosti na določen način proizvodni stroški. Zakon seveda ne more normirati in

O PREDLOGIH IN PRIPOMBAM IZ JAVNE RAZPRAVE JE SPREGOVORIL JANEZ ŠINKOVEC, PREDSEDNIK ODBORA ZA SAMOUPRAVLJANJE PRI RS ZSS

»Mala ustava« — izraz realnih hotenj delavskega razreda

Razumljivo je, da obstaja med celotnim zbranim gradivom in »pripombami in predlogi k osnutku zakona o združenem delu«, ki jih je pripravil republiški svet za vprašanja družbene ureditve SR Slovenije, količinska razlika. V mnogih primerih gre za ponavljanje istih predlogov, pogosto smo podrobne predloge k posameznim členom, ki jih je bilo možno smiselno povezati, strnili v en sam predlog ali pripombo in podobno. Številne pripombe pomenijo bogato gradivo za republiško zakonodajo pa tudi za sprejemanje stališč v samoupravnem urejanju vseh obravnavanih odnosov. Tako lahko trdimo, da je v bistvu vsaka pripomba prispevala k rezultatom obravnavanega zakona, kasnejše zakonodaje in samoupravne prakse. Znano je, da smo pri odboru za samoupravljanje v začetku javne razprave oblikovali delovne skupine, ki so proučevale vsako pripombo in predlog in jih urejale; podobno delo je bilo opravljeno še v delovni skupini pri republiškem svetu za vprašanja družbene ureditve in še v drugih družbenopolitičnih organizacijah. V vsem tem delu so sindikati sodelovali, prav tako kot pri končnem oblikovanju pripomb in predlogov. Tako so pripombe in predlogi k osnutku zakona o združenem delu, oblikovane pri svetu za vprašanja družbene ureditve, rezultat skupnih prizadevanj. Poudariti pa moramo, da smo vse predloge in pripombe, ki smo jih prejeli, sprosti posredovali komisiji za pripravo zakonov s področja združenega dela pri Skupščini SFRJ ter tako nikakor ne gre za kakršnokoli zavračanje posameznih predlogov in pripomb, temveč v večji meri za strnitev, sistematičnost in jasnost.

Zakaj zakon ne sme biti preveč »podroben«?

Več predlogov in pripomb zahteva, da bi zakon razreševal številna vprašanja mnogo podrobneje, kar kaže na nerazumevanje ustavnega položaja republik. Tako je treba upoštevati zakonodajne pristojnosti republike in ne težiti k temu, da bi zvezni zakon operacionaliziral posamezne institute. Mnogo večjo težo so imeli predlogi in

podzakonski predpisi, družbeni dogovori in samoupravni sporazumi.

Veliko pripomb zaradi nerazumevanja novih odnosov

V pripombah in predlogih k dopolnitvam oziroma spremembam osnutka

zakona nismo naleteli na stališča, ki bi nasprotovale idejni in zakonskim opredelitvam dohodka kot rezultata družbenega dela. Zanimivo pa je, da smo ob razpravah o realizaciji določb osnutka v samoupravnih praksi naleteli na nerazumevanje novih institutov, ker še vedno obstajajo, resda osamljena mnenja, da se lahko novi odnosi uveljavijo s klasičnim instrumentarijem pogodbenega prava.

V samoupravnem sistemu ne more obstajati klasična lastninska pravica kateregakoli subjekta, ker je družbena lastnina v svojem bistvu negacija lastninske pravice, saj si »nihče ne more na kakršnikoli lastninskopravni podlagi prilaščati rezultatov družbenega dela niti ne more upravljati in razpolagati z družbenimi sredstvi za proizvodnjo in delo«. Ustava poudarja, da je družbena

lih pravnih institutov. Drugače povedano: ni mogoče ločevati pravne oblike od vsebine družbenoekonomskih odnosov. Tako ostajajo blagovno-denarni in tržni odnosi le zunaj združevanja dela in sredstev pa še tu se v veliki meri uveljavljajo nova družbenoekonomska razmerja v okviru družbenega in samoupravnega planiranja. Razumljivo je, da nastajajo ob vseh teh vprašanjih številne dileme, saj se resnično lomijo tradicionalna pojmovanja. Zato

delavcev v pogodbeni organizaciji združenega dela in problematiki preoblikovanja osebnega dela v družbeno delo in podobno. Družbeni pravobranilec samoupravljanja naj bi z generalno klavzulo dobil možnost za intervencijo v vseh primerih kršitve samoupravnih pravic in družbene lastnine, ker se tako izognemo morebitnim pomanjkljivostim ob posameznih zakonskih določbah.

V poglavju, ki govori o družbenoekonomskih odnosih delavcev v združenem delu, so bistvenejše pripombe predvsem naslednje: doslednejša opredelitev udeležbe delavcev temeljne organizacije, ki združuje delo in sredstva z delavci v drugih temeljnih organizacijah, tako da ne bi bilo vtisa o fakultativnosti teh razmerij; razširitev pojmovanja združenega dela in sredstev tako, da ne bi prihajalo do napačnih pojmovanj, kakor da se to odvija le znotraj delovnih organizacij; uveljaviti možnost, da se nekatere zadeve, ki so poudarjene kot element samoupravnih sporazumov, lahko razrešujejo tudi s plani, splošnimi akti in sklepi, kar bi olajšalo operativno odločanje; povsem dosledna opredelitev o obveznem določanju roka, v katerem preneha udeležba v skupnem dohodku oziroma v katerem je treba v celoti izplačati vrednost združenih sredstev; dosledneje upoštevati kvantiteto in kvaliteto srednjeročnih planov in razliko v primerjavi z letnimi plani; jasnejša opredelitev celotnega prihodka delovne skupnosti; določnejša opredelitev pravic delavcev v svobodnih poklicih, ki v posameznih primerih sodelujejo pri umetniških stvarih in s tem večja zagotovitev njihovega vpliva na družbena sredstva, ki so v funkciji proizvodnje, pri katerem so sodelovali; pravilnejša opredelitev izdatkov v zvezi s prometnim davkom, carinami in carinskimi dajatvami; problematika amortizacije nematerialnih osnovnih sredstev; natančnejši viri pri pismenem končnem obračunu osebnih dohodkov in podobno.

... brez avtomatizmov

Izražene pa so bile tudi želje, naj bi določbe o minulem delu opredelili s konkretnimi kazalci zlasti glede osebnih pravic na podlagi minulega dela.

Za jasnejše opredelitve ...

Gradivo »Pripombe in predlogi k osnutku zakona o združenem delu« kaže, da so se razpravljavci zavzeli predvsem za jasnejšo izpeljavo konkretnih določb, poudarek osrednjim vprašanjem in opozarjanju na dosledno izpeljavo izhodišč zakona na področju bančništva, zavarovalstva, prometa blaga in dejavnosti, ki so posebnega družbenega pomena. Poudarjali so tudi potrebo po jasnejši opredelitvi pravic delavcev z družbenimi sredstvi; potrebo po

disciplinske komisije z udeležbo oseb zunaj temeljne organizacije, ker bomo tako odločneje preprečevali šikane in lažno solidarnost. Rešitev resda ni dosledna glede pritožbenega organa, vendar naj bi bil ta izrecno delavski svet, kar je tudi logično glede na odgovornost kolektivnih izvršilnih organov delavskemu svetu. Nismo sprejeli pomislekov glede obveznega vročevanja samoupravnega splošnega akta ob sklenitvi delovnega razmerja, ker menimo, da je to nujno in normalno, poudariti pa bi bilo treba v večji meri dolžnost ustreznih delavcev, da še posebej novega delavca seznanjajo z vsebino, kot je to urejeno v predpisih o varstvu pri delu. Glede razporejanja delavcev na druga delovna mesta je bila izražena bojazen o možnosti šikan, zato smo v naš predlog vnesli varovalno klavzulo, da je nova razporeditev možna ob doslej veljavnih pogojih.

V javni razpravi so razpravljavci večkrat opozorili, da bi bilo potrebno v posebni določbi izhajati iz ustavnih načel o posebnem varstvu žensk pri delu v smislu zaščitne funkcije materinstva. Tako naj bi zvezni zakon še zlasti opredelil varstvo na delovnem mestu

sistem samoupravno združenega dela. Omeniti velja potrebo, naj bo iz zakona jasno razvidno, da združevanje dela, kmetijskih zemljišč in drugih sredstev, ki jih lahko kmetje združujejo, ni kumulativno, temveč le alternativno, torej tolikšno, kolikor je potrebno glede na obseg in naravo skupne proizvodnje. Pri pogodbenih organizacijah združenega dela pa je potrebno natančneje opredeliti vlogo delavcev kot podpisnikov pogodbe, urediti način prehoda iz pogodbene organizacije v delovno organizacijo združenega dela in še možnost, da s posebnim zakonom urejamo statusne spremembe pogodbenih organizacij.

V zvezi s samoupravnim organiziranjem združenega dela je bilo veliko pripomb in predlogov. V končnem predlogu smo poudarili predvsem naslednja vprašanja: jasnejša opredelitev sporazuma o združevanju delavcev v temeljno organizacijo; opredelitev deleža skupnih služb pri razporeditvi sredstev in pravic v zvezi s skladom skupne porabe; opustitev taksativnega naštevanja vsebine samoupravnih sporazumov; razreševanje konfliktnih situacij med delavci delovne organizacije in ustanoviteljem; dopolnitev

sprejem takega sporazuma v II. odstavku 122. člena. Dileme o pravni naravi in posledicah pa tudi niso sprejemljive, ker iz 444. člena osnutka jasno sledi, da je sporazum sprejet z večino glasov v postopku referendumu, torej z avtoriteto večine in je zato norma. Zato je razumljivo, da delavcu, ki vnaprej odklanja spoštovanje dogovorjenih norm, preneha delovno razmerje. Nesporazumi so nastali zaradi prevoda, ker je bil v obeh primerih napačno uporabljen izraz »sprejemati«. Nekateri predlogi za poenostavitve odločanja o statusnih spremembah niso sprejemljivi, ker gre za temeljna vprašanja, ki se lahko razrešujejo le ob soglasju vseh temeljnih organizacij, ter ob tem, da je njihovo stališče sprejeto z večino glasov.

Uresničevanje samoupravljanja, delegati, volitve

Uresničevanje samoupravljanja delavcev v združenem delu je bilo delno velikemu zanimanju. Več pripomb je bilo izrečenih na določbe o referendumu kot posebni obliki osebnega izjavljanja. Večina se je strinjala s tako obliko osebnega izjavljanja, vendar bi veljalo ponovno razmisliti, katere naj bodo zadeve, o katerih bi tako odločali. Natančneje prebiranje določbe 441. člena osnutka namreč le pokaže, da referendum ne bo tako pogosta oblika izjavljanja, kakor nekateri poudarjajo.

Seveda je razumljivo, da je pred izvedbo referendumu nujno potrebna razprava o vprašanju, o katerem se odloča. Opozorili pa smo, da bi bil čas, ko se lahko referendum ponovi, v mnogih primerih krajši, podrobno naj bi to uredili z republiškim zakonom.

Pomanjkljivo je tudi opredeljena določba o pristojnosti sodišča združenega dela, če referendum ne uspe, ker niso razvidne oblike odločitve. Mnogo razprav je povzročilo nejasno besedilo o mandatu delegata delovnega procesa v delavskem svetu. Da bi se izognili zmotnim pojmovanjem, da gre za vezani mandat, smo sprejeli predlog, da se beseda »navodilo« delegatu zamenja z ustrežnejšim izrazom »napotilo«.

V praksi je tudi veliko dvomov o pravicah delovne skupnosti. Zato smo predlagali, naj bi bile te pravice jasneje opredeljene, predvsem naj bi jasno opredelili, da delovne skupnosti v delavskem svetu delovne organizacije enakopravno odločajo o vseh vprašanjih. Med odločanje delavcev prek delegatov v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti je potrebno vnesti tudi odločanje v samoupravnih organih krajevnih skupnosti. V zvezi z volilnim pravom v organizacijah združenega dela pa smo zavzeli stališče, da je potrebno poudariti, da je v temeljni organizaciji enotna kandidatna lista, vendar taka, da omogoča izvolitev delavcev iz vsakega dela delovnega procesa.

Očitno pa je, da volilni sistem narekuje sprejem posebnega zakona, ker so se v razpravah pojavljala številna vprašanja, denimo problem pasivne volilne pravice, vključevanje sezonskih delavcev, nadomestne volitve in potreba po določenem kvorumu, pristojnosti volilne komisije za zagotavljanje zakonitosti volitev in podobno. Predlagali smo še, da smotrnejše opredelimo funkcijo vodje delovne skupnosti.

V okviru tega poglavja pa tudi v nekaterih drugih primerih so bila zastavljena vprašanja, ali je osnutek zakona skladen z ustavo. Razpravljavci so razlagali ustavne določbe ozko po gramatičnih načelih, kar pa ni sprejemljivo. Ustavne določbe je namreč treba vedno razlagati skladno s temeljnimi določbami, ki narekujejo smer družbenega razvoja in osnove družbenopolitičnega sistema. To je torej vodilo pri presojanju urejanja določenih razmerij z zakoni.

Dodatno število današnje številke Delavske enotnosti, v kateri objavljamo gradivo konference ZSS, lahko naročite na naslov: ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4. Posamezen izvod stane 3 din.

stavlja pravila, da so sredstva, ki so iz čistega dohodka izločajo za skupno porabo, izenačena glede davkov in prispevkov s sredstvi za osebne dohoke, so bili izraženi številni pomisleki zlasti glede stanovanj, obratov druž-

bene prehrane in štipendiranja, kar vse bomo urejali z republiško zakonodajo.

Razgibana razprava o delovnih razmerjih

Javna razprava o problemih delovnih razmerij je bila močno razgibana. Lahko ugotovimo, da so delavci pozdravili v zakonu predlagane rešitve, ki zaostrujejo odgovornost. Nismo sprejeli pomislekov, češ da o konkretnih (posamičnih) odločitvah ne bi mogel odločiti kolektivni izvršilni organ, temveč le neposredno izvoljeni, ker so konkretne odločitve posledica splošnih, ki jih sprejema delavski svet (kadrovski plan in podobno) ali pa delavcev, ko sprejemajo samoupravne splošne akte, ter gre torej v bistvu za izvršilne funkcije. Ker pa je treba v disciplinskih postopkih zagotoviti organ, ki naj neodvisno odloča, je pravilna rešitev, da je ta neposredno izvoljen. Lahko rečemo, da je večina sprejela predlagano sestavo

med nosečnostjo in obseg pravic v času trajanja porodniškega dopusta. Podrobnosti pa naj bi urejal republiški zakon.

Ob kršitvah delovnih obveznosti so bila izražena mnenja, da je vprašanje, zakaj zakon navaja s primeri hujske kršitve, češ da s tem omejuje samoupravno urejanje. Sodimo pa, da prav to prispeva k poenotenju prakse. Obširne so bile razprave o denarni kazni. Ugotoviti moramo, da je večina delavcev za poostreje odgovornosti, vendar pa za omejitev možnosti izrekanja, seveda tudi s tem, da ta ali republiški zakon ureja minimum in maksimum ter sploh način izrekanja.

Samoupravno organiziranje združenega dela

Javna razprava je močno posegla v probleme povezovanja osebnega dela v

opredelitve sestavljene organizacije združenega dela še z združevanjem delovnih organizacij, ki proizvajajo različne proizvode, ki lahko pomenijo komplementarno storitev, in opredelitev združevanja ene delovne organizacije v več sestavljenih s pogojem, da ne prihaja do nasprotujočih si interesov, ker se sicer razvrednotijo ekonomski cilji sestavljene organizacije; in končno, v okviru skupnosti združenega dela je treba za medsebojno plansko poslovno sodelovanje vnesti opredelitev, ki bo omogočala institucionalizacijo organov upravljanja v teh skupnostih tako, da se povečuje možnost raznolikega samoupravnega organiziranja združenega dela. Povzeli smo tudi predloge in pripombe, ki govorijo o problematiki določitve in registriranja statusa organizacij združenega dela. Nismo mogli potrditi predlogom, naj bi zakon opredelil število delavcev, ki je potrebno kot minimum za temeljno organizacijo, in po drugi strani največje število delavcev, ki so lahko v temeljni organizaciji. Niso sprejemljivi tudi predlogi za oblikovanje delovnih enot z omejenim obsegom pravic, ker je treba upoštevati, da je že v ustavi določen kot temeljni subjekt dohodka temeljna organizacija, s predlagano rešitvijo pa bi tudi omogočali različne manipulacije, ki ne bi bile sprejemljive. Obstajale so težnje, da bi predvideli državno intervencijo, ko se temeljna organizacija organizira s sodno odločbo, in sicer takrat, ko se delavci za to ne bi odločili. O tem so znana politična stališča! Podobno velja za predlog, naj bi sodišče odpravilo sklep o organiziranju temeljne organizacije na pobudo družbenega pravo-branilca samoupravljanja in drugih, torej brez spora, ki bi ga sprožili delavci v drugih delih delovnega procesa temeljne organizacije. Ta vprašanja se bodo morala razreševati predvsem z intenzivnim političnim delom organiziranih subjektivnih sil.

Precej razprav je bilo o ustavni podlagi za samoupravni sporazum o združevanju delavcev v temeljni organizaciji, ter sploh o pravni naravi tega akta zlasti glede na sedanja pojmovanja, da je z ustavo opredeljen statut kot hierarhičen akt v temeljni organizaciji. Nismo sprejeli mnenja, da tak sporazum nima ustavne podlage, saj najdemo oporo za

sankcionirati ekonomičnosti poslovanja, namenske uporabe sredstev posebej za te dejavnosti, saj glede tega veljajo tako splošna pravila, kot samoupravni sporazumi. Zakon pa tudi ne more vnaprej normirati nekih jamstev, da bodo organizacije združenega dela, ki so posebnega družbenega pomena, ravnale skladno s sporazumi, ker tudi v tem pogledu veljajo splošna pravila o sporazumih, družbeni interes pa se uveljavlja tudi s pravico soodločanja uporabnikov, ustanoviteljev in podobno, kakor je določeno tudi v ustavi SR Slovenije.

Razprava je opozorila tudi na vprašanje, kako zagotoviti normalni razvoj oziroma delo SIS, če zaradi objektivnih težav večji proizvajalec v občini zaide v težave in ni možno zaradi splošnega družbenega interesa, denimo šolstvo in zdravstvo — zmanjševati dogovorjenih programov. Tudi ta vprašanja ne sodijo v sistemski zakon, potrebno jih bo razreševati z republiško zakonodajo pa tudi v republiških samoupravnih interesnih skupnosti na osnovi načel vzajemnosti, solidarnosti in spoštovanju splošnega družbenega interesa.

Omeniti je treba še bojazen, da bodo v nekaterih primerih delavci v družbenih dejavnostih vulgarizirali nekatera razmerja po načelu tržnih cen, ker zakon uporablja izraz »cena«. Zakon navaja, da ne gre za tržne cene. Uveljavljanje medsebojnih razmerij zahteva v določenih primerih sporazumsko določene cene, ki pa niso tržne. Za razreševanje konfliktov in deformacij obstaja v zakonu instrumentarij, potrebno pa je tudi upoštevati delovanje družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa enakopravnost uporabnikov in izvajalcev v SIS ter način njihovega odločanja.

Svobodna menjava dela v okviru organizacij, ki so posebnega družbenega pomena, pa se ukvarjajo z materialno proizvodnjo, je tvarina posebnih zakonov. V ta sklop spadajo tudi razmerja, ki nastajajo med temi organizacijami in krajevnimi skupnostmi.

Ugotoviti moramo, da so delavci sprejeli določbe o dohodku kljub temu, da zaostrujejo pogoje gospodarjenja, ker vodijo k jasnim razmerjem in preprečujejo manipulacije v odločanju.

Bilo je nekaj pripomb in predlogov, ki so težili za spremembo določb o amortizaciji. Povsem razumljivo je stališče v zakonu, da je amortizacija namenjena tekoči reprodukciji. Predlogi o dopustnosti povečanja amortizacije tudi za razširjeno reprodukcijo težijo v bistvu k odtujevanju odločanja delavcev o namenu združevanja sredstev, k oblikovanju nenamensko opredeljenih sredstev. Posebej očitna pa je težnja, da bi s tem omogočili izigravanje obveznosti, saj je bil med drugim povsem določen predlog, naj se amortizacija nad minimalno stopnjo šteje kot odbitna postavka pri izračunavanju osnove za plačilo prispevkov in davkov iz dohodka temeljne organizacije.

V sklopu problematike čistega dohodka ni mogoče vgrajevati posebej še financiranja krajevnih skupnosti, ker se ti problemi urejajo z določili ustave SRS. Ker je zakon sistemski za področje združenega dela, tudi ni mogoče vanj vključiti kvantifikacijskih in podrobnih elementov za obračunavanje dajatev in prispevkov.

Močno so bile poudarjene zahteve delavcev, naj se obveznosti za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb in splošnih družbenih potreb obravnavajo praviloma enkrat v letu in hkrati, predvsem ob sprejemanju planov, kar bi omogočalo globalno odločanje in čvrstejšo podlago za veljavnost planov. Čeprav osnutek v 101. členu ne po-

RAZPRAVA SERGEJA KRAIGHERJA, PREDSEDNIKA PREDSEDSTVA SRS

Imamo pravico in odgovornost, da revolucionarno vsebino zakona prelijemo v vsakdanjo prakso

Pri uresničevanju osnovnih usmeritev iz osnutka zakona o združenem delu ne gre samo za družbeni proces, ampak za težak, stalen in uporen razredni boj, ki ima globoko revolucionarno vsebino — Razredni boj, ki ga bijemo v Jugoslaviji, pomeni sestavino tistega širokega razrednega boja, ki se bije tudi v mednarodnem merilu za spremembo položaja delavca v odnosu do pogojev in rezultatov njegovega dela

V svoji razpravi bi najprej poudaril, kar so doslej poudarili tudi vsi razpravljavci, in sicer, da imamo v referatu tovariša Barboriča in v povzetku pripomb in predlogov iz javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, ki ga je podal tovariš Šinkovec, zelo utemeljeni gradivi, ki sta lahko podlaga za nadaljnje delo v uresničevanju tistih rešitev, ki so že vsebovane v ustavi in ki so podrobneje razdelane v osnutku zakona o združenem delu. Te rešitve so našle svojo osnovno podporo in potrditve v široki, doslej najširši organizirani javni razpravi, če upoštevamo število udeležencev in njeno konkretnost v zvezi z vprašanji, ki so bila sprožena. Lahko rečemo, da so bile v javno razpravo vključene skoraj vse samoupravne organizacije in skupnosti ter vse družbenopolitične skupnosti.

RAZREDNI POMEN IN VSEBINA OSNUTKA ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Že sama razprava kaže, to je razvidno iz referatov, pa tudi iz ocene posameznih pripomb, ki so bile dane v razpravi, da so razlike v poudarkih, ki jih dajemo posameznim problemom in predlogom za njihovo rešitev. Če rečem, da gre za razlike v poudarkih, ne želim pri tem zmanjševati pomena teh razlik. To bi bilo napačno prav zaradi tega, ker se morajo prav sindikati in sindikalne organizacije, zveza komunistov in komunisti, ki delajo v sindikatih, neprestano zavedati, da ne gre pri uresničevanju osnovnih usmeritev iz osnutka zakona o združenem delu samo za družbeni proces, ampak gre za težak, stalen in uporen razredni boj, ki ima globoko revolucionarno vsebino. Tudi tu obstaja razlika v poudarku, ki je razvidna iz referata in iz gradiv, ki so bila pripravljena za to konferenco. Vendar mislim, da se moramo ravno kot organizirana, najbolj osveščena družbenopolitična sila, tako komunisti kot celotno članstvo sindikata, zavedati, da mora biti stalno prisoten globok razredni pomen in vsebina boja, ki ga bojuje delavski razred Jugoslavije in vseh njenih republik in pokrajin, ki ga bojujejo delavci in delovni ljudje v vsaki samoupravni organizaciji in skupnosti s tem, ko v življenju in v družbeno prakso uvajajo rešitve, ki jih je postavila ustava, dosti bolj razdelano pa jih vsebuje osnutek zakona o združenem delu. Prav zaradi tega, ker je osnutek zakona o združenem delu v svojih osnovnih izhodiščih doživel najširšo podporo vseh delovnih ljudi tako v mestih kot v vaseh in na vseh področjih družbenega dela in življenja, imamo pravico in odgovornost, da to globoko revolucionarno vsebino do konca prelijemo v našo življenjsko vsakdanjo prakso in da najde svoj odraz v vseh naših samoupravnih aktih kot tudi v aktih, ki jih prinašajo skupščine družbenopolitičnih skupnosti.

Ni odveč, če tudi ob tej priložnosti poudarimo dejstvo, da ta razredni boj, ki ga vodimo v Jugoslaviji na tem področju in ki v največji meri zaposluje vse družbenopolitične in subjektivne sile, pomeni samo sestavni del tistega širokega razrednega boja, ki se vodi tudi v mednarodnem merilu za spremembo položaja delavca v odnosu do pogojev in rezultatov njegovega dela.

To dobiva vedno bolj zaostrene mednarodne oblike in posledice z vse močnejšim uveljavljanjem multinacionalnih in nadnacionalnih kompanij, ki se povezujejo z vrhovi buržoaznih držav. Z druge strani ti procesi krepijo tudi vlogo države in državno-lastniških elementov in tendenc v socialističnih državah, ki menijo, da je mogoče v tem razrednem boju edino s krepitvijo države in moči državnih organov ohraniti in razvijati, kar si je delavski razred v deželah, kjer je zmagal socializem in kjer je delavski razred na oblasti, že ustvaril in pridobil.

Zato mislim, da je zelo pomembno, da ravno v tem boju, ko nas sočasno tehnična revolucija sili k vedno večji koncentraciji tako materialnih kot tudi finančnih sredstev in kadrov, k vedno večji koncentraciji znanja in pameti, najdemo rešitve in odgovore za vsakodnevno prakso, kako se lahko opravi ta koncentracija znanja, pameti in finančnih ter materialnih sredstev, ne da bi se zmanjšal, ampak obratno, da bi se povečal vpliv delavcev na sredstva, ki jih ustvarjajo, in na pogoje njihovega dela, na pogoje razvoja celotne družbe in delavčeve lastne eksistence.

DELAVEC MORA RESNIČNO V VEČJEM OBSEGU KOT DOSLEJ ODLOČATI O POGOJIH IN REZULTATIH SVOJEGA DELA

Če grem s tega kratkega splošnega uvoda na konkretno temo zakona o združenem delu, mislim, da je prav, da se jasno opredelimo v svoji lastni akciji do tistih osnovnih vprašanj iz osnutka zakona o združenem delu pa tudi iz naše lastne prakse od uresničevanja ustavnih amandmajev, sprejetja ustave in zdaj v zvezi s spreminjanjem odnosov, ki smo jih dosegali in premiki, ki smo jih dosegli ob razpravi o osnutku zakona o združenem delu, kje so tista osnovna ključna vprašanja, od katerih je odvisno, ali delavec resnično v večji meri kakor doslej odloča o pogojih in rezultatih svojega dela oziroma kje se zadržujejo še stare oblike in stari odnosi.

Tudi na tej konferenci moramo dati zelo jasn odgovor na vprašanje, ki se velikokrat zastavlja, ko se slišita dve trditvi, ki sta do neke mere druga drugi nasprotujoči. Po eni strani govorimo, da je bilo približno 80% delavcev vključenih v javno razpravo o osnutku zakona, po drugi strani pa govorimo, da je ta razprava še vedno v precejšnji meri šla mimo delavcev in da so v konkretnih pripombah in posledicah, ki izvirajo iz njih pri urejanju notranjih odnosov v vsaki samoupravni organizaciji, delavci stali ob strani. Če hočemo zavzeti pravilen odnos do tega protislovnega si stališča in ocene, moramo vendarle v naši samoupravni praksi in v političnem delu v večini samoupravnih organizacij in skupnosti doseči korenite spremembe. Te pa bomo dosegli le, če bomo vse te tako imenovane sistemske rešitve, ki jih vsebujejo ustavni amandmaji in ustava ter zakon o združenem delu, dosledno povezovali z reševanjem neposrednih vprašanj, nalog in interesov delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, kmetov v zadrugah in v njihovih vaseh, delavcev v ustanovah in družbenih službah ter državnih orga-

nih, ki stojijo pred njimi pri tekočem opravljanju njihove funkcije, in z reševanjem tistih razvojnih problemov, ki so si jih sedaj veliko jasneje opredelili v srednjeročnih družbenih planih. Prava bitka, ki jo moramo izboriti in po kateri se lahko tudi ocenjuje, kakšen korak smo v tem pogledu dosegli v naši dosedanjih praksi, je ravno v tem, da vse te pravne, upravne, strokovne in druge ustrezne službe v naših organizacijah združenega dela, v različnih oblikah njihovega združevanja na vseh področjih družbenega dela in življenja, dejansko pripravimo do tega, da probleme, za katere po strokovni plati odgovarjajo, tudi v resnici povezujejo z razvijanjem družbenoekonomskih odnosov v njihovih delovnih organizacijah, v njihovih temeljnih organizacijah, v krajevnih skupnostih in drugje v skladu z opredelitvami ustave in z osnovnimi usmeritvami, ki jih prinaša zakon o združenem delu. Treba se je zavedati, da gre pri vseh tekočih vprašanjih vedno na tak ali drugačen način za tako ali drugačno koncentracijo sredstev in ponovno prerazdelitev denarnih sredstev in kadrov in s tem v zvezi tudi za tako ali drugačno reprodukcijo tistih odnosov, ki stoje za takim gibanjem denarja oz. družbenih sredstev. Če bomo v teh okoljih na eni strani razpravljali o spremembah družbenoekonomskih odnosov, na drugi strani pa tega ne bomo povezovali s konkretnim spreminjanjem teh odnosov v teh okoljih, ne bomo reševali na trajnih osnovah tekočih problemov, v katerih ljudje živijo, niti problemov, z reševanjem katerih si ustvarjajo eksistenco za jutri. S tem pomagamo tistim silam, ki so iz različnih razlogov za to, da se zadrži obstoječe stanje v družbenoekonomskih odnosih, da se reproducira v procesu družbene reprodukcije, skratka, da se ne vnašajo novi elementi pri reševanju tekočih vprašanj in naših razvojnih problemov, ki bi s postopnim svojim delovanjem tudi sami po sebi začeli širiti samoupravne osnove naše družbenoekonomske ureditve in tudi odločanja o razpoložljivih pogojih in rezultatih dela.

Delavec lahko resnično vključimo v neposredno reševanje vseh sistemskih problemov le na bazi njihove aktivnosti pri reševanju njihovih konkretnih dnevnih interesov in tistih interesov, ki so mu na dlani kot pogoj za uveljavljanje njegove eksistence v bodoče, torej le tako, če bodo delavci sami aktivno reševali ta vprašanja, če se bodo uveljavljali v vseh oblikah in odnosih, ki jih ustava in zakon o združenem delu vsebuje in nakazuje kot njihovo pravico in dolžnost.

Mislim, da smo v tem pogledu še vedno preveč sužnji prakticizma in pragmatizma, ki od danes do jutri rešuje svoje probleme in ki tekoče probleme ločuje od sistema in od spreminjanja družbenoekonomskih odnosov in hote ali ne hote v bistvu angažira nosilce zadrževanja sedanjega stanja z vsemi elementi državnega administrativnega socializma, s skupinsko lastniškimi tendencami in meznega položaja in miselnosti delavcev. Mezdna miselnost in mezdni položaj delavcev je posledica skupinsko lastniških in državno lastniških pritiskov na delavca; in obratno: sami ti pritiski ohanajo tako mezdno miselnost.

O GRADIVIH ZA KONFERENCO IN O SKLEPIH KONFERENCE MORAJO RAZPRAVLJATI VSE OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA V VSEH TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Iz tega bi morali narediti za praktično akcijo sindikatov še drug zaključek: današnja konferenca je predvsem konferenca delegatov iz ustreznih strokov-

nih zvez sindikatov in družbenopolitičnih organizacij in ustanov, ki so povabljene kot gostje. V tem pogledu bi morali v bodočem delovanju sindikatov narediti še korak naprej, in sicer v tem smislu, da bi referat tovariša Barboriča z določenimi spremembami ali dopolnitvami, kakor bo pač ta konferenca ocenila, in povzetek, ki ga je dal v imenu odbora za koordinacijo razprave o osnutku zakona o združenem delu tovariš Šinkovec, razdelili osnovnim organizacijam sindikata v vseh temeljnih organizacijah združenega dela. Na tej osnovi in na podlagi sklepov konference bi morali organizirati posvetovanja po političnih regijah z ene strani, z druge strani pa tudi posvetovanja delegatov temeljnih organizacij združenega dela v vseh zaokroženih proizvodno-finančnih, proizvodno-dohodkovnih in potrošnih enotah, ki povezujejo proces dela od surovin prek predelave do prodaje in končno do samega potrošnika v posameznih področjih družbenega dela. Mislim, da bi na ta način napor, ki je bil vložen v priprave za to konferenco in ki kaže resnično zelo suvereno obvladanje problematike in odnosov, ki se za to problematiko skrivajo, prišel v polni meri do veljave in dal v polni meri svoje rezultate.

S tem bi naredili korak naprej k temu, da bodo v resnici vsi ti problemi, ki so obremenili tekočega življenja in dela vsakega delavca, kakor živi in dela v TOZD, krajevni skupnosti, v samoupravni interesni skupnosti, prišli s tem do izraza. S tem bi tudi dosegli, da bodo dejansko vse spremembe in revolucionarni boj, ki ga te spremembe v naših družbenoekonomskih odnosih predstavljajo, prišle do izraza v sami neposredni aktivnosti delavcev kot neposrednih nosilcev tega boja in teh sprememb. To predlagam kot dopolnilo tistemu delu referata tovariša Barboriča, kjer je dal po mojem mnenju zelo uspešno kritiko in oceno dela sindikatov in sindikalnih organizacij.

Če hočemo v resnici brez občutka, da olepšujemo situacijo, trditi, da smo na tem, da premagamo forumsko delo, da premagujemo familiarno povezanost sindikalnih vrhov in vrhov drugih družbenopolitičnih organizacij z upravno-tehnično inteligenco, potem bomo do take gotovitosti prišli edino takrat, ko bomo prepričani, da v resnici delavci v TOZD sodelujejo pri odločitvah, pri sklepih in gradivih, na podlagi katerih se oblikujejo sklepi forumov in takih organov sindikatov ali drugih družbenopolitičnih organizacij, kot so ta in podobne konference.

S tem v zvezi bi opozoril na tista vprašanja, ki bi morala priti do izraza ravno v našem dnevnem delu in pri tekočem spreminjanju odnosov pri reševanju dnevnih in neposrednih razvojnih problemov in za katera mislim, da so najbolj pereča in da se na njih dejansko lomijo kopja v razrednem boju prav zaradi globoke revolucionarne vsebine sprememb, ki jih vnašamo v obstoječe stanje s čimer dajemo tudi odgovor dilemam, pred katerimi neposredno nedvomno stoji ves razviti industrializirani svet.

V vseh gradivih o oceni situacije bi morali dati v ospredje vprašanje položaja delavcev v TOZD, z drugo besedo, ali je organiziranost delavcev v TOZD, kot jo imajo sedaj in do katere smo prišli v dosedanjem razvoju samoupravljanja in uresničevanja ustavnih amandmajev, ustave in osnutka zakona o združenem delu, tista organizacijska oblika, ki v resnici zagotavlja in omogoča delavcu neposredni vpliv in odločanje o pogojih in rezultatih njegovega dela, o ustvarjenem dohodku, ki odraža rezultate tega dela in v svoji osnovni in ekonomski vsebini tudi predstavlja pogoj nadaljnjega razvoja te temeljne

organizacije, ki postavlja torej delavce v sistem dohodkovnih odnosov v tak položaj, da lahko odločajo o celotnem sklopu svojih interesov tako glede materialnega kot socialnega in prostorskega razvoja.

Strinjam se s tistim od razpravljavcev, ki je poudaril, da iz referata sledi, kakor da je težišče našega nadaljnje delo predvsem v samoupravnih interesnih skupnostih in da so te samoupravne interesne skupnosti naša šibka točka. Dodatno k temu, kar je povedal ta tovariš, bi dodal, da iz zaključkov, ki jih je tovariš Barborič predlagal na koncu svojega referata, sledi, da se vendarle v TOZD odloča o vsebini in taki ali drugačni ekonomski upravičenosti tako tržnih odnosov in cen, kakor tudi svobodne menjave dela, ki leži v osnovi razvoja vsake SIS tako v gospodarstvu, kakor tudi v družbenih dejavnostih. Slabosti, o katerih govorimo, da obstajajo v delovanju in razvoju SIS, tako v njihovem vedenju v zvezi z reševanjem tekočih problemov na področju gospodarske infrastrukture kot družbenih dejavnosti, so v bistvu odraz slabosti, ki se kažejo v doseženi stopnji samoupravljanja v TOZD in položaju delavca pri odločanju o ustvarjanju kot o delitvi dohodka v celoti dohodkovnih odnosov. Če hočemo pri viru odpravljati slabosti, ki jih ugotavljamo v delu SIS in če hočemo zagotoviti, da bomo postavili delo SIS na solidne družbenoekonomske socialistične samoupravne odnose, potem moramo predvsem združnost delavcev v TOZD postaviti na svoje mesto.

Pri tem vprašanju se ne bi dlje zadrževal. Spomnil bi vas samo na vsebinsko zelo bogati problemski konferenci republiške konference SZDL Slovenije, ki je prav glede teh vprašanj postavila na svoje mesto odnose med TOZD in SIS ter krajevnimi skupnostmi in njihovo vlogo, kakor tudi na vlogo delegacij, ki jih volijo delavci v TOZD za delo SIS in reševanje svojih problemov v KS. Sklepi republiške konference bi nam morali biti v večji meri, kot so bili doslej, osnova za našo orientacijo pri opredeljevanju konkretnih nalog v vsaki samoupravni organizaciji in skupnosti v zvezi z razvojem in izboljševanjem delovanja samoupravnih interesnih skupnosti ter razvojem in delom delavcev v krajevnih skupnostih, v katerih živijo sami in njihove družine.

Govori se, da je nesrečna okoliščina, da se SIS v gospodarstvu morajo konstituirati v pogojih reševanja deficitov. Na drugi strani pa se tudi govori, da čim slabše kakšni delovni organizaciji gre, tem večji je pritisk na to, da najdejo lastne rezerve in da iščejo rešitve na novih osnovah. To so protislovne ocene, ker izhajajo iz ekstremnih stališč. Mislim, da se bo socialistično samoupravljanje potrjevalo in uveljavljalo in poglobljalo samo toliko, kolikor bo sposobno reševati tekoče probleme vsake samoupravne organizacije in skupnosti, v kateri se ta samoupravna organizacija in skupnost znajde. Znašla pa se bo vedno pred različnimi problemi in v različnih situacijah — enkrat boljših drugič slabših. Samoupravljanje ji v svojem bistvu predstavlja sredstvo oziroma tisto obliko družbenoekonomskih odnosov, v katerih se te težave in protislovni interesi, katerih izraz so te težave, rešujejo z najmanjšimi možnimi družbenimi konflikti na podlagi samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja delavcev v združenem delu. Tu moramo pogledati predvsem, kaj je z delegacijami za samoupravne interesne skupnosti v teh temeljnih organizacijah združenega dela, koliko smo uresničili sklep RK SZDL, da je treba vendarle iti od enotnih delegacij za vse interesne skupnosti na področju družbenih dejavnosti na specializirane delegacije po posamez-

nih družbenih dejavnosti povsod tam, kjer je družbeno življenje bolj diferencirano. Tako je malokatera občina v Sloveniji, ki ne bi terjala tako diferenciranega organiziranja delegacij v TOZD. Potem bomo prišli tudi do zborov uporabnikov v SIS ter bomo omogočili, da zbori uporabnikov enakovredno s delavci teh družbenih dejavnosti organizirajo programe in sprejemajo programe svojega razvoja. V teh programih pa so vsebovane — kar zadeva družbene dejavnosti — tudi medsebojne pravice in obveznosti, ki jih določajo na tak ali drugačen način zakoni, ponekod pa tudi samoupravni sporazumi. In če bomo videli, da so te pravice in obveznosti večje od finančnih možnosti in ustvarjenega dohodka, potem ne bomo šli v boj s takim ali drugačnim indeksom porasta porabe, ampak bomo razpravljali o programih, o pravicah in obveznostih, odločili se bomo, ali smo pripravljene te pravice zmanjšati zato, da pridemo v realne okvire, ali vztrajamo npr. na področju zdravstva, otroškega varstva, pokojninskega zavarovanja na teh pravicah, ki jih imamo. Če je tako, se moramo na drugi strani odpovedati oziroma omejiti druge, denimo, v času izgradnje in reševanja stanovanjskega vprašanja, izgradnje cest, komunalnih dejavnosti, v višini osebnih dohodkov itd.

To je eden od problemov, za katerega mislim, da bi ga morali jasneje opredeliti. Opredeliti bi se torej morali glede vloge temeljne organizacije združenega dela in razvoja samoupravnih interesnih skupnosti tako v gospodarstvu kot v družbenih dejavnostih.

POISKATI JE TREBA NAJOPTI-MALNEJŠO ORGANIZIRANOST DELAVCEV PO DELIH PROIZVODNEGA PROCESA, V KATERIH NAJBOLJ NEPOSREDNO PRIDE DO IZRAZA INTERES DELAVCA

Drugo vprašanje, ki je s tem povezano, je položaj delovnih enot po delih delovnega procesa, o katerih govori ustava, da morajo biti delavci iz vseh delov delovnega procesa na ustrezen način zastopani v delavskem svetu. S tem v zvezi je treba opredeliti tudi medsebojne pravice in obveznosti, ki jih določijo delavci v okviru TOZD bodisi na podlagi samoupravnega sporazuma o združevanju TOZD v delovno organizacijo bodisi s statutom te temeljne organizacije združenega dela. Tudi tu moramo pri odločanju o dilemah, ki se postavljajo pri reševanju tekočih problemov in interesov delavca izhajati iz delovnega vsakdanjega življenja in neposrednega razvoja, vsebovanega v srednjeročnih planih, v kakšni organiziranosti v delovne enote po delih proizvodnega procesa lahko pride delavcev interes lažje do izraza, da v njem lažje spozna svoj interes v celoti interesov TOZD, v sistemu dohodkovnih odnosov in prek tega tudi v celotni delovni organizaciji. Dejansko stojimo pred dvema nevarnostima, ki se ju moramo izogibati: če gremo preveč na organizacije, delovne enote in neustrezno opredeljevanje pravic delavcev v teh enotah, je nevarnost, da bomo neko TOZD, ki je v svojem bistvu že zaokrožena celota v skladu z zahtevami ustave in zakona, razbili na več delov in spravili v nevarnost oblikovanja dohodka in odločanje o njem v TOZD; druga skrajnost je, da se ohrani obstoječa organiziranost TOZD, ki so v precejšnjem, če ne v prevladujočem številu primerov, še vedno po ustavi in zakonu v resnici delovne organizacije, ki bi se morale razdeliti v temeljne organizacije združenega dela. Potem se zahteva delavcev, da se organizirajo kot delovne enote po delovnih procesih, izkoriščajo za to, da se zadrži taka delovna organizacija kot TOZD in oblast upravljaljskih struktur v njihovi podjetniški usmerjenosti. Izhod iz teh dilem je vedno rezultat konkretnega samoupravljaljskega osveščanja delavcev ter političnega dela in boja. Na sedanji stopnji razvoja in dozorevanja naše samoupravljaljske osveščenosti in tudi zaradi potrebe po čim večji koncentraciji sredstev, za večjo učinkovitost v uresničevanju osnovnih nalog razvoja vsake temeljne organizacije in vsake delovne organizacije, je po mojem mnenju manjša nevarnost dajanje nekaterih večjih pravic delavcem v delovni enoti kot organizaciji delavcev v zaokroženem — delovnem procesu, ki omogoča tudi večji prostor za politično delo z delavci, kot če ohranimo še naprej sedanje delovne organizacije pod firmo TOZD in delavca v starih odnosih podjetniške prakse in miselnosti. V bistvu predstavlja ta tendenca sredstvo, ki omogoča koncentracijo moči in odločanja v rokah upravljaljskih struktur in ki ločuje delavca od pogojev in rezultatov njegovega dela.

RAZREDNA VSEBINA MINULEGA DELA

V referatih je govora tudi o tem, da je treba pri oblikovanju dohodka in osebnih dohodkov organizirati še nadaljnji študij in proučevanje o tem, da bi merila in kriterije v zvezi z minulim delom delavcev, o katerem govori osnutek zakona o združenem delu v poglavju o dohodku in dohodkovnih odnosih, začeli izvajati v praksi tako kot aktiven faktor pri oblikovanju dohodka in pri formiranju in oblikovanju osebnih dohodkov delavcev. To je teza, ki spremlja minulo delo od prvih razprav o minulem delu in njegovem pomenu še pred ustavo 1963. leta. V resnici pa je ta razprava samo drugačen izraz dejstva, da se prav ob minulem delu bojuje velika bitka za oblast, kdo bo odločal o minulem delu — ali delavec, katerega opredmeteno delo to minulo delo je, ali izločene upravljaljske strukture, povezane z bančnimi ali administrativnimi in različnimi politično-izvršnimi organi. Tu je bistven prelom, bistvena razredna razlika med socialističnim samoupravljanjem in različnimi oblikami udeležbe delavcev pri upravljanju v kapitalističnih državah. Ti procesi v vključevanju delavcev v upravljanje v kapitalističnih državah so lahko tudi napredni, vendar

svoje delovne dobe ustvaril, sicer pa počakajmo, kdaj bodo prišle podrobnejše obdelave, direktive od zgoraj, skratka, od drugod.

Nedvomno je ena naših skupnih nalog, to je vseh upravnih organov, posebej še republiškega sekretariata za delo, gospodarske zbornice, sindikatov, ustanoviti mislimo tudi poseben inštitut v Sloveniji, ki se bo ukvarjal le s problemi samoupravljanja, da ob preučevanju izkušenj samoupravljanja še opredeljujejo čim bolj učinkovito in čim ustrežnejše pravice in obveznosti delavcev na podlagi minulega dela. Vse te opredelitve pa bodo bolj ali manj vedno splošne, to je, neprimerne za neposredno uporabo v vsaki TOZD. Za opredelitve, na podlagi katere se lahko zagotovijo pravice in obveznosti po tem zakonu in po ustavi delavcu v konkretni delovni organizaciji in v konkretni TOZD in se na njihovi podlagi oblikuje osebni dohodek konkretnega delavca v TOZD, pa se bo morala potruditi vsaka TOZD sama. To opredelitev bo morala posamezna TOZD izoblikovati v skladu s svojimi specifičnostmi, ki jo kot TOZD razlikuje od drugih TOZD, seveda ob sodelovanju s strokovnimi delavci, strokovnimi institucijami, sorodnimi TOZD iz iste ali podobnih pa-

produkcije življenjsko interesno med seboj povezani in da lahko najdejo poleg cen, ki nastajajo kot objektivni faktor na tržišču, tudi druge osnove, metode in oblike medsebojnega povezovanja in poslovnega sodelovanja. Tako so z neposrednimi sporazumi o delitvi dohodka, ki nastaja na podlagi tržnih cen, dane neštete možnosti, da v združevanju sredstev in dela rešujejo tiste probleme, kar jim poslovanje zgolj po tržnih zakonih in na podlagi delitve dohodka in razvoja zgolj po tržnih cenah ne bi omogočalo. In to ne velja samo za odločitve za skupna vlaganja, za skupne investicije v osnovna sredstva. To velja tudi za tekoče trajnejše sporazume o nabavi materiala, ki je določene kvalitete in v določenem roku, kjer vedno pride do izraza na tak ali drugačen način tržna cena kot faktor. Vendar se s tem, ko se določi tržna cena, daje tudi osnova za ocenitev, kako bo taka cena vplivala na ekonomski položaj prodajalca te surovine oziroma reprodukcijskega materiala in kako je na podlagi te cene sposoben izvršiti svojo enostavno in razširjeno reprodukcijo in uresničevati plane v skladu z družbeno funkcijo in zahtevami, ki so v planu vzpostavljene, ter v kakšnem položaju je predelovalec ali

še vedno vse ostaja na liniji upravnih, strokovnih, tehničnih in komercialnih služb, med vodstvi TOZD trgovine in proizvodnje in večinoma še — čeprav so tukaj že izjeme — vendarle na podlagi starih klasičnih kupoprodajnih odnosov, ki so z razvitostjo družbene delitve dela in tehnično osnovo že zdavnaj presežene v vsaki razviti industrijski družbi. Iz tega izvira tudi vrsta konfliktov v socialističnem svetu, ki najdejo svoj odraz v monetarnih krizah in stalnih inflacijah ter depresijah, sočasno pa tudi vrsta težav, s katerimi se mi srečujemo, ko ne obvladamo tega tako imenovanega izgubljenega kapitala, ki se je izgubil iz družbene kontrole in deluje po svoji lastni logiki, ne kot sredstvo družbene reprodukcije, ampak dejansko kot kapital.

POMEN SAMOUPRAVNE ZAKONODAJE

Na koncu bi vas opozoril še na vprašanje samoupravne zakonodaje. V posebni točki bi bilo potrebno opozoriti delegate in tudi delavce v TOZD, v samoupravnih skupnostih, v interesnih skupnostih, v krajevnih skupnostih in drugje na pomen samoupravne zakonodaje. Situacija je taka, da je samoupravna praksa v mnogo premajhni meri rezultat aktivnega sodelovanja delavcev, ki jih ta samoupravna zakonodaja zadeva. Samoupravna zakonodaja je sedaj preveč rezultat pravnih služb, sekretarja podjetja, ki je po navadi pravnik, ali posebnih pravnih služb, ki izdelujejo razne samoupravne akte, ki pozneje doživijo tako ali drugačno spremembo in dopolnitev na delavskem svetu, delavci sami pa v izdelavo teh samoupravnih aktov niso neposredno vključeni. Napačno bi bilo, če bi krivili za tako stanje pravnike v podjetjih. To ugotovitev moramo vzeti kot kritiko našega lastnega dela v podjetjih. Pri samoupravni zakonodaji gre v bistvu za novo vsebino prava v procesu podružbljanja upravljaljskih in oblastnih funkcij in opredeljevanja medsebojnih pravic in obveznosti, ki izhajajo iz vsebine družbene lastnine in socialističnega samoupravljanja. Pravniki, v naših fakultetah, visokih in višjih šolah različnih stopenj, dobivajo v glavnem vpogled v klasično pravo, v civilno pravo, rimsko pravo, v primerjalna prava različnih sistemov, ne pa tudi — ali v zelo pomanjkljivi meri — pa se seznanjajo in proučujejo naše pravo, ki raste in se dopolnjuje več kot 25 let od nastanka samoupravljanja in ki zlasti po ustavi leta 1963 in ustavnih dopolnilih dobiva vse bolj jasno fiziognomijo, ki ustreza socialističnemu samoupravljanju, saj je vedno bolj očitna soodvisnost prava od spremenjenih družbenoekonomskih odnosov in s tem tudi nujnost spreminjanja in prilagajanja prava spreminjanju teh odnosov, dinamiki našega življenja in celotne naše družbene proizvodnje ter njene materialne osnove. Z vsem tem se zaenkrat v visokih in višjih šolah mnogo premalo ukvarjajo. So tudi izjeme, kjer to pravo proučujejo in posredujejo študentom. Vendar je dejstvo, da pravniki, ki pridejo v delovne organizacije, le s težavo znanje, ki ga prinesejo iz visokih in višjih šol, s pridom uporabljajo pri svojem delu v TOZD, ko samoupravno opredeljujejo v njih družbenoekonomske odnose, da bi zadostili tistim zahtevam in pričakovanjem, ki jih od njih terjajo delavski svet, delavci in strokovne službe. Zato se moramo z ene strani zavedati, da bo tudi samoupravna zakonodaja morala biti rezultat skupnega dela vseh osveščenih socialističnih subjektivnih sil v vsaki TOZD, v vsaki krajevni skupnosti in občini (od družtev in strokovnih združenj do delavskih svetov, sindikatov, organizacij ZK in organizacije SZDL), z druge strani pa moramo z ustreznimi spremembo celotnega sistema vzgoje in izobraževanja zagotoviti, da bodo delavci tudi na teh področjih, tako imenovanih družbenih ved, ki posegajo v vse družbene dejavnosti, imeli večji vpliv pri koncipiranju učnih programov in načrtov.

S temi mislimi in sugestijami sem želel prispevati k nadaljnjemu delu te konference. Želim vam veliko uspeha pri reševanju vaših dnevnih in razvojnih nalog in nadaljnji konkretizaciji vseh teh usmeritev, glede katerih smo se že sporazumeli v zvezi z zakonom o združenem delu in vseh tistih, ki se še razčiščujejo v vsakdanji praksi TOZD, v vašem sodelovanju z delegati temeljnih organizacij združenega dela in vašem delu v temeljnih organizacijah združenega dela samih in pomoči, ki jo boste nudili osnovnim organizacijam sindikata, kakor tudi v delegatsko sestavljenih konferencah po posameznih področjih družbenega dela, ki so proizvodno in dohodkovno med seboj povezana.

se razvijajo na kapitalističnih osnovah. Pri nas imamo svojo razredno vsebino, ki ne more priti do izraza in do svoje polne veljave, dokler delavec v svojem dohodku, ki ga ustvarja, ne vidi tudi rezultatov svojega minulega dela, torej rezultatov investicij sredstev, ki jih je poustvarjal v osnovna in obratna sredstva in povečanja dohodka na podlagi teh investicij bodisi v lastni organizaciji bodisi v združevanju dela in sredstev z drugimi organizacijami, s katerimi stopa v uresničevanje skupnih programov, bodisi prek poslovanja banke (interne ali splošne banke), ki je tudi samo oblika združevanja sredstev, ki jih delavec ustvarja. Dosežena sredstva, to so delavčevino minulo delo. To ni nič novega, treba je samo sprejeti dejstvo, da so družbena sredstva delavčevino minulo delo, da je dohodek, o katerem se odloča, da jo to delavčevino minulo delo razporejeno po zakonitostih procesa družbene reprodukcije deloma v osnovnih sredstvih, deloma v obratnih sredstvih, v nedokončani proizvodnji in deloma v svobodnih sredstvih na računih podjetij. Vsako povečanje tega dohodka je vedno odraz in rezultat določenega dela, ki je opredmeteno v tem povečanju dohodka. To se da tudi knjigovodsko ugotoviti in dokazati. To ni težko izračunati, vendar se je treba prilagoditi v naši knjigovodski in računovodski praksi zahtevam, ki jih postavlja od ustavnih amandmajev naprej ustava in ki jih podrobneje konkretizira osnutek zakona o združenem delu.

V javni razpravi so bile dane pripombe, da so opredelitve zakona o združenem delu, ki se nanašajo na minulo delo, presplošne. Vesel bi bil, če bi ob teh ugotovitvah dobili predloge, da se te opredelitve zakona konkretizirajo. Vendar se po navadi kritiki določil, ki govorijo o minulem delu v osnutku zakona o združenem delu, zadovoljijo samo s kritiko. Njihove pripombe se omejujejo na to, o čemer je govoril delegat iz kovinske industrije, da sedaj, ko smo ugotovili, da so te opredelitve presplošne, zadržimo staro stanje, da nagrajujemo v obliki minulega dela morebiti še delovno dobo ne glede na rezultate, ki jih je posameznik v času

nog. Čim več bo teh iniciativ, tem lažje bo tudi tako imenovani institucionalizirani znanosti pa tudi drugje znanosti, ki raste neposredno iz prakse, ker jo življenje sil, da daje odgovor na konkretna vprašanja, dajati rešitve, ki bodo prestale preizkušnjo prakse, ker bodo tudi teoretično dovolj utemeljene.

Če hočemo v pogledu investicij in investicijskih odločitev ter v pogledu vloge delavca pri odločanju o oblikovanju dohodka in o povečevanju dohodka v bodoče narediti korak naprej, moramo odslej minulo delo vgrajevati vnaprej ali pa za nekaj let nazaj, kolikor se da knjigovodsko ugotoviti, v kriterije, po katerih se meri udeležba TOZD v ustvarjanju celotnega dohodka delovne organizacije in celotnega družbenega dohodka in v kriterije, po katerih se opredeljuje prispevek vsakega delavca posebej pri povečevanju dohodka delovne organizacije in celotnega družbenega dohodka in s tem v zvezi tudi družbene produktivnosti dela. Ta dohodek in osebni dohodek delavca moramo povezati z naraščanjem dohodka kot rezultatom minulega dela. To pa je v različnih delovnih organizacijah in v različnih panogah različno, specifično. Kar se da povzeti na skupni imenovalec, je naloga sindikatov, ustreznih panožnih svetov v zbornici in tistih institucij, ki se s tem ukvarjajo, ter instituta za samoupravljanje, ki bo ustanovljen.

PROBLEMI CEN, TRŽNIH CEN, INTERNIH CEN IN SVOBODNE MENJAVE DELA

Tretje tako področje, pri katerem se tudi pojavlja določena fetišizacija starih odnosov v naših socialističnih odnosih, je področje cen, tržnih cen, internih cen in svobodne menjave dela. Tudi ta problem obravnavamo zelo splošno, na star način — od cen blaga, do cen denarja in kredita oz. obrestne mere, kot da se v naših družbenoekonomskih odnosih ne bi nič spremenilo, kot da nimamo družbene lastnine, katere bistvo je ravno v tem, da so delavci, organizirani v TOZD, v procesu re-

finalist, ki po takih cenah ta reprodukcijski material kupuje, in kako bo na podlagi takih cen sposoben izvršiti tiste naloge iz dohodka, ki ga ustvarja, ki se mu postavljajo v zvezi s tekočo reprodukcijo in z družbeno funkcijo, ki je zanj predvidena v srednjeročnih družbenih planih, sporazumih o temeljnih plana, dogovorih o temeljnih plana in na drugih temeljih, na katerih danes sloni naš gospodarski razvoj.

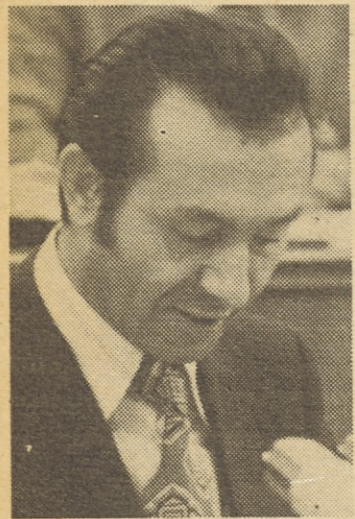
Če se o teh vprašanih pravilno opredelimo glede položaja TOZD in delovne enote s tem v zvezi (ta delovna enota v delovnem procesu mora biti TOZD, kajti za to obstajajo pogoji; TOZD pa se mora spremeniti v delovno organizacijo), če se pravilno opredelimo v odnosih do samoupravnih interesnih skupnosti ravno v TOZD — to velja tudi za vso problematiko o odnosih in delovanju krajevnih skupnosti — potem bomo tudi lažje reševali v konkretnih razgovorih z delavci njihove probleme v zvezi z zagotavljanjem tekočega poslovanja, izplačila plač in nabavljanja materialov, obnavljanja zalog materiala za tekočo reprodukcijo kakor tudi za uresničevanje investicijskih planov, za povečevanje in širjenje materialne baze njihovega dela, lažje se bomo z njimi dogovarjali tudi o programih in tempu ter pogojih razvoja posameznih družbenih dejavnosti kakor tudi o reševanju problemov v krajevnih skupnostih. S tem bomo tudi lažje prišli do celotnega niza dohodkovnih odnosov, na podlagi katerih morajo najti vse samoupravne organizacije in skupnosti, ki so dohodkovno odvisne, svoj interes in svoje pogoje za svoj razvoj. S tem bomo lažje vplivali na stabilizacijo vseh gibanj na trgu in s tem tudi na odnose, ki se pojavljajo na trgu. Tako bomo tudi konkretno začeli z reševanjem problemov trgovine in proizvodnje. Sedaj o teh stvareh govorimo zelo abstraktno. Ta problem bomo rešili šele takrat, ko bodo proizvajalci, ki blago proizvajajo, imeli v resnici možnost reči svojo odločilno besedo v odnosu na dohodek, ki se ustvarja v trgovini ali v sferi prometa na podlagi njihovih proizvodov. Zdaj

IZ RAZPRAVE NA KONFERENCI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE • IZ RAZPRAVE NA KONFERENCI

Franc FISTROVIČ, predsednik medobčinskega sveta ZSS mariborskega območja

»Popravni izpitik«

Delegat Franc Fistrovič je poročal o poteku javne razprave v podravski regiji ter pri tem nanizal številne slabosti v samoupravni organiziranosti v organizacijah združenega dela ter v družbenopolitičnih organizacijah, ki jih je razkrila javna razprava. Da bi pomanjkljivosti odpravili, so se na tem območju dogovorili, da bodo povsod tam, kjer je bila razprava slabo organizirana, šli na »popravne izpite«. Do-

govorili so se tudi, da bodo povsod, kjer so bile analize obstoječega stanja pomanjkljivo opravljene, šli na pogovore s celotnim strokovnim in političnim aktivom.

Zavoljo tega so v nekaterih občinah že, v drugih pa še ustanavljajo pri sindikalnih odborih posebne delovne skupine, ki bodo ustrezno pomoč. Prav zavoljo stanja, ki so ga v podravski regiji ugotovili, ko so preučili samoupravno organiziranost, se sindikati zavedajo, da je za njimi šele lažji del javne razprave oziroma seznanjanja z zakonom o združenem delu. Težja pa tudi odgovornejša in dolgotrajnejša naloga je usklajevanje samoupravnih aktiv z zakonom o združenem delu!

V slehernem okolju bo torej treba najprej preučiti samoupravne odnose, jih nato primerjati z določili zakona o združenem delu in na osnovi tako spoznanih neskladnosti sprejeti ustrezne zaključke ter samoupravno organiziranost prilagoditi določbam zakona. Vsekakor pa se sindikati, tako je poudaril Franc Fistrovič, ne bodo zadovoljili samo z »leposlovnimi spisi« ali s pisnimi razmišljanji o sedanjih in bodoči vlogi ter položaju delovne organizacije.

Ančka KORŽE-STRAJNAR, član predsedstva RS ZSS:

Zastareli zakoni

Značilne za področje kulture so številne majhne in enovite delovne organizacije, kjer se samoupravni odnosi težko uveljavljajo, zlasti kadar gre za delovanje navzven, za uveljavljanje svobodne menjave dela. Čeprav so znotraj delovne skupnosti samoupravni odnosi dobro razviti, ker ima v majhni delovni skupnosti praktično vsak delavec dolžnosti, v samoupravnem in delegatskem sistemu, pa so majhne delovne organizacije v odnosih do SIS večinoma v podrejenem položaju, saj nimajo moči, sporazumevati se kot enakopraven partner in se vloga SIS kot posrednika prelevi v vlogo financerja. Takšna SIS pa se, kot je

poказala praksa, pogosto sporazumeva enostransko, z anonimnim uporabnikom sredstev, izvajalca pa postavlja v stare, proračunske okvire, ki so jih te skupnosti podedovale od prejšnjih sistemov.

Zavoljo tega močnejši partnerji pogosto odločajo o politiki razporejanja dogovorjenega dohodka, kar seveda vnaša v to

sfero veliko nesporazumov in odporov. Tako se bo treba odločiti, kako se v takšnih primerih samoupravno organizirati in kako dosežanjo prakso uskladiti z zakonom o združenem delu.

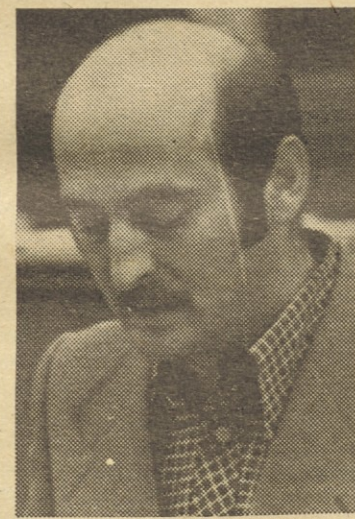
Drug pojav, ki zavira samoupravno organiziranje takih delovnih skupnosti, pa je pogosta diferenciacija med tako imenovanimi samoupravnimi in vodilnimi strukturami delavcev. Medtem ko se prva opira na samoupravne pravice, ki jih zagotavlja ustava in zakon o združenem delu, pa druga »kliče na pomoč« predvsem zakone posameznih vej kulturnih dejavnosti. Ti zakoni pa so v velikem zaostanku in še niso usklajeni z novo ustavo, nekateri pa so stari že desetletje, tako da naj bi glede na ustavno določila že prenehali veljati. Seveda tako nastajajo velike možnosti za manipuliranje in odstopanje pravic ter dolžnosti, ki jih daje ustava. Zavoljo tega bi bilo treba posvetiti kar največ pozornosti prav tem vprašanjem.

Igor URŠIČ, delegat CK ZKS:

Učinkovitost sindikatov

Igor Uršič je opozoril na naloge, ki jih bodo morale socialistične sile še opravljati, da bo delavec v resnici prevzel odločilno vlogo pri določanju pogojev, odločanju o pogojih, rezultatih in sredstvih lastnega in hkrati družbenega dela. Hkrati pa je kritično ocenil sedanjo raven usposobljenosti družbenopolitičnih organizacij, predvsem komunistov in sindikatov v prizadevanjih za uresničevanje ustavnih odnosov v družbi.

Nesporno je, je med drugim dejal Igor Uršič, da smo s skupno organizirano aktivnostjo v javni razpravi angažirali širok krog delavcev in spodbudili njihovo aktivnost pri izgrajevanju samoupravno združenega dela na novih osnovah ter utrdili spoznanja o celovitosti družbenoekonomskih odnosov in nujnosti sočasnega razvoja samoupravnih odnosov z utrjevanjem ekonomskega položaja delavcev v

združenem delu in v celotni reprodukciji. Vztrajati pa moramo, da v slehernem samoupravnem okolju ocenijo tako pozitivne vsebinske premike kot pomanjkljivosti v celotni družbenopolitični aktivnosti. Le tako bo aktivnost organiziranih socialističnih sil, zlasti zveze komunistov in sindikatov usmerjena v reševanje konkretnih vprašanj in problemov delavcev. Vendar marsikje osnovne organizacije in organizacije ZK še niso dovolj usposobljene, da bi lahko dosledno in odgovorno vodili akcijo za spreminjanje samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v skladu s predlaganimi rešitvami. Temeljna ovira je prav gotovo neprimerna raven idejnopolitičnega znanja mnogih komunistov za vodenje konkretnih akcij. Javna razprava je tudi dokazala, da sindikati niso dovolj široko zastavili svojega dela; da se v bazi še niso dovolj okrepili, da bi s svojo aktivnostjo zagotovili nadaljnji razvoj in krepitev samoupravnih odnosov. Sindikat bo postal mesto mobilizacije in usmerjanja delavskega razreda za nadaljnjo graditev socialističnega samoupravljanja le, če bodo komunisti v sindikatih in sindikalni aktivisti sposobni kritično oceniti učinkovitost, usposobljenost in kadrovske zasedbe svojih organizacij ter oceniti, kako so v praksi zaživele oblike organiziranja sindikatov.

Savin JOGAN, delegat RK SZDL:

Pozornost naj velja bistvu!

Če se zaustavimo ob bistvenih poudarkih iz razprave o krajevnih skupnostih, je treba povedati, da velja v procesu samoupravnega sporazumevanja in družbenega planiranja ob temeljnih organizacijah jasno poudariti tudi vlogo in odgovornost krajevne skupnosti. Ob tem napotilo iz samoupravne prakse je pomembno še eno: v zakonu je treba jasno opredeliti pošiljanje delegatov iz organizacij združenega dela v samoupravne organe krajev-

nih skupnosti in njihovo delegatsko povezanost z bazo.

Javna razprava je tudi opozorila, da so v določbah osnutka zakona o delitvi dohodka in posebej o čistem dohodku TOZD skoraj povsod videli vzvod, ki v potrebi meri in dovolj jasno konkretizira ustavne določbe o enem od virov financiranja skupnih potreb delovnih ljudi v kra-

Ciril SITAR, delegat RK ZSMS:

Mladi v javni razpravi

O vlogi ZSMS v javni razpravi je govoril Ciril Sitar: »Neposredno po sprejetem programu v maju je sledila široka mobilizacija članstva za javno razpravo, predvsem mladih delavcev. Še posebej dejavna je bila konferenca mladih delavcev pri RK ZSMS. Za vodstva konferenc mladih delavcev po občinah je pripravila poseben seminar, na katerem so celovito prešli vsebinsko osnutka zakona. Konferenca mladih iz kmetijstva pri RK ZSMS je tudi organizirala poseben tematski razgovor o določbah o združenem delu za področje kmetijstva. Osntek zakona so celovito obravnavali tudi vsi udeleženci mladinske poletne politične šole, približno 400 mladih ter brigadirji na vseh zveznih in republiških akcijah, torej blizu 3600.«

Upoštevat moramo ocene, da je v javni razpravi o osnutku zakona šolska mladina premalo sodelovala. Vsekakor je treba upoštevati, da je bila zanj razprava v dokaj neprimernem času, torej ob koncu šolskega leta in v počitnicah. Šolska mladina bo morala prav zato v zdajšnjem prvem polletju nadomestiti zamujeno. Pozornost vzbujata pobuda univerzitetne konference ZSMS Ljubljana, naj bi pri ustreznih predmetih na vseh višjih in visokih šolah, fakultetah in akademijah posve-

Franc GERBEC, delegat Gospodarske zbornice SR Slovenije:

Predvsem strokovna pomoč

Gospodarska zbornica Slovenije, njeni organi in združenja po panogah so aktivnost v javni razpravi usmerili predvsem v strokovno pomoč organizacijam združenega dela pri ocenjevanju njihovih samoupravnih razmer ter pri pripravi predlogov za njihovo spreminjanje. Še posebej pa v pomoč pri pripravi samoupravnih planov in sporazumov o temeljnih planov ter v reševanje razvojnih problemov slovenskega gospodarstva. Zato smo v zbornici pospešili aktivnost pri urejanju vprašanj, ki so skupnega pomena, zlasti pa na področju pridobivanja dohodka, tehnologije, standardizacije, tipizacije, izobraževanja in kadrovske politike.

Pregled opravljenega dela kaže, da je bilo eno glavnih težišč dela v zbornici v času javne razprave praj v pripravah samoupravnih planov ter samoupravnih sporazumov o temeljnih samoupravnih planov, skratka razreševanje razvojnih problemov. Javna razprava je tekla hkrati z reševanjem zahtevnih in zapletenih pogojev gospodarjenja in pridobivanja dohodka. Zbornica je sodelovala tudi pri urejanju samoupravnih razmer. Ugotovili smo, da je bil pristop k urejanju prečih vprašanj vse preveč usmerjen le na področje organizacijskih sprememb, vse premalo pa v urejanje, spreminjanje oziroma dograjevanje družbenoekonomskih in drugih vsebinskih odnosov v organizacijah združenega dela in med njimi. Prista-

Anton POLANC, delegat ZSS v republiški konferenci SZDL Slovenije:

Poglobimo povezovanje v SOZD

Anton Polanc je poudaril, da moramo v praksi takoj začeti uresničevati vsebinske rešitve iz zakona o združenem delu, zlasti še na področju združevanja dela in sredstev. To svojo »zahtevo« je Polanc utemeljil z izkušnjami sindikata delavcev kovinske industrije, ki jih je pridobil v sodelovanju pri spreminjanju in poglobljanju samoupravnih odnosov v velikih sistemih. Sindikat delavcev kovinske industrije je pri tem ugotovil, da mnoge sestavljene organizacije združenega dela še zdaleč niso ustrezno organizirane, da je povezovanje dela in sredstev na dohodkovnih odnosih nerazvito, da nobena obstoječa sestavljena organizacija ni vsebinsko tako organizirana, kot so se v samoupravnih sporazumih o združitvi dogovorili niti ni v skladu s družbenopolitičnimi dogovori in ustavo. Posamezne delovne organizacije v okviru SOZD se še vedno razvijajo neodvisno druga od druge. Za razvoj slovenske kovinske industrije so izrednega pomena dobri razvojni načrti. Sindikat je ugotovil, da so trdnje povezane sestavljene organizacije zelo pomembne za vodenje usklajene razvojne politike in za vsaj celoten družbenoekonomski razvoj. Zavoljo tega:

viti pa velja, da so marsikje sami ugotovili, da TOZD, SOZD, delovne organizacije oziroma poslovne skupnosti niso ustrezno zasnovane in organizirane ter da bodo morali ponovno oceniti, katere delovne ali poslovne funkcije bo potrebno združevati z drugimi temeljnimi oziroma delovnimi organizacijami.

Glede sestavljenih organizacij združenega dela je javna razprava opozorila, da se praksa vse premalo nagiba k snovanju tako imenovanih vertikalnih oziroma horizontalnih SOZD. Zato pa prevladujejo nekakšne »diagonalne« sestavljene organizacije; mislim tiste, kjer je med delovnimi organizacijami zelo malo skupne proizvodne, poslovne in delovne povezanosti.

Vseeno velja opozoriti, da smo že priče tudi prvim dobrim zasnovam urejanja od-

nosov med organizacijami, povezanimi v procesu proizvodnje, ki se izražajo v oblikovanju skupnih planov proizvodnje in prevzemanju medsebojnih obveznosti. Žal se take zasnovе pogosto soočajo z različnejšimi administrativnimi težavami.

Anton JEREB, član predsedstva RS ZSS:

Zelena luč za povezave

Anton Jereb je poudaril, da morata delavec in združeni kmet priti do prave samostojnosti in neodvisnosti, nato pa je nadaljeval:

»Delavec bi v vsaki TOZD agroživljal moral vplivati na združeno delo in njegove sestavine. To pa hkrati pomeni, da v prihodnje ne bo več različnih špekulacij ali nejasnosti v posameznih OZD in temeljnih organizacijah za kooperacijo, če gre za to, čigav je ustvarjeni dohodek v TOZD in kdo bo odločal o vlaganjih v razširjeno proizvodnjo.

Načrtovanje! Vse bolj so realne možnosti, da se agroživljal celota v Sloveniji bi-

treje, globlje in še bolj vsebinsko poveže in se tako loti že večkrat napisanih sklepov o samoupravnem povezovanju proizvodnje, predelave, trgovine in potrošnika ter še nerazrešenih strukturnih neskladij. Možno bo tudi razreševati zelo aktualna vprašanja posameznih delovnih organizacij, ki doslej niso našla pravih samoupravnih izhodov pri povezovanju znotraj agroživljalstva in tudi z drugim gospodarstvom.

Anton Jereb je poudaril, da nekatere organizacije v agroživljalstvu celoti sila težko in prepočasno spoznavajo, da jim prav zakon o združenem delu daje zeleno luč za dohodkovne povezave, kar tudi z vso odločnostjo nakazuje srednjeročni plan agroživljalstva do 1980. leta.

»Na področju agroživljalstva ne moremo biti zadovoljni z integracijami, saj bi lahko dosegli precej več. Vzroki za prepočasen razvoj so delno objektivne narave, več pa je subjektivnih težav, ki se kažejo v počasnem preseganju stare miselnosti in ne najbolj doslednem uresničevanju dogovorjene politike, kar velja predvsem za nekatere vodilne delavce v OZD, kmetijskih zadrugah in prav tako v posameznih občinah. Nekateri še vedno nočejo spoznati, da agroživljalstvo ob sedanjih organiziranosti ni sposobno v celoti realizirati planskih nalog do 1980. leta.

Ugotovitev velja še posebej za zasebno proizvodnjo, ki še ni dovolj organizirana in ob tako nepovezanih interesih ne daje pravega upanja za doseg pričakovane proizvodnje. Da bi vas hitreje socializirali in jo povezali v načrtno tržno proizvodnjo, morajo zainteresirani združeni kmetje, ki združujejo delo in sredstva v kmetijskih zadrugah in temeljnih obratih za kooperacijo, prevzeti samoupravo v svoje roke. Prav tako pa je treba v omenjenih organizacijskih oblikah spraviti komercialne odnose v samoupravne okvire.«

Franc KOŠČAK, član predsedstva RS ZSS:

Povezave in potrošniki

Trgovinske organizacije so se v razpravah usmerile v najbolj aktualne novosti, zato ni bilo naključje, da so zelo veliko razpravljali o dohodkovnih odnosih in o konkretni uporabi novih načel. Bilo je tudi veliko spodbudnih razmišljanj o povezovanju trgovine in proizvodnje. V zvezi s povezovanjem seveda ne gre prezreti tudi številnih zadržkov in ovir. Franc Koščak je ob tem dejal:

»Nerešena vprašanja so voda na mlini, ki se legalno ali ilegalno upirajo spreminjanju sedanjih odnosov ter so odkrito ali prikrito prepričani, da bo spreminjanje ostalo le na papirju. Upoštevati moramo tudi tiste, ki jim v dosedanjih razmerah ni ničesar manjkalo in zato ne vidijo razlogov, da bi spreminjali obstoječe razmere, kar velja tudi za tiste, ki se bojijo, da bi sedanjo sigurnost kupoprodajnih odnosov morali zamenjati z nesigurnostjo vse do končne realizacije blaga oziroma do delitve skupnega prihodka.«

RENCI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE • IZ RAZPRAVE NA KONFERENCI ZVEZE SINDIKATOV

vili pri tej meji in so pozabili na tisti del svojih interesov, ki jih lahko uresničujemo samo združeni v teh širših povezavah.

Štefan NEMEC, delegat Skupščine SR Slovenije:

Več neposrednega vpliva delegatov

Štefan Nemeč je najprej ocenil javno razpravo v skupščinskih telesih, potem pa je nadaljeval:

»Iz razprav v skupščini SRS Slovenije lahko ugotovimo, da je razprava tudi izhodišče na nadaljnje delovanje pri poglobljanju samoupravnih odnosov in od-

stranjanju vseh nepravilnosti v delovnih in drugih organizacijah združenega dela.

V obdobju, ki je pred nami, se bo treba vključiti v priprave za izvajanje zakona tako v delovnih in drugih organizacijah združenega dela, kakor tudi na ravni republike, kjer bo treba čimprej sprejeti vse tiste zakone in sistemske rešitve, ki bodo na posameznih področjih urejali odnose po načelih ustave in določilih zakona o združenem delu. Pri tem pa bo moral biti vpliv baze, ki ga delegati prinašajo v skupščino, močnejši, zlasti na rešitve, ki jih pripravljajo upravni organi. Naloga delegatov je, da izražajo avtentične interese okolja, iz katere izhajajo, vendar že usklajene z drugimi ter splošnimi družbenimi interesi.

V nadaljnji aktivnosti pri uveljavljanju določil zakona bo treba veliko pozornost posvetiti tudi usklajevanju samoupravnih aktov, saj je bilo v praksi ugotovljeno, da mnogokrat prav zavoljo pomanjkljivosti samoupravne zakonodaje prihaja do kršitev samoupravnih pravic in dolžnosti. Razprava je tudi pokazala, da bo treba več skrbni posvetiti tudi kadrovskim pripravam za uveljavitev zakona.

Vsekakor pa bo potrebno posvetiti primerno pozornost poglobljanju in razvijanju samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah zlasti glede odločanja delavcev o izločanju dela dohodka TOZD in dela bruto osebnih dohodkov za zadovoljevanje splošnih družbenih in skupnih potreb.

Jelica JELEN, predsednik komisije RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije za nadaljnji razvoj samoupravljanja:

Prevelike TOZD in sindikat

Ko se je pomudila ob ugotovitvah, ki izvirajo iz analize samoupravnih razmer v gradbeništvu, je Elica Jelen dejala:

»Temeljne organizacije so se v gradbeništvu formirale pretežno po teritorialnem, panožnem ali tehnološkem načelu in

spreminjati. Prav dejstvo, da smo del kritičnih pripomb izčrpali že takrat in da so bile na omenjeni seji že razrešene številne dileme ter da so bile nakazane zelo konkretne rešitve, je eden od razlogov, da razprava v drugi fazi ni dosegla ustrezne širine in so bile tudi analize samoupravnih razmer izdelane šele v septembru namesto v juliju. Pri vsem tem je tudi razprava ostala oziroma zastala predvsem v organih samoupravnih interesnih skupnosti. Tako v to razpravo in sploh v aktivnost SIS niso bili dovolj vključeni delavci v TOZD materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti.

Ko ocenjujemo, da se je razprava v organizacijah združenega dela dodobra razmahnila, v samoupravnih interesnih skupnostih pa slabše, velja poudariti, da so s tako oceno mišljeni predvsem organi SIS. Drugače povedano: delavci, ki se prek svojih delegatov povezujejo, vključujejo in odločajo v samoupravnih interesnih skupnostih, so se v številnih primerih kljub okrepljeni zavesti, da se samoupravljanje in dohodkovni odnosi ne končajo na tovarniškem pragu, vendarle usta-

obstajajo še široke možnosti za nadaljnji proces konstituiranja, saj imajo številne TOZD pestro organizacijsko razčlenitev in zaradi izredne številčnosti vzbujajo dvom v možnost, da bi delavec imel pregled nad realizacijo svojih interesov, torej možnost za samoupravno odločanje. Nekatere TOZD niso ustanovile skupnih služb, obdržale so tako imenovane uprave ali jih celo povečale ali pa so ustanovile skupne službe ne da bi povežale funkcije.

Precejšnje naloge čakajo sindikalne organizacije. Elica Jelen je dejala:

»V mnogih primerih so sindikalne organizacije v gradbeništvu še vedno prevelike, kar pomeni, da štejejo toliko delavcev kot prevelika TOZD, torej tisoč ali celo več! Ugotavljamo, da predsedniki mnogih sindikalnih organizacij po strukturi, lokaciji delovnega mesta in preživljanju prostega časa niso izbrani z najbolj srčno roko, saj so nemalokrat daleč od življenja in dela svojega članstva. Prav tako tudi sindikalne skupine niso postale obvezno izhodišče za oblikovanje stališča delegatov.

V nekaterih analizah so krivdo za slabo organiziranost sindikata pripisali neusposobljenim sindikalnim aktivistom, ničesar pa v teh analizah niso zapisali, kakšne možnosti so aktivisti imeli za izobraževanje, koliko so jim kot sindikalnim delavcem olajšali pogoje za delo in koliko so strokovne službe bile pripravljene prevzeti različna tehnična in organizacijska opravila.

Mitja ZUPANČIČ, član predsedstva RS ZSS:

Pritegniti nosilce znanja

Mitja Zupančič je v svoji razpravi nanašal poglobljene naloge za nadaljnji razvoj in delovanje visokošolske in raziskovalne dejavnosti, ki jih je opredelila javna razprava o osnutku zakona. Zagotoviti je treba takšno vsebino in način vzgojno izobraževalnega procesa, stalnega usposabljanja in študija ob delu, da bo možno ljudi vsestransko usposabljevati za delo, za uresničevanje njihovega družbenoekonomskega položaja ter samoupravnih pravic — pa tudi oblikovati, uveljavljati in razvijati vrednote samoupravne socialistične družbe. Ena od temeljnih nalog je tudi neposredno združevanje dela z delavci v organizacijah združenega dela v vseh dejavnostih — v konkretnih delovnih projektih,

procesih ali nalogah — ter se z njimi povezovati v interesne skupnosti za uresničevanje nalog širšega družbenega pomena.

V visokošolskih in raziskovalnih organizacijah bo še naprej treba opredeljevati, temeljiteje raziskovati in iskati ustrezne rešitve vseh vprašanj, ki se porajajo v materialni proizvodnji in vplivajo na odnose med ljudmi. Stalno bo treba analizirati stopnje razvosti proizvodnih sil ter si ustvarjalno prizadevati za razvoj in uporabo načinov razvoja proizvodjalnih sil, primernih za socialistični samoupravni sistem.

Mitja Zupančič je poudaril, da so v razpravi sodelovali le posamezni strokovnjaki in teoretiki samo nekaterih strok in ved ter da mnogi strokovnjaki niso bili dovolj ustvarjalno angažirani. Ob tem je dodal, da bo treba nosilce znanja, strokovnosti in izkušenj spodbuditi, da spoznajo in najdejo interes za osebno in delovno uveljavljanje pri razvijanju samoupravne misli in prakse. Ustvarjalnost in znanje tehničnih strokovnjakov sta zlasti nepogrešljiva pri poglobljanju takšnih delovnih sredstev in tehnologije, ki bodo pospeševala razvoj naših samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Marjan PUREBER, predsednik medobčinskega sveta ZSS dolenjskega območja:

Dolenjska zaostaja

Razprava o osnutku zakona o združenem delu je v dolenjskih občinah potegnila za seboj tudi zanimive lokalne osvetli-

te. O nekaterih je spregovoril tudi Marjan Pureber:

»Še nekaj besed o gospodarskem položaju v dolenjski regiji, ki združuje občine Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje. Gre za 8,2 % skupne površine Slovenije, vendar je dolenjsko gospodarstvo udeleženo v celotnem dohodku republike le s 3,4 %, regija pa zaposluje le 3,6 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Če teh nekaj podatkov kaže, da se dolenjsko gospodarstvo ni razvijalo skladno z razvojem republike in da področja kar dveh občin — Črnomelj

in Trebnje — prištevamo tudi po novem zakonu o pospeševanju skladnega regionalnega razvoja SRS med manj razvita območja. Poleg tega je v drugih dveh občinah še nekaj zemljepisno zaokroženih območij, ki ne dosegajo meje razvitosti. Gre predvsem za Suho krajino ter predele ob Kolpi in pod Gorjanci. Gospodarski razvoj regije ni enakomeren tudi glede na strukturo gospodarstva, saj odstopa od republiškega poprečja le industrija in še to na račun močne udeležbe tekstilno predelovalne industrije manj razvitih območij, v vseh drugih panogah pa je struktura manj ugodna, kot je republiško poprečje. To je verjetno posledica svojstvenega razvoja regije glede na njene kratkoročne potrebe brez večjega usklajevanja z razvojem v republiki. Razvoj je tudi potekal v glavnem na osnovi lastnih možnosti in sredstev.

Marjan Pureber je poudaril, da bo treba soočiti načrte regije z regionalnimi in republiški, nakar pa je spregovoril o nekaterih značilnostih sindikalne dejavnosti ter pri tem ugotovil:

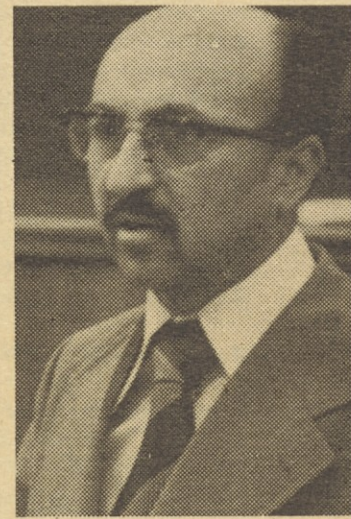
»Javna razprava je opozorila na nekatere slabosti v sindikalni dejavnosti. Ugotovili smo nekaj primerov, ko sindikalne skupine obstajajo le formalno, ko nekateri predsedniki in drugi člani izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata niso kos sindikalnim nalogam. Ena od pomembnih nalog v prihodnje torej bo, da bomo odpravili kadrovske slabosti.

Maksimiljan KOROŠEC, predsednik komisije za samoupravljanje RO sindikata bank, SDK in zavarovalstva:

Nova pot v zavarovalstvu

»Prav je, da spregovorimo tudi o zavarovalstvu na Slovenskem,« je začel svojo razpravo Maks Korošec. »V zavarovalnih skupnostih smo poleg obnavljanja določil osnutka zakona o združenem delu največ pozornosti posvetili tudi konkretnim rešitvam, na katerih naj v bodoče temelji samoupravno organizirano slovensko zavarovalstvo.

Kot vemo, osnutek samoupravnega sporazuma predvideva zavarovalno skupnost kot samoupravno organizacijo, v kateri zavarovanci oblikujejo rizične skupnosti, ki so temeljna oblika samoupravnega sporazumevanja.

Menim, da je pri vsem tem najpomembnejše dejstvo, da so v dogajanju v zavarovalstvu aktivno posegli zavarovanci — torej združeno delo — in da so delegati zavarovancev v organih upravljanja sedanjih zavarovalnih skupnosti dejansko

tudi idejni nosilci in usmerjevalci nakazanih rešitev iz osnutka zakona. Večina delavcev v zavarovalstvu je že v dosedanjih razpravah o tem osnutku pokazala vso zavzetost in družbeno odgovornost za realizacijo v osnutku sporazuma navedenih izhodišč in rešitev. Zavzetost delegatov TOZD in drugih organizacij združenega dela, delegatov krajevnih skupnosti in večine zavarovalnih delavcev je kljub odporom posameznikov poročila, da bomo tudi v zavarovalstvu uresničili cilje in ideje, ki jih prinaša osnutek zakona o združenem delu.

Janez BIZJAK, član RS ZSS:

Ne čakati na uveljavitev zakona

Zakon o združenem delu ponuja obrtnim delovnim organizacijam široke možnosti sodelovanja s potrošniki v krajevnih skupnostih ter z industrijskimi in gradbenimi organizacijami združenega dela. Seveda se morajo delavci v obrti ustrezno organizirati, je poudaril Janko Bizjak. Ne smejo se več zapirati v lastno zaostalost in sleherni delavec, zlasti pa sindikalni aktivisti mora storiti v svoji organizaciji združenega dela, kar je v njegovih močeh, da bi tudi obrtni delavci lahko v celoti uveljavili svoje samoupravne pravice.

Zal so cilji razvoja v mnogih obrtnih organizacijah še preohlapni ali pa neopredeljeni. Delavci v obrti se še premalo zavedajo svoje vloge v združenem delu, prav tako pa tudi industrijske in gradbene delovne organizacije še niso povsem spoznale prednosti in koristi sodelovanja z obrtnimi organizacijami. Zavoljo tega tudi planiranje razvoja obrti še ni usklajeno s planiranjem razvoja drugih dejavnosti. Le v izjemnih primerih so odnosi med obrtjo in drugimi dejavnostmi globlji, čeprav so tudi v tem primeru le na ravni pogodbenih odnosov, namesto, da bi se iz potrebe po sodelovanju razvijali dohodkovni odnosi.

Sindikat obrtnih delavcev se sedaj ukvarja predvsem z razreševanjem tovrstnih problemov. Nedvomno pa je najpomembnejša naloga tega sindikata, je poudaril Janko Bizjak, da v vseh obrtnih organizacijah začne bitko za večjo produktivnost ter da spodbudi delovne organizacije, da ne čakajo na uveljavitev zakona o združenem delu, pač pa začno takoj v praksi uresničevati njegova določila.

Geza ČAHUK, član predsedstva RS ZSS:

Še vedno nejasnosti

Geza Čahuk je govoril o pozitivnih vplivih na samoupravljanje v organizacijah na področju vzgoje in izobraževanja, opozoril pa je tudi na nekatere nejasnosti:

»Če je dohodek delovne organizacije osnova za uresničevanje pravic delavca, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, potem ni razloga, da ne bi bilo tako tudi v delovnih organizacijah na področju vzgoje in izobraževanja. Pri obravnavi tega vprašanja je ostalo veliko nerazjasnjeno. Vsi razpravljavci so izrazili prepričanje, da je v zakonu o združenem delu treba bolj konkretno opredeliti pravice in dolžnosti vzgojno izobraževalnih delovnih organizacij. Natančneje preverjanje ponujenih rešitev v osnutku zakona o združenem delu pa nas vendarle opozarja na to, da nekatere formulacije lahko omogočajo praktične rešitve, ki ne bi bile v skladu z ustavo ali zakonom.

Po našem mnenju je v osnutku zakona ostalo nedorečeno, kako uresničevati širši družbeni interes združenega dela v vzgojno izobraževalni dejavnosti. V sedanjih praksi ta ustavna določba največkrat ne predstavlja kaj več kot formalno zadostitev. Po mnenju prosvetnih delavcev se širši družbeni interes ne more uveljavljati samo skozi nekatere praktične rešitve ali z občasnim odločanjem o materialnem položaju vzgojno izobraževalnih delovnih

organizacij ne glede na program nalog. Odločati o tako pomembni zadevi, kakor je ekonomski položaj vzgojno izobraže-

valne dejavnosti, terja resnično spremljanje in poznavanje celotne problematike dejavnosti. Na osnovi dosedanje prakse ugotavljamo, da mora biti širši družbeni interes trajna sestavina združenega dela v vsaki vzgojno izobraževalni delovni organizaciji.

Geza Čahuk je kasneje spregovoril še o nekaterih nejasnostih v zvezi z vlogo interesnih skupnosti in svobodni menjavi dela.

Jože GRUDEN, predsednik medobčinskega sveta ZSS severno-primorskega območja:

Z osveščenostjo proti preživelim odnosom

Naše temeljne organizacije združenega dela so kadrovske zelo različno zasledene. To se je odrazilo tudi pri izdelavi analiz samoupravnih razmer in predlogov za ukrepanje. Kjer je zasedba dobra in so se pri izdelavi analiz angažirale vse sile, so delo opravili dobro. Kjer imajo težave s kadri, so bile analize pomanjkljive in brez pobud. V tistih TOZD, katerih sedež je zunaj občine, pa so bile analize izdelane po enotni metodologiji in pogledih s perspektive delovne organizacije.

Večina izdelanih analiz opozarja, da delegatski odnosi še niso zaživi niti v delovnih organizacijah niti navzven. Delavski sveti še vedno odločajo, ne dabi se delegati poprej posvetovali z bazo. O odgovornosti delegatov v pravem pomenu besede tudi še ne moremo govoriti. Delavci se na zborih zavzemajo zlasti za urejanje problemov v delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter družbenega standarda, ne kažejo pa dovolj zanimanja za druge, prav tako pomembne zadeve. Zbori tudi niso najboljše obiskani, zlasti še, če so izven delovnega časa. Obveščanje delavcev še ni dobro urejeno, informacije pa so neredne, prej pozne kot ne, pa tudi nepopolne. Še vedno je precej primerov, ko delegati pred sestanki ne prejmejo gradiva za sejo in so z določenim problemom seznanjeni šele na seji samoupravnega organa. Odnosi med

delovnimi skupnostmi skupnih služb in TOZD tudi niso urejeni. Dohodek med TOZD se v mnogih primerih preliva povsem nekontrolirano, odločitve o tem pa sprejemajo na ravni delovnih organizacij. Na tej ravni sprejemajo tudi samoupravne akte, ki potem veljajo za temeljne organizacije združenega dela. Samoupravna delavska kontrola še ni povsod zaživel, kjer pa je začela delovati, se njeni člani ukvarjajo predvsem z obrtnimi vprašanji.

Takih in podobnih slabosti je še precej. Ne glede na to pa lahko trdimo, da se je v obdobju organizirane javne razprave o osnutku zakona skoraj povsod razvilo zelo zavzeto politično vdušenje in pripravljenost za nadaljnje poglobljanje samoupravnih odnosov. Povečala se je osveščenost delavcev in odločnost za odpravo preživelih odnosov.

»OKROGLA MIZA« O OBLIKOVANJU DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV V KONSTRUKTORJU

Nedorečena vprašanja

V okviru razprave o osnutku zakona o združenem delu so organizirali minuli ponedeljek v mariborskem Konstruktorju „okroglo mizo“, točneje problemsko razpravo, ki naj bi pripeljala svoj delež k nadaljnjemu oblikovanju družbeno-ekonomskih odnosov, ki jim osnutek novega zakona posveča še posebno pozornost.

Ko so delavci v temeljnih organizacijah združenega dela v sestavi delovne organizacije SGP Konstruktor namreč proučevali in preverjali, kako imajo urejene družbenoekonomske odnose v združenem delu in, če so ti v skladu z določili osnutka zakona o združenem delu ter, če se njihova samoupravna organiziranost ne razhaja z ustavnimi načeli, so prišli do zanimivih zaključkov. Ugotovili so namreč nekatere vrzeli, za katere sodijo, da jim bodo morali v prihodnje posvetiti vsi pozornost. Analiza dosedanjega dela je namreč pokazala, da bo potrebno še marsikaj storiti pri oblikovanju družbenoekonomskih odnosov v združenem delu, predvsem tistih, ki izhajajo iz skupnega pridobivanja dohodka na osnovi združevanja dela in sredstev.

Analize o samoupravni organiziranosti v Konstruktorju so poleg omenjenega tudi pokazale, da delovna organizacija nima ustrezno organizirane delovne skupnosti za opravljanje skupnih zadev, ki bi zagotavljala temeljnemu organizacijam uspešno opravljanje strokovnih in pomožnih del skupnega pomena. Zato delavci ugotavljajo, da bo potrebno še veliko storiti na področju same organizacije delovne skupnosti in pri urejanju razmerij med temeljnimi organizacijami in delovno skupnostjo za opravljanje skupnih zadev.

In tema dvema vprašanjema, to je oblikam pridobivanja dohodka in pogojev za ekonomsko soodvisnost temeljnih organizacij v delovni organizaciji, ter oblikovanju delovne skupnosti za opravljanje skupnih zadev, je bila tudi posvečena omenjena problemska razprava v Mariboru.

Vprašanj, ki so si jih zastavili udeleženci „okrogle mize“, vsekakor ni bilo malo. Naj omenimo le nekatera, ki so stela k prvi točki dnevnega reda, to je k oblikam pridobivanja dohodka in pogojev za ekonomsko soodvisnost:

Ali so odnosi pri pridobivanju dohodka s prodajo proizvodov in storitev med temeljnimi organizacijami združenega dela v delovni organizaciji zadosten razlog za združevanje interesov v delovni organizaciji? Kako postopati v primeru, če je cena proizvoda ali storitve ene ali več temeljnih organizacij višja od družbeno priznane cene? Kdo in v kakšnem sorazmerju popušča pri medsebojnem dogovarjanju cen, ko je delo pridobljeno z izrednim popustom in je pogodbeno cena nižja od ponudbene cene...? Kako financirati gradnjo za trg? Po kakšnih merilih naj bodo posamezne temeljne organizacije udeležene pri dajanju investicijskih kreditov investitorjem...? Kako doseči proizvodno – ekonomsko soodvisnost štirih gradbenih temeljnih organizacij...? Kako poenotiti finančno politiko preko interne banke in

kako organizirati interno banko, da bodo vse temeljne organizacije zainteresirane za združevanje sredstev...?

Znano je, da osnutek zakona o združenem delu jasno določa, da mora temeljna organizacija, ki prodaja proizvode ali storitve drugi temeljni organizaciji v okviru delovne organizacije, s sporazumom določiti cene, po katerih se ti proizvodi ali storitve prodajajo, upoštevajoč seveda trajnejše odnose v gibanju cen in druge pogoje na trgu.

Ob tem so gradbinci v Mariboru poudarili, da so omenjena izhodišča bolj namenjena velikoserijski proizvodnji s kooperantskimi odnosi med te-

glede na vrsto in obseg del, ki jih opravlja delovna skupnost? Kako poiskati osnove in merila za pridobivanje dohodka delovne skupnosti, kako opredeliti odgovornost delovne skupnosti za opravljanje prevzetih nalog, itd., itd.

Ko so prisotni na sestanku v Mariboru iskali odgovore na številna nedorečena vprašanja v zvezi z oblikovanjem delovne skupnosti za opravljanje skupnih zadev, so poudarili, da bodo morali vrsto stvari iz samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij uskladiti s samoupravnim sporazumom o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih, ki je temeljni akt za delovno skupnost. Sporazum ureja namreč medsebojne odnose glede pogojev za svobodno menjavo dela in ustvarjanja dohodka.

meljnimi organizacijami in da jih bo razmeroma težko uresničiti v gradbeništvu, kjer je proizvodnja pogosto zelo negotova. Razlogov za to je seveda več: čas gradnje je običajno daljši kot leto dni, cene so dogovorjene naprej, stroški pa se takorekoč spreminjajo iz dneva v dan, nosilec posla je običajno gradbena temeljna organizacija, med tem ko prodajajo ostale temeljne organizacije svoje usluge po tržnih cenah. Dohodek ali izguba je v takšnih primerih seveda le stvar temeljne organizacije, ki je nosilec posla.

Ti odnosi so še težavnejši pri gradnji za trg. Temeljna organizacija, ki je nosilec posla, mora običajno za čas gradnje angažirati vsaj 50 odstotkov lastnih obratnih sredstev, medtem ko ostale temeljne organizacije, ki sodelujejo s polizdelki in storitvami, ne angažirajo svojih obratnih sredstev za daljši čas.

Seveda bo takšna oblika pridobivanja dohodka še nekaj časa v veljavi, so menili razpravljavci v Mariboru. Sčasoma pa bo morala prerasti v oblike, ki bodo zagotavljale večjo ekonomsko varnost in dohodkovno soodvisnost med udeleženci proizvodnje.

Ko je bilo za „okroglo mizo“ govora o oblikovanju delovne skupnosti za opravljanje skupnih zadev, so prisotni menili, da organiziranje omenjene delovne skupnosti ne sme biti samo sebi namen. Delovna skupnost za opravljanje skupnih zadev mora biti odraz hotenj po racionalnem in ekonomičnem poslovanju.

Vprašanja, ki so jih s tem v zvezi postavili na razpravi, so bila zato predvsem naslednja: Ali so v Konstruktorju združili vse tiste poslovne funkcije, ki so skupnega pomena tako, da je zagotovljeno racionalno in ekonomično poslovanje in uspešnost poslovanja temeljnih organizacij? Ali so se delavci v samoupravnem sporazumu o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo dovolj natančno dogovorili o organizaciji omenjene delovne skupnosti? Kako bolje urediti odnose med temeljnimi organizacijami in delovno skupnostjo,

O PROBLEMSKI RAZPRAVI O DELEGATSKIH ODNOSIH V SGP SLOVENIJA-CESTE

Velja človek, ne funkcija

Dogajevanje delegatskega sistema in delegatskih odnosov v naši družbi bo v prihodnje kljub jasnim ustavnim določilom in tudi določilom osnutka zakona o združenem delu še naprej med temeljnimi vprašanji uresničevanja izvirnih pravic, ki jih ima delavec in občan. Seveda pa v praksi že ta čas lahko srečujemo različne modele organiziranosti združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in tudi tako „razvite“ delegatske odnose, pri katerih še zdaleč ni upoštevano izhodiščno ustavno načelo, da delavec, odloča o pogojih in rezultatih svojega dela v celotnem procesu družbene reprodukcije. Prav zato so bili na problemski konferenci v SGP Slovenija-cesta v središču pozornosti vsi tisti odnosi, denimo jim normalni politični odnosi, kjer članstvo v osnovni organizaciji sindikata, v osnovni organizaciji ZK ali pa v osnovni organizaciji ZSMS politično verificira posamezne rešitve, oblikuje sistem samoupravnega odločanja in delegatski sistem. Že v vodoma tudi poveljimo, da je bila problemska razprava v Slovenija-cesta zelo temeljito pripravljena. Analizirali so različne možnosti rešitev in svojo analizo samoupravnih razmer v temeljni organizaciji združenega dela nizke gradnje opravili vsaj za tri leta nazaj.

Prav ta analiza pa kaže, da v 1974 letu delavskega sveta TOZD niso sestavljali iz vseh delov delovnega procesa, da deli delovnega procesa niso bili jasno opredeljeni, da sestav delegatov v delavskem svetu TOZD ni ustrezal dogovorjenim merilom in socialni strukturi zaposlenih, da takrat niso izvedle kandidacijskega postopka za volitve članov delavskega sveta TOZD osnovne organizacije sindikata in še naprej, da so bili delegati v resnici anonimni, funkcijo obveščevalcev in vodij pa so opravljali predsedniki samoupravnih delovnih skupin. Prav zaradi tega so se srečevali tudi s prakso, da so delegati delavskih svetov TOZD zastopali svoja stališča, se opredeljevali na osnovi svojih razmišljanj in ocen in morda marsikaj tudi niso razumeli, čigavi delegati so in kako morajo izpolnjevati svoje delegatske obveznosti, uresničevati naloge in dogovore svojih delegatskih okolij.

V SGP Slovenija-cesta so uporabili za opredelitev delovnega procesa naslednja merila: delovni proces v ožjem smislu besede mora obsegati v določenem smislu do celovite poslovne funkcije, zanje velja povezanost v delitvi dela, prostorska zaokroženost in tudi lokacijska izdvojenost. Seveda pa so

ta merila bila bolj napotilo za opredeljevanje in iskanje praktičnih rešitev pri iskanju najbolj ustreznih organizacij dela in takšne samoupravne organiziranosti, kjer bo vidna celovitost samoupravnih odnosov. Če pa spregovorimo še o odklonih, velja to predvsem za tiste organizacijske enote, ki so homogene in, po drugi strani, množične po številu zaposlenih. Odločili so se, predvsem zaradi ustreznega zastopstva, da imajo takšne organizacijske enote v delavskem svetu TOZD po dva delegata. Problem pa je bil pri tistih enotah, ki so sicer ustrezale kriterijem, vendar pa z malo zaposlenih in glede na naravo dela včasih tudi kratkotrajno „dobo življenja“. Take organizacijske enote so združevali v funkcionalni del delovnega procesa, ki ga skladno z dogovorom predstavlja le en delegat.

Na problemski razpravi v SGP Slovenija-cesta so govorili zelo podrobno in nekateri celo provokativno o sistemu obveščanja, ki je nedvomno med zelo pomembnimi elementi za uresničevanje delegatskih odnosov in resničnega samoupravljanja. Nekdo od gostov v razpravi je celo dejal, da je simptomatično, da so vsi materiali, vse uvodne razprave in razprava sploh na sorazmerno zelo visoki ravni, ko pa vendarle ugotavljamo, da je v slovenski gradbeni operativi zaposlenih v poprečju 75 % delavcev iz drugih republik in še, da so v tej dejavnosti v večini nekvalificirani delavci, za katere je vprašanje, kakšno gradivo lahko vzamejo za svoje in ga razumejo.

Eden izmed razpravljavcev iz neposredne proizvodnje pa je celo kategorično trdil, da se delavci vse manj zanimajo za samoupravne in druge odločitve ter se neradi aktivno vključujejo v samoupravljanje! Odgovor nedvomno velja iskati v sistemu obveščanja in še bolj v tem, da si pogostokrat delovodje – kot vodje določenega delovnega procesa – predstavljamo le kot operativne, odgovorne le za normalen potek delovnega procesa in ne tudi za samoupravne in druge odnose. Prav gotovo pa tak človek ni zadolžen le za to, kajti – kot je povedal družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije Vinko Kastelic – v naši družbi velja nečelo, da tisti, ki več ve, tudi za več odgovarja. To je bolj svobodna interpretacija njegove misli, vendar pa moramo poudariti, da verjetno v takšnih kolektivih in ne samo v gradbeni operativi morajo biti poslovodni delavci tudi pobudniki poglobljanja samoupravljanja.

Vsekakor pa moramo opozoriti na zelo pomembno stališče, da samoupravne odločitve slonijo na predlogih strokovnih organov in služb. To velja omeniti posebej zato, ker smo se doslej vse pretežno soočali s primeri, ko so se za samoupravni odločitvi skrivali nenatačno pripravljene projekti, premalo preštudirane rešitve in podobno. Morda bi kazalo ob tem še posebej opozoriti na resnico, da delegatsko odločanje v resnici ni odločanje prek sistema glasovanja in preglasovanja, temveč da gre za sporazumevanje v vseh temeljnih stvareh, ki zadevajo delavca in njegov ekonomski položaj.

Pri razvijanju resničnih samoupravnih odnosov in tudi trdnih delegatskih razmerij pa ima po novem osnovna organizacija sindikata zelo pomembne naloge. Verjetno bi bilo napak zahtevati, kar marsikje tudi delajo, da se znajdejo v izvršnih odborih delavci, ki pravno, sociološko in morda še kako drugače obvladujejo snov, ki je sicer že tako in tako zahtevna. Nič drugega ni – zelo preprosto povedano – naloga družbenopolitičnih organizacij, torej tudi sindikata, kot da politično presojajo rešitve, torej jih ovrednotijo na osnovi takih opredelitev, ki morajo seveda biti ustavno in zakonsko urejene, in v praksi tudi uresničene. Prav gotovo pa je treba, da so v vodstvu sindikata delavci, ki poznajo celovitost odnosov, ki so razgledani in še posebej, ki se znajo pogovarjati s sodelavci. Prav od dobre kadrovske strukture izvršnih odborov sindikata je pogosto odvisno tudi samoupravljanje v temeljnih in drugih asociacijah združenega dela in uresničevanje prizadevanj, ki so si jih zadale naše družbenopolitične organizacije.

M. HORVAT

ZALOŽBA ČZP DELAVSKA ENOTNOST SPOROČA, DA IMA NA ZALOGI:

1. V knjižnici SINDIKATI:

- Slavko Grčar: ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE SINDIKATOV, št. 2 – cena 20. – din
- Olga Bručan in Slavko Grčar: FINANČNO POSLOVANJE V SINDIKATIH, št. 3 – cena 20. – din
- SAMOUPRAVNO UREJANJE DOHODKOVNIH ODNOSOV V ZDRUŽENEM DELU, št. 6 – cena 40. – din
- AKTUALNE DRUŽBENOPOLITIČNE NALOGE SINDIKATOV DANES, št. 7 – cena 30. – din
- LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA – temeljna naloga sindikatov, št. 8 – cena 30. – din
- Bogdan Kavčič: SAMOUPRAVLJANJE V ZDRUŽENEM DELU, št. 9 – cena 30. – din
- Roman Albreht: NOV KORAK PRI GRADITVI TEMELJEV SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBENE UREDITVE (Pogledi na nekatera idejno-politična vprašanja zasnove osnutka zakona o združenem delu in nadaljnje družbene preobrazbe na ustavni podlagi), št. 10 – cena 20. – din

2. INVENTIVNA DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU – cena 150. – din

- 3. HIERARHIJA (Mednarodna raziskava) cena 179. – din
- 4. Najdan Pašič: NACIONALNO VPRAŠANJE V DANAŠNJEM OBDOBJU – cena 130. – din
- 5. Vinko Trinkaus: VELIKA STAVKA – cena 150. – din
- 6. Rado Štoka in Tomaž Kožuh: NAVTIKA – cena 170. – din
- 7. V založbi ZKPO:
 - gledališke publikacije
 - filmske publikacije
 - klubske publikacije
 - glasbene publikacije
 - Koledar spomina – cena 30. – din
 - Priročnik za organizatorje kulturnega življenja – cena 15. – din
 - Ivan Cankar: V ARENI ŽIVLJENJA SEM STAL – cena 12.50. – din
 - Rdeči atom (Izbor svetovne revolucionarne poezije) – cena 20. – din

Vse omenjene publikacije, knjige in brošure lahko naročite na naslov: ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4/II. Na naročilnici navedite plačilne pogoje.

FRONTNE RAZSEŽNOSTI

— Aktivnost komunistov, ki jo je začelo uredništvo Komunist v Sloveniji in ki jo je vsebinsko opredelil izvršni komite predsedstva CK ZK Slovenije v programu letošnjega tedna Komunist, ki ga je sprejel na majski seji, nedvomno vnaša v življenje delovnih organizacij in krajevnih skupnosti marsikje

akcije „Človek, delo, kultura“. Letošnji teden Komunist, ki naj bi pospešil podružbljanje kulture na temelju njenega samoupravnega koncepta ter oživil tudi idejni boj na področju kulture, bo kmalu uresničen v nekaj več kot tridesetih občinah v republiki, v preostalih, še posebej na obeh univerzah, pa

pravzaprav frontne. Značilno je predvsem, da so v osnovnih organizacijah ZK, ki so bile po programu letošnjega tedna Komunist dolžne razpravljati o problemih kulture in umetnosti, v glavnem uresničili svojo nalogo, čeprav povsod ne najboljše.

dikata v tednu Komunist posvetile sestanek uresniči vanju kulturne politike in kulturnemu življenju v organizaciji združenega dela. Prav bi bilo, da bi to storile tudi osnovne organizacije ZSMS. Po sklepnih razpravah pa naj bi na skupnih sestankih ugotovili, kakšno je sedanje stanje in problemi ter pripravili skupen program za prihodnje leto. Navsezadnje ne smemo pozabiti še na komisije za kulturo pri občinskih sindikalnih svetih.

Njihova naloga je namreč, da neposredno sodelujejo z osnovnimi organizacijami sindikata in z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v organizaciji združenega dela in občini, da pomagajo pri delu in povezovanju komisij za kulturo oziroma organizatorjev kulture v organizacijah združenega dela.

Te komisije, poudarja Staša Vovk, se morajo učinkovito vključiti v pripravo tedna Komunist, da se uresničijo iz svojih programov dela ter poiskati vzroke za neuspeh. Na osnovi teh ugotovitev bodo lahko pripravile dobre programe dela za prihodnost.

MARJAN KUNEJ

OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA NAJ BODO POBUDNIKI POMOČI POTRESNEMU OBMOČJU

Dvakrat da, kdor hitro da!

Več republiških odborov, med njimi Republiški odbor Sindikata delavcev trgovine Slovenije, je pozvalo vse delavce v organizacijah združenega dela svojih dejavnosti, da ponovno po vseh svojih močeh pomagajo prebivalstvu Posočja premagati posledice potresa, ki ga je nedavno spet prizadel.

Osnovne organizacije sindikata naj bodo pri tem v svojih delovnih okoljih organizatorji in spodbudniki za to, da bo akcija čimprej in čim uspešneje stekla.

Komunist za DE

nov aspekt človekove prisotnosti v ustvarjanju. Naposled smo začeli v samih družbenih temeljih presežati zavest o kulturno umetniški dejavnosti kot zasebni stvari tistega, ki se z njo ukvarja,“ ugotavlja Franc Šali, član izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije in predsednik republiškega odbora

naj bi svoje tedne imeli do 25. decembra.

In kakšni so dosednji rezultati akcije? Najpomembnejši je nedvomno ta, da ni le presežla okvirov časnika Komunist temveč da je presežla tudi okvire zveze komunistov ter dobila široke družbene razsežnosti,

Med pomanjkljivostmi velja opozoriti, da so v nekaterih občinah vseeno premalo poskrbeli za frontno vodenje akcije, da za zdaj v regijah in republikah še niso uresničene naloge, zapisane v programu, z izjemo simpozija o Ivanu Cankarju.

Gre tudi za to, da bo treba poskrbeti za razčiščevanje z nekaterimi idejnopolitičnimi pojavi ter po drugi strani za vključitev vseh dejavnikov s področja kulture in kulturne ustvarjalnosti v akcijo.

Poglejmo slednjic še, kakšna je vloga osnovnih organizacij sindikata in občinskih sindikalnih svetov v letošnjem tednu Komunist. Staša Vovk, ki zastopa sindikate v republiškem odboru akcije „Človek, delo, kultura“, pravi med drugim, da bodo osnovne organizacije sin-

Odbor za pripravo proslave ob 40-letnici stavke tekstilnih in gradbenih delavcev Slovenije, ki je bila minul teden v Kranju, izreka

javno priznanje

vsem, ki ste kakorkoli pripomogli, da je sobotna vseslovenska delavska proslava tako lepo uspela. Posebej pa bi se radi zahvalili še vsem sodelavcem iz Kranja ter nastopajočim, ki so zaupano nalogo in izkazano čast opravili požrtvovalno, vestno in na visoki kulturni ravni.

Predsednik odbora za pripravo proslave 40-letnice stavke tekstilnih in gradbenih delavcev,

JANEZ BARBORIČ

RO SINDIKATA DELAVCEV BANK, SDK IN ZAVAROVALSTVA OCENIL POTEK USTAVNE PREOBRAZBE V ZAVAROVALSTVU

Nastaja skupnost »TRIGLAV«

Po daljših pripravah in temeljnih razpravah med delavci sedanje zavarovalne in pozavarovalne skupnosti SAVA in delavci zavarovalne skupnosti MARIBOR sta izvršna odbora obeh zavarovalnih organizacij sprejela osnutek sporazuma o ustanovitvi ene zavarovalne skupnosti in akcijski program za konstituiranje nove enotne zavarovalnice. Republiški odbor Sindikata delavcev bank, SDK in zavarovalstva Slovenije je bil ves čas v toku dogajanja in je na podlagi političnih ocen in smeri delovanja Komisije predsed-

stva CK ZKS za družbenopolitični sistem in samoupravljanje v združenem delu usmerjal akcijo za uresničenje ustave na področju zavarovalstva. Gre za nove družbenoekonomske odnose v skupnosti posebne vrste, v kateri združujejo zavarovalnici del svojega dohodka, ki ga upravljajo tako, da po načelih solidarnosti in vzajemnosti odpravljajo posledice škode oziroma preprečujejo njihov nastanek. Samoupravno skupnost bodo upravljali delegati TOZD in drugih družbenih pravnih oseb in občanov. Takšna za-

snova zavarovalne skupnosti omogoča zavarovalcem, da bodo prevzeli dejansko odločanje v svoje roke. To se občuti že zdaj, ko se delegati zavarovalcev v organih zavarovalnic pojavljajo kot idejni nosilci in iskalci novih rešitev na ustavni podlagi.

Ob skupnih naporih zavarovalskih delavcev in organiziranih zavarovalcev se prav sedaj lomijo še zadnji odpori nekaterih posameznikov, ki v novi skupnosti nočejo — oziroma ne morejo videti sebe oziroma svojih ozkih interesov. Kljub temu, da dejansko vseh kadrovskih rešitev v tem času še ni bilo možno predvideti, je vendar treba pravočasno poskrbeti, da bo sleherni delavec v zavarovalnicah, glede na svoje znanje in sposobnosti našel svoje mesto v novi samoupravni zgradbi, ki bo terjala tudi novo notranjo organizacijsko zgradbo.

Na zadnji seji republiškega odbora sindikata delavcev bank, SDK in zavarovalstva so prav tem vprašanjem dali potreben poudarek. Delegati so soglašali, da pomenijo dosedanje priprave na ustanovitve ene zavarovalne skupnosti v SR Sloveniji dejansko uresničevanje interesov zavarovalcev in zavarovalnih delavcev in tudi sklenili, da si bodo s politično akcijo še naprej prizadevali to tudi uresničiti.

FRANČEK KAVČIČ

SOŠALNA BRZOJAVKA PREDSEDNIKA RS ZSS OB ŽELEZNIŠKI NESREČI V PRESERJU

Delavcem Železniškega gospodarstva Ljubljana

Globoko pretresen sem zvedel za davišnjo tragično železniško nesrečo, v kateri so izgubili življenja vaši delovni tovariši in večje število potnikov. Prosim vas, da v imenu slovenskih sindikatov in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ter v mojem imenu sprejmete naše najgloblje sozoblje. Prosim vas tudi, da družinam vseh ponesrečenih prenesete naše najiskrenejše sočustvo ob hudi nesreči, ki jih je zadela.

Predsednik republiškega sveta ZSS JANEZ BARBORIČ

PO POTRESU NA TOLMINSKEM

POMOČ ŽE PRIHAJA

Že po prvih poročilih o tragediji, ki je znova prizadela prebivalstvo potresnega območja, so delovni ljudje in občani takoj in spontano izrazili svojo pripravljenost pomagati po svojih najboljših močeh pri odpravljanju posledic potresa.

Od vsepovsod prihajajo poročila, da so OZD in TOZD iz svojih skladov namenile dodatna sredstva kot svojo pomoč. Prebivalstvu potresnega območja so že prvi dan začeli pošiljati bivalne prikolice in drugo pomoč. Marsikje so se odpovali proslavam, sindikalnim izletom in še nekaterim izdatkom in ta sredstva nakazali na žiro račun za pomoč Posočju. Ni malo tudi drugih primerov humane pomoči in solidarnosti. V tovarni LEK Ljubljana so sklenili takoj poslati ogroženim prebivalcem 3 bivalne prikolice in jim ponuditi v začasno uporabo 24 ležišč v počitniškem domu, ki ga imajo v Umagu. Poleg tega bodo sredstva, zbrana iz sklada za pomoč družbenopolitičnim orga-

nizacijam v višini 100.000 din, dodatnega enodnevnega zasluzka ter sredstev, namenjenih za proslavo tridesetletnice tovarne, namensko prispevali za gradnjo montažnih hiš na Tolminskem. Računajo, da bodo tako zbrali blizu 600.000 din. Po potrebi pa bodo na potresno območje poslali tudi kvalificirane delavce, da bi pomagali pri odpravljanju posledic potresa.

Kolektiv Tiskarne Jožeta Moškriča iz Ljubljane je ob ponovnem katastrofalnem potresu na Tolminskem nemudoma priskočil na pomoč prizadetim prebivalcem. Odpoval se je proslavi ob otvoritvi nove tiskarne in že 16. septembra nakazal Tolmincem 150.000 dinarjev.

Po izredni seji zbora delovne skupnosti je tudi Delavska enotnost kot dodatno pomoč Posočju nakazala 10.000 dinarjev.

Po sklepu sindikalne konference Intereurope Koper so odpovali sindikalni izlet k delavcem filiale v Sarajevu, sredstva v višini 50.000 din pa so že naka-

zali kot pomoč prizadetim. Poleg enodnevnega zasluzka — tudi delavcev v drugih republikah — ki ga bodo nakazali v prihodnjem tednu, so člani sindikata pričeli zbirati še prostovoljne prispevke v poprečni višini 100 din na posameznika. Člani sindikata, zaposleni v Koprju, pa se bodo udeležili tudi enodnevnih prostovoljnih delovnih akcij v Posočju.

Ob nedavnem ponovnem katastrofalnem potresu v Posočju izstopa gesta delavcev Volne v Laškem. Kot vemo, se ta 400-članski kolektiv že nekaj časa otepa z velikimi težavami, tako da delavci dobivajo le minimalne osebne dohodke. Kljub temu so takoj po potresu delavci sami zbrali denar za nakup sto odevj, ki so jih še istega dne poslali prizadetim v Posočju. Njihovi pobudi je sledil tudi kolektiv Kore iz Radeč, ki se je odpoval izletu, denar pa poslal prizadetim. Izletu, denarju in enodnevnemu zasluzku so se odpovali tudi delavci osnovne organizacije sindikata upravnih delavcev laške občine.

In memoriam Jovo Galič

Iztekla se je življenjska pot Jova Galiča, prvoborca, nosilca Spomenice 1941 in Zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije.

Tovariš Galič se je rodil v delavski družini in je bil tudi sam delavec — KV krojač. Zato ni naključje, da je bil velik del njegovega življenja povezan z revolucionarnim delavskim gibanjem. Že v predvojnem obdobju se je udeleževal stavk. Med vojno je med prvimi organiziral odpor proti sovražniku in opravljal pomembne politične in vojaške dolžnosti. V aprilu 1946. leta je postal poklicni sindikalni delavec in ostal s sindikati povezan polnih trinajst let. V tem zahtevnem času, ki je bil čas obnove, udarništvu in delovnih tekmovalnih sindikalnega članstva, čas začetkov uveljavljanja samoupravljanja in delavskega prevzemanja oblasti, je Jovo Galič opravljal najrazličnejše dolžnosti. Nazadnje je bil predsednik republiškega odbora sindikata tekstilnih delavcev Slovenije.

Njegov lik predanega borca za delavske pravice, še posebej pa njegov čut in človeški odnos za razreševanje problemov ljudi ostaja neizbrisno v spominu vseh naših delovnih ljudi, še zlasti pa v zavesti mnogih generacij slovenskih tekstilnih delavcev.

KAJ SMO STORILI...

MOKE NITI ZA ŽEMLJO

Normalno je sicer vse lepo in na videz urejeno: komisije se sestavljajo, razpravljajo o smotnosti povezave grafične industrije in se dogovarjajo o sodelovanju. V resnici pa že dve leti grafična industrija Slovenije, razdrobljena na 64 delovnih organizacij s skupno blizu 9600 zaposlenimi delavci, ni prišla niti dva koraka dlje od začetnih pogovorov o povezovanju dela in sredstev v tej dejavnosti.

O vzrokih za takšno dejansko mrtvilo, na katerega je sindikat delavcev grafične in papirne industrije Slovenije že nekajkrat opozarjal, na prostoru, ki nam je na voljo, seveda ni moč podrobneje spregovoriti. Lahko pa navedemo nekatere značilnosti ki spremljevalcu dosedanjih razprav o povezovanju grafične industrije same „padejo v oči“. Kaže namreč, da ob velikih grafičnih podjetjih, ki imajo določene težave zavoljo svojih velikih (in prevelikih) proizvodnih zmogljivosti, manjša podjetja uživajo v ugodni konjunkturi in se kajpak ne zavedajo potrebnosti usklajenega in skupnega razvoja te dejavnosti.

Ne nazadnje so, tako kot marsikje drugje ob takšnih priložnostih, zelo pomemben dejavnik v integracijskih gibanjih „skrb“ posameznikov za lastne položaje, ki jih skrivajo za razlago, češ: nas, male, bodo veliki „požrli“. Takšne parole kajpak pri delavcih kaj hitro dosežejo svoj namen, ne da bi odgovorni zanje vsaj pred široko javnostjo obveljali kot negativno vplivajoči dejavniki. Celu nasprotno!

Čeprav, kot smo zapisali, večina grafičnih podjetij uživa ugodnosti tržne konjunkturo, ni možno trditi, da zavoljo tega združevanje dela in sredstev nista potrebna. Ponovno omenjamo predimenzioniranost nekaterih tiskarskih zmogljivosti. Skorajda vsako podjetje si kupuje stroje drugje, pa silna raznolikost tehnologije skorajda onemogoča dogovor o skupnih nabavah reprodukcijskega materiala. Na srečo se vsaj tiskarska tehnika v svetu dokaj hitro razvija in je treba tehnologijo v sorazmerno kratkem času znova modernizirati.

Mrtvilo v dogovarjanjih o povezovanju dela in sredstev v grafični industriji pa dokaj zgovorno kaže tudi na neusposobljenost družbenopolitičnih organizacij v TOZD te dejavnosti, zlasti pa sindikatov, da pospešijo akcijo. Resda ni naloga osnovnih organizacij sindikata, ali sindikatov na višjih ravneh organiziranosti, da sami pripravijo strokovno gradivo za javno razpravo o združevanju, vsekakor pa bi sindikalna vodstva s svojo politično močjo morala spodbujati k večji dejavnosti tiste, ki so v prvi fazi povezovanj odgovorni za potek akcije. To pa se v tej panogi ne dogaja, če izvzamemo prizadevanja republiškega odbora sindikata delavcev, grafične in papirne industrije, ki je nekajkrat kritično ocenil potek akcije. Republiški odbor kajpak tudi ne predpisuje formule za povezovanje; pripravljen je, da bo vsaka oblika povezave, ki bo vodila k urejanju številnih perečih vprašanj razvoja grafične industrije Slovenije in k zagotovitvi Socialne varnosti v tej dejavnosti zaposlenih, zadovoljivo rešila skupne koristi temeljnih organizacij te dejavnosti. Vendar se doslej, kot se je slikovito izrazil eden od poznavalcev razmer, iz te moke ni dalo speči niti žemlje, kaj šele hleba kruha.

B. RUGELJ

Deseti politični tečaj

DOLENJSKE TOPLICE: Tu se je 20. septembra začel deseti politični tečaj. Na njem se je zbralo 43 slušateljev iz delovnih organizacij in občin. Predsednik sveta centra za družbeno izobraževanje RS ZSS in RK ZSMS Marjan Lah, ki je tečajnike pozdravil ob začetku teča-

ja, je med drugim ugodno ocenil dejstvo, da na dvomesečno družbenopolitično izobraževanje delovne organizacije pošiljajo vedno več svojih kadrov.

Tečajnikom je zaželel uspešno delo in dobro počutje v lepem okolju Dolenjskih Toplic.

Z jesenjo so se začele znova pospešene priprave za ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti. Po predlogu posebne delovne skupine, ki je seveda le pobuda za razpravo, naj bi v SR Sloveniji delovalo 21 posebnih izobraževalnih skupnosti. Do zdaj je bilo ustanovljenih sedem: za farmacijo, kemično in gumarsko industrijo; za usnjarsko-predelovalno industrijo; tekstilno industrijo; lesno in industrijo; za pomorstvo in promet; za gozdarstvo; za agroživilstvo. Na vseh drugih področjih potekajo šele priprave za ustanovitev teh skupnosti RS ZSS je pred časom sprejel stališče, naj bi posebne izobraževalne skupnosti ustanovili do konca tega leta.

Minuli teden je predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za izobraževanje in vzgojo gostinskih in turističnih poklicev obravnaval tudi RO sindikata delavcev te panoge. Delegati so ugotovili, da so v sedanjem besedilu upoštevane tudi vse pripombe njihovega odbora in tak predlog je bil dan v podpis delovnim organizacijam. V skupnost bodo vključeni gostinski in turistični delavci družbenega in zasebnega sektorja ter delavci izobraževalnih organizacij te panoge. Skupnost bo predlagala in odločala, kakšni bodo gostinski in turistični profili, kako naj se delavci izobražujejo in kje naj bodo gostinske šole oziroma centri. Skrbela bo tudi za organizacijo posebnih tečajev za zaposlene delavce in ne nazadnje tudi za uvajanje usmerjenega izobraževanja.

STANKA RITONJA

Ars ni samo likovni salon

Likovni salon Ars v Radljah je odprt šele do bro leto. Pripravlja že deseto razstavo, s katero se bo po daljšem obdobju znova predstavil radeljski naivec Anton Repnik z Mute. Doslej so si v Radljah lahko ogledali razstavo ekslibrisov, razstavo znanih likovnikov Slovenije in zamejske Koroške, dvakrat so razstavljali mladi likovniki, nedavno tega pa se je v tem salonu prvič predstavil Janko Dolenc iz Vuzenice. Razstave so dobro obiskane, na prireditve v salonu prihaja vedno več mladih ljudi in delavcev. Tudi vedno več je primerov, ko delovni kolektiv prevzame pokroviteljstvo nad razstavo. Pokrovitelj razstave del Janka Dolenca je bil sindikat prosvetnih delavcev.

Z likovnimi prireditvami v salonu pa se povezujejo tudi drugi kulturni programi, nastopi pevcev ali znanih umetnikov. Obiskovalce salona je

tako izredno navdušila igralka SNG drame Maribor Milena Muhičeva. Likovni salon Ars tako ni le likovno razstavišče, pač pa novo širše kulturno prizorišče.

Kulturna skupnost Radlje za novo sezono znova načrtuje gostovanja mariborskega gledališča. Ta gledališka hiša si je v Radljah in v njeni širši okolici že pridobila zvesto publiko in tudi nekateri kolektivi so pred časom že odkupovali predstave tega gledališča. Kulturna skupnost pa za prihodnje obdobje načrtuje tudi usposobitev kulturnih domov. Razen v Radljah in Vuzenici so v občini le skromne in slabo opremljene dvoranice ali pa še teh ni.

(Na sliki: Nastop igralka Milene Muhičeve je navdušil)

KULTURNA AKCIJA: ČLOVEK, DELO, KULTURA

Tudi v Slovenski Bistrici

Teden komunista, ki letos v Sloveniji poteka pod geslom „Človek, delo, kultura“, bo v občini Slovenska Bistrica od 13. do 20. novembra. Priprave na to posebno kulturno akcijo, ki vključuje razprave in prireditve, so v tej občini za zdaj že tako daleč, da je že možno kaj več povedati o programu. Vsekakor je iz programa očitna težnja, da bi tako razprave kot prireditve povežali vsebinsko s 100-letnico rojstva Ivana Cankarja in 35-letnico naše revolucije.

Iz načrtovanih razprav, ki težijo k temeljitejšim ocenam, naštejemo razpravo o idejnosti v naši kulturi, ocenjevanju kulturne dejavnosti na območju občine, spregovorili pa bodo tudi o komuniciranju znotraj zveze komunistov in o informiranju v občini. Med prireditvami pa načrtujejo razstavo umetniških del delavcev pa gostovanje kulturnoumetniške skupine iz zamejstva. Kot prva prireditev, ki so jo že vključili v to posebno kulturno akcijo komunistov, pa šteje letošnje XIII. srečanje

pisateljev na Štatenbergu, ki se ga je 9. in 10. septembra udeležilo blizu 40 jugoslovanskih pisateljev in pisatelj iz zamejstva.

Srečanje so namreč pisatelji posvetili obravnavanju Cankarjevega dela in ga tudi pomenovali s Cankarjevimi stavkom: V areni življenja sem stal. In življenje je pisateljem narekovalo prvo dolžnost v dneh, ko na šima manjšinama v Avstriji odrekajo njihove pravice: v protestnem pismu, ki so ga naslovlili na sekretariat za zunanje zadeve SFRJ v Beogradu, so pisatelji izrazili svoje ogorčenje zaradi ravnanja avstrijskih oblasti proti Slovencem na Koroškem in Hrvatoma na Gradiščanskem, odločno so zahtevali, da Avstrija dosledno uresničuje določbe 7. člena državne pogodbe.

Pisatelji so tudi obiskali nekatere osnovne šole in delovne kolektive na območju občine Slovenska Bistrica. Z mladino in delavci so se pogovarjali o vlogi kulture v življenju in delu

posameznika, v življenju naroda in družbe pa tudi o kulturnem razvoju v občini Slovenska Bistrica. Na teh srečanjih so mladi in delavski publiko tudi brali svoja dela. Cankarju je bila posvečena tudi osrednja prireditev tega pisateljskega srečanja v domu kulture. V okviru te prireditve so domačini predstavili tudi recital Janka Čara iz Cankarjeve farse „Pozdravljena dolina Šentflorjanska“.

Pisatelji, ki so na svojem delovnem srečanju prebrali šestnajst referatov, sledila pa jim je bogata razprava o Cankarjevem

delu, so s svojo prisotnostjo med slovenjebistiško mladino in še posebej med delavci spodbujali tudi njihova razmišljanja o kulturi v naši samoupravni družbi. Ta njihova ustvarjalna vez z delavstvom in mladimi pa se je izrazila tudi v tem, da so se letošnjega XIII. pisateljskega srečanja na Štatenbergu prvič udeležili mladi literati iz nekaterih mariborskih šol. Tudi njim so razmišljanja pisateljev dala prenekatero novo spoznanje in novo pobudo na začetku njihove ustvarjalne poti.

VIKTOR HORVAT

Ali ste v vaši organizaciji že izbrali sindikalnega zaupnika Prešernove družbe?

JUSTIN KRANJČIČ, ki je zaupnik Prešernove družbe v novomeškem „Novoteksu“, je zbral za letošnje knjižne zbirke že 208 naročnikov.

KAKO SE IZOBRAŽUJEM

Dolg, zelo dolg delovni dan

Otroštvo, čeprav romantično lepo na deželi, daleč stran od mestnega trušča, je bilo zanj vse prej kot rožnato. V družini malega kmeta na Raki na Dolenjskem je bilo devet otrok.

„Zato smo bili često bolj lačni kot siti,“ se danes spominja svojih otroških let Jože Gorenč, ki je že nekaj let v ljubljanskem gradbenem podjetju Obnova referent za vzdrževanje vozil. Zavoljo tega je znal vselej ceniti življenje, prav tako kot pot do popolne osebnostne uveljavitve. To spoznanje, v Gorenčevem primeru pravzaprav življenjski cilj, vodilo, od katerega vsaj po njegovem zatrjevanju sodeč – ne misli zlepa odstopiti, je pred osmimi leti botrovalo odločitvi, da se začne izobraževati ob delu.

„Za izreden študij sem se odločil po naključju. Morda se sliši malce ne navadno, vendar je v tem skrita vsa

resnica. Naj vam povem, kako? Nekega dne sva s prijateljem, invalidom, popravljala avto. Ko je tako ob prijetnem popoldanskem opravilu beseda dala besedo, mi je mimogrede omenil, da se misli vpisati na večerno ekonomsko srednjo šolo. „Kaj ko bi s čim poskusil še ti?“ mi je navrgel in ni me bilo treba več prepričevati... Odločil sem se, da bom ob delu obiskoval tehniško srednjo šolo strojne smeri. Tako se je začelo...“

Šolanje v prvem in drugem letniku je plačeval sam, potem pa mu je pomagalo podjetje. Ne samo, da mu je plačalo stroške šolanja, večkrat mu je odobrilo tudi plačan študijski dopust. „Ko sem obiskoval srednjo tehniško šolo, je bil moj delovni dan zelo zelo dolg. Do polodne služba, če je bilo možno, vmes kosilo, popoldne in zvečer šola, preostali čas pa sem rezerviral za učenje. Kljub naporom, odpovedovanju, mnogim trpkim trenutkom mi danes ni žal, kajti pridobil sem si veliko znanja, ki sem ga lahko s pridom izkoristil pri vsakodnevnem delu. Moje zadovoljstvo je bilo popolno tudi zavoljo tega, ker sem bil v zadnjem letniku med redkimi, ki so vztrajali do konca in si pridobili diplomu strojnega tehnika. Kaj mi je pomenila ta diploma, pove že to, da sem začel

pri Avtoobnovi kot avtomehanic. In vsakokrat, ko sem se z dela vračal domov, me je preganjala misel, češ, moram napredovati, treba je iti naprej... novim znanjem naproti...“

S tem Gorenčeva želja po novih znanjih, po izpopolnjevanju ob delu ni presahnila. Svoj načrt je moral, kakor sam pravi, bolj za šalo kot zares, malce „popraviti“, saj je prišla tridesetdesetega vmes poroka, potem družina... V Jevnici si je spletel družinsko gnezdo, vendar zaradi tega ni opustil namere, da se znova loti izrednega študija.

„Ko sem tako razmišljal, česa naj se pravzaprav lotim, mi je šlo v glavo kaj, če poskusim s študijem na visoki šoli za organizacijo dela v Kranju. Ne bi se rad hvalil, toda v dobrem letu mi je uspelo, da sem izpolnil vse pogoje za vpis v 2. letnik. Če bo šlo po sreči, bom študij končal prihodnje leto, najkasneje pa v naslednjih dveh letih. Kaj to pomeni ob redni zaposlitvi, družini in drugih obveznostih, lahko najbolje presodijo tisti, ki se izobražujejo ob delu... Do cilja je sicer še dolga pot, vendar sem se že odločil, da bom verjetno kdaj kasneje nadaljeval še s študijem jezikov. Če ima človek višjo ali visoko izobrazbo, je nujno, da obvlada vsaj en svetovni jezik. Podobno kot v

mnogih drugih poklicih je tudi v mojem precej tuje strokovne literature. In kako naj ji bo človek kos, če ne zna jezika.“

Gorenčev primer izobraževanja ob delu je podoben prenekateremu drugemu, vendar je v njem nekaj svojiskega. To smo spoznali v našem pogovoru, ko nam je med drugim povedal tudi tole:

„Koliko nas je takih, ki smo šli potrdno pot skozi izobraževanje. Toda voljo moraš imeti, veliko volje, če hočeš kaj doseči. Zase vem: kar sem klestil, to bom napravil za vsako ceno. Pri tej odločitvi ne poznam ovir... Po tolikih letih izrednega študija sem spoznal, da je izobraževanje ob delu postalo nujna potreba časa, v katerem živimo. Človek spoznava prakso in se hkrati seznanja s teorijo, to pa ti je v veliko pomoč pri delu. Živš in dihaš s sodelavci in tudi kasneje, ko si že nekoliko odmaknjen od njih, laže dojemaš stiske, probleme, nemalokrat pa tudi očitke, ki jih delavci naslavljajo na vodstva, šefe...“ je ob hvali svoji delovni organizaciji, ki je doslej našla zanj in za vse, ki se v podjetju želijo izobraževati ob delu, razumevanje, sklenil naše kramljanje Jože Gorenč iz GP Obnova.

IVO VIRNIK

OKTOBRA ZAČENJA VIŠJA TEHNIČNA ŠOLA ZA RUDARSTVO V VELENJU

Prisluhnili gospodarstvu

Rudarski šolski center Velenje je to jesen odprl vrata 2330 učencem in študentom

Rudarski šolski center Velenje se z devetimi šolami uvršča med največje šolske centre v Sloveniji. Letos vključuje več kot tisoč novincev in tako se bo v njem šolalo kar 2330 učencev in študentov.

Naš dopisnik Vinko Šmajš iz Velenja se je ob pričetku novega šolskega leta pogovarjal z nekaterimi predstojniki in učitelji tega šolskega centra.

JAMNIKAR, direktor EŠC: Kaj si želimo ob pričetku novega šolskega leta? Či m prejšnji začetek gradnje novega dijaškega doma, ker učencev nimamo kam dati. Sicer pa menimo, da je naša najpomembnejša pedagoška naloga, da vse naše misli in prizadevanja povežemo s skrbjo za kvalitetno rast pouka, saj širili se več ne bomo.

Dipl. inž. DRAGO ŠULEK, direktor TOZD Pedagoška dejavnost: V šolskem letu, ki je pred nami, in v naslednjih, se bo bolj močno začelo razvijati višje šolstvo. Oktobra začenja z delom višja tehniška šola za rudarstvo, ki bo imela to leto nekaj več kot dvajset slušateljev. Sicer pa bomo pouk izboljševali tudi s tem, da ga bomo organizirali v predmetnih učilnicah. Te bomo postopno opremljali. Že doslej sta bila dobro urejena jezikovni fono laboratorij, kabinet za fiziko ter elektriko – šibki tok. Seveda pa težimo tudi za tem, da bi se čimprej približali usmerjenemu izobraževanju. Zato bomo že sedaj selili oddelke tehniške srednje šole k oddelkom poklicnih šol in tako začeli uresničevati zasnovano usmerjeno izobraževanje.

Profesor RUDI ŽEVART, predstojnik poklicne kovinarske šole: V naši šoli bo v sedmih oddelkih 190 učencev. V dislociranih oddelkih na Muti je 130 učencev. Letos pa odpiramo skupaj z Delavsko univerzo Slovenske Konjice tudi dislocirani oddelki v Zrečah. Zelo pomembno se mi zdi, da odpiramo dislocirane oddelke

prav na področjih, kjer kade najbolj potrebujejo. Tako konkretno v Zrečah, kjer je doma kovaška industrija.

Profesor BOŽO VRATKO, predstojnik poklicne šole za tehniške risarje: V prvi letnik naše šole se je vpisalo 58 učenek in učencev. Učence se po študiju v prvem letniku usmerijo v čisto strojno risarsko smer in v kovinarski oklic. Odpiramo dislocirani oddelki za tehniške risarje v Ljubljani. Tu so pri Delavski univerzi Božidar Kidrič že doslej imeli več tečajev za risarje. Kadrom, ki pridejo iz te šole, pa bi radi dali višjo strokovno usposobljenost. Zato bomo skupaj z DU Boris Kidrič razvili nov izpopolnjen profil tehniškega risarja, ki ga bomo izobraževali še v nekaterih novih predmetih, kot so strojepisje in dokumentacija. Strojepisje smo kot predmet že doslej uvajali v šoli v Velenju. Skratka, gre za nov profil risarja, ki bo lahko tudi tehnični administrator, tak, kot ga vse bolj potrebuje gospodarstvo.

Vinko Šmajš poroča, da se v Rudarskem šolskem centru Velenje tudi vse bolj razvija izobraževanje ob delu. Razgovori s predstojniki v tem centru pa tokrat predvsem zelo konkretno prikazujejo, da so v Velenju znali prisluhniti velikim potrebam gospodarstva, tako na področju energetike kot bele industrije. To ne preseneča, saj se je velenjski šolski center že rodil in doslej razvijal iz potrebe po dobrih kadrih v hitro razvijajočem se gospodarstvu Šaleške doline in njene širše okolice.

Črne zastave — komu vise?

Črne zastave... Na pol droga... Žalna koračnica in sklonjene glave...

Koliko žrtve je pravzaprav treba, da se nesreča — prometna ali drugačna — sprevrže v nacionalno pogrebnico? Pisanih pravil ni, saj jih prinese „trenutek“.

Promečno železniška statistika bo po vsej verjetnosti dala „incident v Preserju“ ad acta z vso primerno strokovno razlago.

Z nami, preživelimi, je drugače. Zastavlja se vprašanje, kaj smo si pripravljene priznati.

Hemingway je napisal pretresljiv roman z značilnim naslovom: „Komu zvoni?“

Iz Borovnice in iz bližnjih zaselkov se vsak dan vozi na delo blizu 800 delavcev.

Smo si pripravljene priznati, da je naš življenjski in družbeni standard — če se izrazimo skrajno suhoparno, času in temi docela neprimerno — ne le rezultat prizadevanj na delovnem mestu,

Pokopali smo jih sedemnajst. Delavcev, tovarišev...

Mi pa se bomo vozili naprej... Morda nam bo „vlak pripeljal“ tudi spoznanje, da je bolje plačevati „samoprispevke“.

IGO TRATNIK

Sporna nagrada

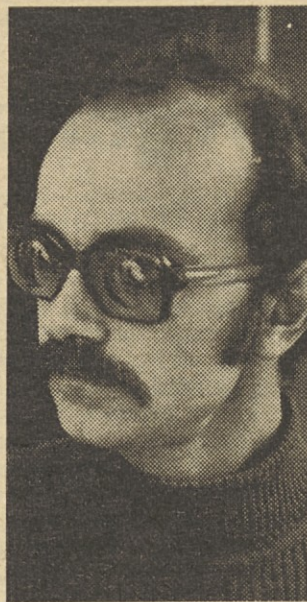
Samoupravni sporazum o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v železniški dejavnosti dopušča v 57. členu možnost za dodeljevanje priznanj za delovne jubileje tako kot je to predvideno v pravilniku o podeljevanju priznanj za delo pri železnici.

Samoupravni dogovor o skupnih osnovah in enotnih merilih za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev združenega dela v železniškem gospodarstvu kot tudi samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev delovne skupnosti skupnih služb ŽG Ljubljana ne predvidevata izplačil nagrad za življenjske jubileje.

Kljub temu je delavski svet ŽG predlagal, svet uprave pa sprejel sklep o izplačilu nagrade v višini enomesečnega osebnega dohodka delavki uprave ŽG za njen življenjski jubilej.

Kljub velikemu negodovanju delavcev, delavska kontrola vprašanja ne obravnava...

DELAVEC ŽG

Slike na ogled kar med stroji

V celjskem Topru ustanovljajo delavsko slikarsko kolonijo — Izredno zanimanje delavcev za slikarske stvaritve — Razstave kar med stroji

Že dolgo je ovrženo zmotno prepričanje, da našega delavca ne zanima kulturna dejavnost. Res pa je, da je bil delavec dolgo odtrjen od kulturnih prireditev.

„Večzimensko delo in dejstvo, da naši delavci stanujejo daleč od delovnega mesta, sta nas spodbudila, da bi kulturo le nekako približali vsaj tistim, ki se nad njo navdušujejo.“

„V Topru je zaposlenih kakih 1.600 delavcev, glavnina je v Celju, obrate pa imamo tudi v Šentjurju in Šmarju. Večina naših delavcev se na delo vozi, zato imajo omejen čas za obisk posameznih kulturnih prireditev, razstav in drugih dejavnosti.“

ČESA SI DELAVCI ZELIJO

„Da bi ugotovili, česa si delavci želijo, smo organizirali anketo, ki je dala zanimive rezultate.“

skočilo na pomoč tudi vodstvo mladine, tako da nam bo v dvoje laže.“

„Od štirindvajset dejavnosti, ki so jih naši sodelavci navedli v anketi, vsega seveda ne bomo mogli spraviti v tek.“

VESELJE JE, ORGANIZATORJEV NI

„Naših mladih delavcev v pretežni meri ne tarejo prevelike skrbi v zvezi z denarjem, žal pa zaradi pomanjkanja kulturnih prireditev tega denarja ne porabijo za svoj kulturni razvoj.“

V Topru menijo, da je dala anketa dovolj pobud za začetek dela. Pri tem poudarjajo, da so najdlje prišli likovniki, ki že nekaj mesecev pridno delajo. Tako so doslej organizirali že štiri li-

kovne razstave samoukov, katerih dela visijo ob strojih, v proizvodni dvorani.

„Likovni samorasniki smo se organizirali na podoben način kot delujejo tovrstne sekcije pri KUD Franceta Prešerna v Celju in likovna družina v Laškem.“

POMANJKANJE PROSTOROV

„Za zdaj se družimo trije, štiri slikarji in jaz, vendar še nismo prav organizirani. Nima mo primernega prostora, tako da vsak riše doma, izkušnje pa izmenjujemo v tovarni.“

Sindikalni delavci in vodstvo mladine v Topru vedo, kaj hočejo, čeprav na začetku ni nikomur lahko, niti prav ne veš, kako in kaj. Toda to ni bistveno. Komaj se bo iztekla razstava Ferda Bodnerja z Raven, katerega dela pravkar visijo med stroji, načrtujejo že drugo razstavo.

JANEZ SEVER

Z CELJA

Nov tehniški šolski center

V Celju so odprli novo tehniško šolo, del bodočega, za Celje in njegovo regijo prepotrebega tehniškega šolskega centra. Nova šola stoji ob Ljubljanski cesti, zgradili pa so jo v poldrugem letu.

telovadnica. V drugi fazi gradnje bodo zgradili še novo šolsko krilo z 18 učilnicami. Z dograditvijo tehniške šole so rešili problem nekaj sto dijakov, katerih večji del se je usposabljal kar v delavnicah, drugi so morali ostati na praksi, ker ni bilo na voljo dovolj učilnic.

Foto: J. S.

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Kakovost življenjske ravni

Poznavalci razmer na področju varstva pri delu sodijo, da bi bilo koristno, če bi po sprejetju zakona o združenem delu izšel tudi pravilnik o uporabi in veljavi meril za kakovost življenjske ravni.

Prvi, ki so pred 10 ali 15 leti odkrili pomanjkljivost merila napredka izključno samo z merili družbenega proizvoda, so bili finančni strokovnjaki ter organi, ki usmerjajo financiranje v nerazvita ali manj razvita področja.

so velike razlike v povprečnem osebnem dohodku oziroma družbenem proizvodu na prebivalca, vendar so tudi neprimerljive razlike glede življenjske ravni. Industrijski delavec ima ogromno obremenitev zaradi varnosti pri delu, varnosti življenjskega okolja, slab zrak, ropot, vibracije, številne vrste nevarnosti pri delu, medtem ko ima na drugi strani delavec na plantažah povsem drugačno življenjsko okolje (na soncu, v vetru, ob fizično raznoterjem delu in podobno).

vili idejo kvalitete življenja ter meril kvalitete življenjske ravni. Med ta merila štejemo predvsem:

Uveljavitev ukrepov in koristi varstva pri delu na zaposlenega oziroma na prebivalca.

Uveljavitev ukrepov in koristi zdravstvenega varstva na zaposlenega oziroma na prebivalca.

Uveljavitev ukrepov in koristi strokovne vzgoje na zaposlenega oziroma na prebivalca.

Hitrost in zanesljivost delovanja sodne prakse na zaposlenega oziroma na prebivalca.

Hitrost in zanesljivost uveljavljanja upravnih postopkov organov državne uprave na zaposlenega oziroma na prebivalca.

Uveljavitev stabilnosti oskrbe s prehrano in živilskimi proizvodi.

Stopnje uveljavitve oskrbljenosti s stanovanjem.

Če imamo torej poleg merila realizacije in delitve družbenega proizvoda na zaposlenega ali na prebivalca dopolnjena še z gornjimi merili, tedaj imamo povsem jasnejšo podobo, kako delujejo socialni napredki po uveljavljanju določenih finančnih naložb.

Vsi denarni zavodi sveta poudarjajo nujnost selektivnosti izbora denarnih naložb. To selektivnost omogočajo že omenjena merila, kajti opravljanje selektivnosti izključno na osnovi meril družbenega proizvoda ni zadovoljivo, ker ne meri učinkov socialnega napredka.

sprašujete — odgovarjamo

Prosim za odgovor na naslednji vprašanji:

— ali mi za dan državnega praznika in za dan nedelje pripada regres za prehrano med delom?

— Ali mi pripada regres za prehrano med delom za dan, ko sem službeno odsoten, vendar za čas odsotnosti nisem obračunal dnevnic, ker sem bil na terenu samo 5 ur?

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

Do regresa za prehrano med delom na dan državnega praznika ali nedelje je upravičen le delavec, ki je na ta dan prisoten na delovnem mestu. V nasprotnem primeru gre za dela prost dan in delavec ni upravičen do regresa za prehrano. Namen tega regresa torej je zagotoviti delavcu organizirano prehrano med delom.

V sindikalni listi je napisano, da delavcu ne pripada regres za prehrano v času službenega potovanja. Tako stališče je bilo sprejeto predvsem zaradi tega, ker delavec za čas službenega potovanja prejme dnevnic kot povračilo za povečane materialne stroške. Če delavec zaradi omenjene odsotnosti ni upravičen do dnevnic, je upravičen do regresa za prehrano. Če je delavec odsoten do 5 ur, je namreč možno zagotoviti organiziran obrok med delom na delovnem mestu.

V LJUBLJANI SO BILE II. LETNE ŠPORTNE IGRE ZP STROJEGRADNJE

Litostrojci spet prvi!

Na tretjih igrah se bodo športniki ZP Strojegradnje zbrali v Domžalah

V organizaciji konference osnovne organizacije sindikata ljubljanskega Litostroja so bile ob koncu minulega tedna v Ljubljani II. letne športne igre dvanajstih slovenskih delovnih organizacij, ki so združene v ZP Strojegradnje. Več kot 500 športnikov se je v šestih športnih panogah potegovalo za čim boljše uvrstitve, še posebno hud boj pa se je bil za zmago v skupni uvrstitvi.

Značilno za druge letne športne igre ZRS je med drugim, da so se jih udeležili predstavniki vseh dvanajstih kolektivov, ki so člani združenega podjetja. Na igriščih smo torej videli predstavnike Agrostroja, Atmos, Gostola, Hidrometala, Indosa, Kladivarja, Kovinda, Litostroja, Metalne, Mlinostroja, Rika in Strojne tovarne Trbovlje. Tako kot lani v Novi Gorici, kjer so se prvič srečali športniki ZP Strojegradnje, so tudi letos tekmovali predstavniki omenjenih delovnih kolektivov v balinanju, kegljanju, malem nogometu, namiznem tenisu, streljanju in šahu.

Organizacija dvodnevnega tekmovalja je bila na visoki ravni. Škoda le, da so bila tekmovalja v posameznih disciplinah na najrazličnejših koncih, saj tudi Litostrojci še vedno ne premorejo prepotrebnihih športnih objektov.

„IGRE NAJ BODO ODRAZ MNOŽIČNE DEJAVNOSTI!“

„Ne le na gospodarskem področju, temveč tudi na področju

rekreacije smo dosegli v ZPS v zadnjih letih lepe uspehe. Želja nas vseh pa je, da bi postalo športno življenje v naših delovnih organizacijah še bolj množično, da bi postale tudi naše vsakoletne športne igre odraz široko zastavljene celoletne aktivnosti...“, je na igrah v Ljubljani poudaril Ivan Sabol, predsednik konference osnovne organizacije sindikata Litostroj. „Ob tem si moramo v sindikatih prizadevati, da bodo telesnokulturne skupnosti sprejele take delovne programe, ki bodo upoštevali tudi skrb za rekreacijo delovnih ljudi. Množična telesnokulturna dejavnost namreč ne sme biti le stvar sindikatov, kot je bila to praksa doslej, temveč se morajo z njo poprijeti tudi drugi, v prvi vrsti prav telesnokulturne skupnosti...“

Po slavnostni otvoritvi letošnjega športnega srečanja, ki je bilo ob lepem sončnem vremenu pred delavsko restavracijo Litostroja, so se nastopajoči nemudoma podali na tekmovališča. Najbliže organizacijskemu centru letošnjih iger so tekmovali balinarji. V domu Ilirije so se zbrali mojstri namiznega tenisa. Kegljači so podirali keglje v Domu Maksa Perca, nogometaši so se borili za dragocene točke na igrišču Litostroja in na terenih osnovne šole Hinka Smrekarja, šahisti so se borili v prostorih internata Industrijskega centra Litostroj, medtem ko so se strelci potegovali za čim boljše rezultate v vo-

jašnici Borisa Kidriča v Šentvidu.

LITOSTROJ, STT, METALNA...

Slavnostni zaključek dvodnevne športne srečanja je bil v soboto popoldne v prostorih litostrojke restavracije. Tu so udeleženci zvedeli, kako so se odrezali v skupni uvrstitvi, katere ekipe so bile najuspešnejše in kdo bo moral še visoko zavihati rokave, da se bo lahko v prihodnje potegoval za najvišjo lovoriko.

Ko so organizatorji sešteli točke, so videli, da so bili tudi letos – tako kot že na prvih igrah v Novi Gorici – v skupni uvrstitvi najuspešnejši športniki Litostroja. Zabeležili so zmago v štirih panogah, in sicer v kegljanju, namiznem tenisu, streljanju in šahu ter si priborili 86 točk, kar je več kot zadoستovalo za najvišje mesto v skupni uvrstitvi. Slede: 2. STT 79, 3. Metalna 73, 4. Agrostroj 67, 5. Riko 57, 6. Gostol 56, 7. Indos 43, 8. Mlinostroj 38, 9. Atmos 32, 10. Kladivar 31, 11. Hidrometal 12 in 12. Kovind 8 točk.

Še to: v Ljubljani so se predstavniki omenjenih dvanajstih delovnih organizacij dogovorili, da bodo prihodnje, to je III. letne športne igre ZPS v Domžalah, organizirala pa jih bosta Mlinostroj in Hidrometal.

—a.

V POČASTITEV VELIKE STAVKE

Pokroviteljstvo nad zaključnim delom letošnjih XXVI. letnih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije so prevzeli delavci Splošnega gradbenega podjetja Projekt iz Kranja. Tradicionalna športna manifestacija slovenskih gradbincev je bila na dan, ko sta Kranj in vsa Slovenija praznovala 40-letnico velike tekstilne stavke v Sloveniji.

K temu naj še dodamo, da praznuje letošnje leto 30-letnico svojega obstoja tudi SGP Projekt, kar je nedvomno razlog več, da so izbrali slovenski gradbinci za svoje tradicionalno športno srečanje prav mesto Kranj. „Obletnico smo že proslavili v kolektivu, v krogu svojih poslovnih prijateljev in sodelavcev in prav je, da jo proslavimo tudi v krogu vse družine gradbenih delavcev Slovenije...“, je poudaril Ludvik Slamnik, glavni direktor SGP Projekt. „Naše srečanje predstavlja le eno od prireditev v počastitev obletnice velike tekstilne stavke. Z njim se bomo primerno oddolžili delavcem v industriji in s tem dokazali, da smo sestavni del delavskega razreda naše domovine...“

CENEJE IN ŠE BOLJ MNOŽIČNO

Letošnji zaključni del športnih iger gradbenih delavcev Slovenije se je precej razlikoval od dosedanjih tovrstnih tekmo-

vanj. V Kranju so se namreč zbrale le najuspešnejše ekipe v posameznih panogah, ki so se najbolj odrezale na predtekmovaljih. Gradbeni delavci Slovenije so se namreč že lani odločili za reorganizacijo svojih iger. K temu jih je prisilila velika množičnost, organizacijsko so bili namreč še komajda kos tekmovalju, na katerem je sodelovalo več tisoč športnikov, in ne nazadnje tudi veliki organizacijski stroški, ki so naraščali iz leta v leto. Z novim načinom tekmovalja, to je s predtekmovalji v posameznih panogah po področjih in zaključnim delom iger, na katerem od letos dalje nastopajo le boljši, so gradbinci pocenili svoje igre in obenem znova zabeležili korak naprej na področju množičnosti. Letošnjih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije se je namreč udeležilo kar 73 delovnih organizacij s 350 ekipami in skoraj 3000 športniki! Vsekakor spoštovanja vredni podatki, mar ne?

Tudi letos so se gradbinci vsestransko odrezali. Svoje delo so znova odlično opravili organizatorji, za kar jim je posebno priznanje izreklo tudi častno razsodišče. Znova so se odrezali tudi športniki – gradbinci, ki so se v Kranju potegovali za najvišje naslove v posameznih športnih panogah. Pa ni šlo le za naslove, temveč tudi za pravo nastopa na zveznih šport-

nih igrah gradbenih delavcev Jugoslavije, ki bodo od 30. septembra do 2. oktobra v Šibeniku.

NA SVIDENJE TOREJ V ŠIBENIKU!

Uradni končni vrstni red sodelujočih ekip je letos naslednji: 1. GIP Ingrad Celje 325 točk, 2. Konstruktor Maribor 313, 3. GIP Gradis Ljubljana 310, 4. IMP Ljubljana 281, 5. SGP Pionir Novo mesto 274, 6. SGP Gorica Nova Gorica 273 točk, 7. Salonit Anhovo 243, 8. GP Stavbar, Maribor 233, 9. SGP Slovenija ceste 213, 10. Cementama Trbovlje 207, 11. SGP Grosuplje 195, 12. MPP Cevovod Maribor, 13. GIP Beton Zasavje, Zagorje 190, 14. GIP Veograd Velenje 189, 15. SGP Stavbenik Koper 183, 16. GP Tehnika Ljubljana 165, 17. ZRMK Ljubljana 145, 18. SGP Primorje Ajdovščina 136, 19. Hidromon taža Maribor 135, 20. Elektro Maribor 126 točk, itd. Ob tem naj še povemo, da je bila najboljša ženska ekipa letošnjih športnih iger gradbenih delavcev iz Slovenije ekipa Ingrada iz Celja!

Na zvezne igre v Šibenik bodo torej potovali predstavniki celjskega Ingrada, ljubljanskega Gradisa, Stavbarja in Konstruktorja iz Maribora, Salonita iz Anhovega in Cementarne Trbovlje.

POLOVICA VSEH ZAPOSLENIH RUDARSKO ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA VELENJE BO LETOS ORGANIZIRANO PREŽIVELA DEL DOPUSTA

ZGLEDNA SKRIB ZA ODDIH

Po napornem delu globoko v šaleškem podzemlju se velenjskim rudarjem dopust ob obali Jadrana oziroma v hrbovskem vsetu resnično prikaže, prav tako pa tudi drugim zaposlenim v Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje. Ze več let preživi skoraj polovica vseh zaposlenih del dopusta organizirano zunanjo domačega kraja. Velenjski Rudarsko elektroenergetski kombinat sodi namreč med tiste delovne organizacije tako v šaleški dolini kot na širšem območju, kjer resnično zglede skrbijo za to, da bi kar največ zaposlenih skupaj z družinskimi člani organizirano preživelo del zašluznega dopusta.

Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje ima dva počitniška doma, in sicer v Fiesi in v Dalmaciji. Počitniški dom rudarjev v Fiesi sodi med naše zglede objekta delavskega turizma in je bil eden prvih sodobnih objektov za oddih delav-

cev ob slovenski obali. Zmogljivosti počitniških domov v Fiesi in Crikvenici sta postali premajhni za potrebe tega skoraj 6000-članskega delovnega kolektiva. Vsi tisti, ki so organizirano odhajali na oddih, tudi niso bili zadovoljni, da morajo leto za leto samo v Fieso, saj so bili pri izbiri kraja za dopust omejeni izključno na počitniški dom rudarjev. Zadnja leta so organizatorji počitniških letovanj odpravili tudi to pomanjkljivost. Zdaj lahko zaposleni na Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje izbirajo za dopust med več kraji na Jadrano. Letos, denimo, so organizirali letovanje kar v 11 obmorskih krajih ter na mariborskem Pohorju.

Vsi zaposleni na Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje so prešli na račun regresa 850 dinarjev. Tistim, ki gredo organizirano na dopust, krijejo 60 % stroškov 10-dnevnega letovanja, in sicer za delavce kombinata in za njihove ne-

zaposlene družinske člane. Stroški letovanja v počitniških domovih znašajo letos od 100 do 160 dinarjev na dan, posamezniki pa plačajo od 40 do 64 dinarjev dnevno.

Letos bo, kot računajo, preživelo organizirano dopust najmanj 2000 delavcev Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje; vseh dopustnikov, v številu družinske člane, pa bo blizu 5000. Vsem, ki so želeli organizirano preživeti del dopusta, so to možnost omogočili. Če bi bilo prijav še več, bi zagotovili še dodatne zmogljivosti.

Da bi še bolj ustregli dopustnikom, načrtujejo v Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje gradnjo še nekaterih novih igrišč pri počitniškem domu rudarjev v Fiesi. Prihodnje leto pa bosta v Fiesi in Crikvenici tudi rekreatorja, ki bosta skrbela za rekreacijo in zabavo gostov, organizirala pa bosta tudi različne športne igre in izlete.

P. O.

ŠKOFJA LOKA

Ne prevelik odziv

Tudi letošnje leto je pripravila komisija za letovanja pri Loški tovari hladilnikov za svoje delavce več počitniških aranžmajev. Zaposleni so lahko izbirali med številnimi počitniškimi kraji v Istri in v Dalmaciji, za dnevno oskrbo pa je bilo potrebno odšteti od 90 do 200 dinarjev, medtem ko je znašal regres 1100 din na zaposlenega. V LTH računajo, da se je možnosti, ki jih je ponudila komisija za letovanje, poslužilo 50 delavcev, upošteva družinske člane pa približno trikrat toliko.

Omenjena komisija si prizadeva, da bi prihodnje leto poskrbela za še bolj pestre, predvsem pa cenejše možnosti letovanja. Zato bo navzala stike še z različnimi kampi, saj je med zaposlenimi vse več zanimanja za počitnice pod plateno streho.

J. PIPAN

GROSUPLJE

Kolesarski praznik

Tudi kolesarski klub je prispeval svoj delež k praznovanju občinskega praznika: organiziral je kolesarsko dirko po ulicah Grosuplje, ki se je udeležilo 156 kolesarjev vseh starostnih skupin.

V vseh kategorijah so bile dirke krožne, krog po grosupeljskih ulicah pa je meril 1800 metrov. Se posebej zanimiv je bil obračun veteranov, ki so se za tekmo dobro pripravili.

LJUBLJANA

Množična TRIM akcija

„Vsi na kolo za zdravo telo“ in „Vedno mladi hodimo radi“ sta bili gesli kombinirane TRIM akcije, ki so ju minulo nedeljo organizirali zvezi telesnokulturnih organizacij Bežigrad in Šiška, mestna zveza za telesno kulturo Ljubljana, telesnokulturne skupnosti Center, Moste-Polje in Vič-Rudnik ter občinska

konferenca zveze socialistične mladine Slovenije Ljubljana – Moste-Polje.

Akcije se je udeležilo blizu 400 ljudi. Start je bil v športnem parku Kodeljevo, od koder so se udeleženci akcije odpeljali s kolesi do 11 kilometrov oddaljenega Podlipoglav. Od tod so se peš podali na 20 minut oddaljeni Pugled, kjer je bila kontrolna postaja. Cilj je bil spet na Kodeljevem, kjer so udeleženci prejeli spominske značke in nalepke.

ŠTORE

Prvenstvo v ribolovu

Ob Voglajni pri Storah je bilo prvenstvo slovenskih železarov v ribo-

lovu. Organizator prvenstva je bila komisija za šport in rekreacijo pri svetu sindikata Železarne Štore, neposredni izvajalec pa ribiška družina Voglajna. Delavci petih kolektivov, ki so združeni v SOZD Slovenske železarnice, so pridno namakali trnje in vlekli na suho ribe. Po seštevku točk so imeli največ „ribiške sreče“ delavci iz Železarne Ravne.

Končni vrstni red – ekipno: 1. Železarna Ravne; 2. Železarna Štore; 3. Železarna Jesenice; 4. Veriga Lesce; 5. Plamen Kropa.

Posamezniki so za osvojena prva tri mesta prejeli kolajne, in sicer Vinko Florjanc iz Železarne Štore zlato, Mirko Sipek iz Železarne Ravne srebrno ter Ivan Plank iz Železarne Štore bronasto kolajno.

J. RABIC

IZOLA

Najmočnejši svetilničarji

Ob dnevu naših ribičev v Izoli je bila tudi tradicionalna športna prireditev.

Srečanja so se udeležile v vlečenju vrvi ekipe Delamarisa, Tomosa, Svetilnika iz Savudrije, Metalke iz Krmelja, Unjona, Zita in Petrola iz Ljubljane. Prehodni pokal so imeli doslej člani ekipe Delamarisa. Nameravali so ga obdržati tudi letos, vendar so si ga priborili Savudrijčani.

Končni vrstni red: Svetilnik (Savudrija), Delamaris (Izola), Tomos (Koper), itd.

L. BOGOMIL

GRADILI SO ZA TOČKE

Letošnje republiško proizvodno tekmovanje gradbenih delavcev Slovenije, ki je bilo minul teden v Kranju, je bilo že drugo zapored. Na tekmovanju, kjer so se v spretnosti in znanju pomerili zidarji, tesarji, železokrivci in odjarji, je sodelovalo 10 gradbenih podjetij z dvočlanskimi ekipami.

Uvedba proizvodnih tekmovanj je pravzaprav uresničenje sklepov Republiškega odbora in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Z njimi naj bi namreč dopolnili vsakoletne tradicionalne športne igre gradbincev in dali poudarek delu oziroma spretnosti in znanju svojih delavcev. Na drugi strani

pa je bila uvedba takih tekmovanj nujnost, saj jih v drugih republikah prirejajo že več let, že nekaj let pa so tudi na zvezni ravni. Dosedanje tekmovanje pa nameravajo v prihodnje še razširiti. Ne samo strokovnost in spretnost, ampak tudi poznavanje samoupravljanja in zakonodaje medsebojnih odnosov naj bi postalo tekmovalna disciplina. Čeprav je letos tekmovalo le 10 gradbenih podjetij, je zanimanje že večji, kot je bilo lani. Zato kaže, da bo potrebno v bodoče organizirati predtekmovanja in da se bodo v finalnu srečali le najboljši.

Poleg športnih tekmovanj in proizvodnega tekmovanja je

bila v Kranju tudi razstava likovnih del gradbenih delavcev, vse pa pomeni vsaj delni prikaz vsestranske aktivnosti gradbincev.

V proizvodnem tekmovanju je prvo mesto osvojilo SGP Grosuplje, drugo Projekt Kranj in tretje Tehnika iz Ljubljane. Med zidarji je bil prvi Tehnik Škofja Loka (Milan Vodnik, France Šubic) med tesarji: SGP Grosuplje (Stane Baligač, Jože Zavrtnik), med železokrivci: SGP Grosuplje (Josip Gajnik, Djuro Došenovič) in med odjarji: Gradis Ljubljana (Muharem Mukanović, Asim Konstarevič).
A. AGNIČ

Zanimanje za proizvodno tekmovanje je bilo v Kranju zelo veliko. Poleg številnih domačinov, predstavnikov gradbenih podjetij, so si tekmovanje ogledali tudi številni gostje, med katerimi sta bila tudi general polkovnik Franc Tavčar-Rok in član sveta federacije Ivan Maček-Matija.

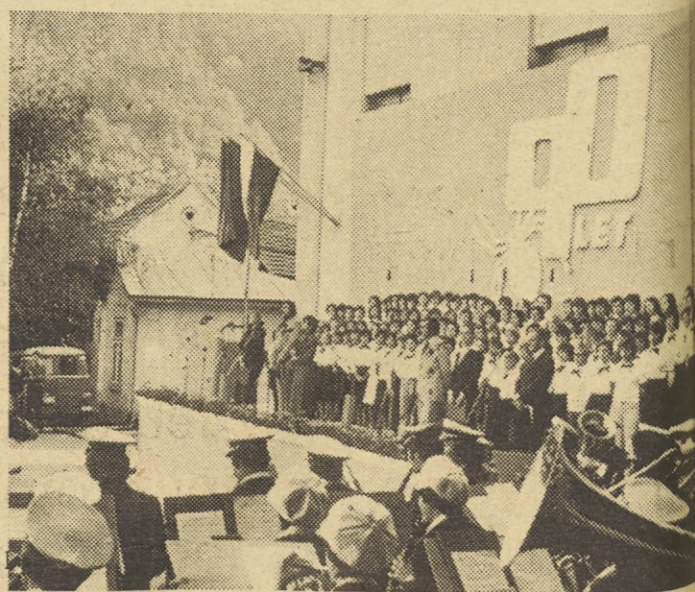
Po načrtu izdelati armaturo ni bila lahka naloga — tudi za profesionalce

Hitrost, natančnost in čim manjša poraba materiala so odločale o razvrstitvi tekmovalcev

Znatno več kot ob športnih igriščih je bilo gledalcev pri proizvodnem tekmovanju

Delavci litijske predilnice so pred dnevi praznovali 90-letnico svoje tovarne. Na slovesni proslavi, ki so se je udeležili tudi številni poslovni partnerji iz vse Jugoslavije, je težko zgodovinsko pot tovarne, uspehe zadnjih let ter nove načrte orisal direktor Jožko Mirtič. Slavnostni govornik je bil sekretar za gospodarstvo IS Skupščine SR Slovenije Ivo Klemenčič. Po slavnostnem in kulturnem programu so delavci in gostje preživeli popoldne v prijetnem tovariškem srečanju.

Foto: A. AGNIČ

veta

TAPETE — VEVČE

veta tapete pomenijo sonce, lepoto, zadovoljstvo, osvežitev in harmonijo

veta tapete pomenijo boljše počutje v istem stanovanju oziroma delovnem prostoru

veta tapete — znak visoke kvalitete vseh vrst, vzorcev in barv

kvalitetno lepilo za tapete:

veta special in **veta**

ZAHTEVAJTE VZORCE!

PAPIRNICA VEVČE — 61260 LJUBLJANA POLJE

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GASPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični ured-

nik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033;

komerciala: Ljubljana, Tavcarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.